

Č A S O P I S
TOWARSTWA
MAĆICY SERBSKEJE
1872.

Redaktor:
Michał Hórnik.

Létnik XXV.

W Budyšinje.
Z nakładom Maćicy Serbskeje.

Malinki za maľke.

Wot *Jana Radysërba Wehle.*

1) Wroblikaj njeposľuchataj.

Puklot steji na dwori
Polečeny na ptački;
Zornjata a drjebjenčki
Na dnje leža w pukłóci.
Wroblec maľke skakaja,
Kukajo do puklota;
Stary wrobjel zaswari:
Njeľazće tam, njerjadki!
Dwě tej pješcy njepěcknej
Žanych wuši nimatej,
Fuk a fuk do puklota ...
Kľap to wěko zakľapa.
Hľójkca budže torhana
Wroblikej, kiž njeposľcha.

2) Zaječki.

Zaječki na dzećelku	Stara sroka přileći:
Pupolachu, hrymzachu.	„Čekće, čekće, zaječki!“
Třěleř ze wsy sahaše,	Čěrjo nožkowachu dom,
Třěleć wbohe wuchače.	Khichotachu za keřčkom.

Třěleř ničo njekrydže,
Njemdry domoj čehniše.

3) Čiste džěcata.

So micki nejko česaja	So hoľbik čisty wupika
So myški lizaju,	A ptačik na keřčku,
So běle pławja mižata	So pilki, liby kupaja
A rady čiste su.	We rěcy, we hatku.

So kwětki z rosu wumyja	So čiste rjeńko zybola
A trawki zelene,	Na njebju hwězdzički. —
A w deščiku so lisíčka	Być čiste dyrbja džěcata
Haj zdebja swěcate.	Na čěle, na duši.

4) Wumjetane wroble.

Wróceja te plački so,	Wita sebi kukawu,
Škórc by zasy doma,	Hdžež je bydlił wloni,
Fihi, fije hwizdajo	Zalězle tu wroble su,
Juskoli ze štoma.	Hwizdak won je honi.

Kerči, ščerči, škerjedži
 Wroblec pakostnica —
 Směja so ji na dwori
 Putki, hawak, mica.

5) Štyri kozy.

Baje baje bachu,
 Štyri kozy hnachu.
 Jena skoči přez durje,
 Klibory sej wobedrje;
 Jena skoči na třěchu,
 Pos ji kusny wopušku;
 Jena skoči do hata,
 Tepi so ta nohata.
 Jena pěknje mjakotaše,
 Zehnać so na radnik daše;
 Młodu trawku hapaše,
 Stódke zelka papaše,
 Zwónčk ji dachu slěborny,
 Rjany bančík ze židy.
 Baje baje bachu,
 Džěći posłuchachu.

6) Kak so zwěrjatka hibaja.

Jurk tam sedži při hatku;	Žaba rjehta: Ja pak ći
Zwěrjatka z nim pojdu.	Skakam, pluwam z nohami.
Z wody kuka, ryči rak:	Brunk tón brunči: Křidleška
Ja, mój Jurko, khodžu znak.	Brunčate mje nošeja.

Libjo piwči: Njehoń mje, Spěwa ptačk: Ja wysoko
 Nózka běhać njemóže. Na křidleškach zběham so.

Jurk so pušći na nózki,
 Běži k lubej maćeri.

7) Wroblik w zymje.

Ty mój wujko, wrobliko,
 Wjele sněha saje so,
 Woknješko nam šědźiwi ...
 Jara zyma budže či!

Wroblik praji: dźiw, dźiw, dzu,
 Ja so zymy njeboju;
 Bóhl'byknjez mi pjerje da,
 To je ćopła suknička.

8) Bim — bom.

Bim bom
 Z kobjelu dom!
 Štoha doma?
 Hriby hrabać,
 Morchej škrabać,
 Starej babje črije płatać.

Bim bom
 Z kobjelu dom!
 Hdže je baba?
 Kurjenc twari,
 Kozu swari,
 Džěćom běly wósmuž wari.

Bim bom
 Z kobjelu dom!
 Kajkim džěćom?
 Kiž sej baja,
 Čicho hraja,
 Wowku rady poslušaja.

9) Kołsaty pachoł.

Kołsy kołsy konika,
 Konik lóhke tupki ma,
 Konikej daj brémjo wowsa,
 Zo wón Janka bóle kołsa.

Kołsy kołsy konika,
 Wón ma sylne ramjenja,
 Jank b'dže wulki konja přahać,
 Konik budže w skoku ćahać.

Kołsy kołsy konika
 Konik hladki kosmik ma;
 Jank po čistu wodu khodži,
 Čistu wodu konik rodži.

Kołsy kołsy konika,
 Hej tón konik rjehota;
 Twjerdže sedź jom' na khribjeći,
 Abo ritka dele zleći!

10) Džěći wojaki.

Hraje hraje wojaki,
 Stupy tapy na dwori!
 Na kiju to rubiško,
 Nam ta khorhoj maha so.

Lik je truba wojeřska,
 Hlajće, ludžo posl'chaja!
 Stary karan bubon je
 Holk a hara do wsy dže.

Wjerba dawa šwupicy,	Pěškow smy so nahrali —
Tesaki z nich činimy. —	Kije nětko mjez nobi!
Kuluški ze walčkow su	Howsy košy pacholjo
Nam ta třělba na ramju.	Do wsy, po wsy jěchajo!

Howti — riti — tralala
 Pěški, jěški*) áhaja! —
 Hdy by kral nas wohladať,
 Na nas by so stejo smjaľ.

Lijeńca.

Wot *H. Jordana.*

Nan Noa twari wulki kašć
 A wobleče so toľsty plašć,
 Zo by so w dešću wukhowaľ,
 Tež svojich lubych zakhowaľ.

Ći druzy steja nazdala
 A smějeja so bjez kónca:
 „Cha, cha! che, che! što měniće,
 Hač Noa prawje mudry je?“

Nan Noa njeda molić so,
 Wón džěľa, twari spěšnišo,
 A lědma třěchu dotwari,
 So trašna woda nawali.

Ći druzy wrěšća, žalosća
 A stysknje, stysknje plakaja,
 Wša žalosć podarmo pak je,
 Hdyž woda běži do šije.

Nan Noa sedži w kućiku
 A smali swoju trubčičku,
 A kóždy džowka z mandželskim
 Tam při nim sedži pod suchim.

*) jěški = jězdki, jězdni.

Hdyž lětko dolhe miny so,
Na zemi zhinyło bě wšo,
Nan Noa wuńdže na hory
A sčini wopor džakowny.

To Bohu so tak lubješe,
Zo čłowskim džěćom slubił je:
„Ja lijeńcu wjac njesćełu
Na wašu zemju młódnihu.“

Ow zemja, zaso hrěšna sy!
Hač skaženje ći njehrozy?
Dyrbi-li pak zas zhinyć wšo,
Njeh serbski Noa namka so!

B r u k i.

Wot Michała Rostoka.

Bruki (Coleoptera, Käfer) su překasanej z dospołnym přeměnenjom, kiž maja w hubje kusadła a na zwjerchnym džělu hruďnych wobručkow 4 křidła; dvě zwjerchnej křidle stej twjerdej, rohojtej a njeprěwidnej a rěkataj krywcy; dvě spódnjej křidle stej kóžkojtej, přeswitowatej a ze žilkami přechněnjenej; jemu tu-
tež služitej po prawym k lětanju. Na hłowje nadeńdu so woči, čujawki a kusadła. Woči stej wulkej a přeco zestajanej. Čujawcy matej rozdžělny twar. Kusadła wobsteja z tychle džělow, započejo wot horka dele: horna hubka (zapadło, labrum, Oberlippe), dvě hornej čelesnje (klěšćaki, Oberkiefern, Rinnbaeden, mandibulae), dvě delnej čelesnje (klěšćna, maxillae, Unterkiefern, Rinnladen) a delna hubka (hubno, labium, Unterlippe). Čelesna so pohibuja napřećiwo sebi kaž klěšće; delne čelesna a delna hubka maja čujawkam podobne masadła (palpi, Taster); přeniše rěkaja klěšćnowe masadła (Kiefertaster, palpi maxillares); posledniše rěkaja hubnowe masadła (Tippentaster, palpi labiales). Zezady hłowje leži hruď (Brust) abo hruďnica (Bruststück), kotraž z třoch džělow wobsteji: z předhruďna (Vorderbrust), srjedžohruďna (Mittelbrust) a zadohruďna (Hinterbrust); předhruďno je hibićiwje a zwjerchna časć rěka natylno (Halsschild). Spody su na tutech džělach nohi přirosćene, na kóždym jedyn runk. Kóžda noha wobsteji z bjedra (Hüfte), sěhna (Schenkel), hwiždžele (Schienbein) a stopki abo packi (Tarse, Fuß). Po ličbjje stopejnych čłónkow (stawčkow) džělmy

bruki do pjećčlóněnych, njestajno- abo jebatočlóněnych, štjri- a třičlóněnych. Dodudki brukow podobaju so čerwjam a maja pak 6 nohow (kundrosy), pak žane (čerwje). Brukow je na 40,000 družinow znatych; same Němcy maja 6000 družinow.

A. Pjećčlóněne (Pentamera, Fünfgliedrige), kiž maja na wšěch nohach po pjeć člónkach abo stawčkach.

a) Płatkorohate (Lamellicornia, Blatthörnige).

Płatkorohate bruki maja čujawki na kóncu machadłojte abo z płatkatej hejku wobdarjene. Na hłowje a na natylnu maja rozdžělné rohojte wurostki. Su sylne a wulke bruki, kiž so pak z rostlinacymi maćiznami, pak z hnojom žiwja; jich tołste dodudki, kundrosy mjenowane, maja blěde mjebke čělo ze šěsć nohami a dosć dołhe čujawki; woči pak nimaja. K dospołnemu rozwiću potřeju někotre lěta. Sem słušeja najwjetše bruki cyłeho swěta, kiž so pak jeno we horech krajach nadeńdu.

1) Sakař abo mejski bruk (*Melolontha vulgaris*, *Maisfäfer*) je pale dołhi a ma wjelbowany čorny tułow, kiž zady do dele zhibnjeneho twjerdeho kónca wukhadza. Čujawki (rohi), krywki a nohi su brune. Čělo wobsteji z třoch džělow: z hłowje, hrudźnicy a zadnicy. Na hłowje widźimy žratniki abo kusadła we podobje klěšćičkow, potom dvě dosć wulkej njehibičiwej woči, kotrež kóždy je něhdze z 9000 hranitkow zestajane a dvě čujawcy, kiž kaž dwaj rózkaž wonstejitej a kóždy je na kóncu potolšena a wobsteji ze 6—7 hibičiwych machadłojće zestajanych płatkow abo łopješkow. Hrudźnica wobsteji z třoch džělow, z přědkneho, srjedźneho a zadneho hrudźna a nosy křidła a nohi. Na přěnim, najwjetšim, steji spody přěni runk nohow a zwjerchna časć rěka natylnu (*Schalstüßel*). Druhi nosy druhi runk nohow a zwjerchna runk twjerdych krywkow, mjez kotrymiž so mała rohojta třihranita tarč, škičik (*Schildchen*, scutellum) mjenowana, nadeńdze. Třeći nosy třeći runk nohow a zwjerchna kóžkojtej křidlešcy k lětanju, kiž stej hromadze składženej a pod krywki skhowanej, hdyž bruk njelěta. Zadnica wobsteji ze 6 wobručkow, je spody čorna a ma po bokach běle třihranite blaki. Stopka na nohach je pjećčlónkata a posłědni člónk ma dvě pazorecy.

Mejski bruk pokaže so kónc haperleje abo započatk meje t. r. w tym času, hdyž štomowe lisće wubiwa, žerje lisće, kwět-

kowe pupki a mlody sad a načini často wulku škodu, wosebje hdyž so z hromadami pokaže, štož so zwjetša kóžde štwórte léto stanje. Wodnjo sedži změrom na štomach, z wječora roji wokolo ze sylnym brunčenjom. Swoje jejka znjese do zemje a potom bórzy wumrěje. Z jejkow wulahnu so po 4—6 nje-dželach čerwjam podobne dodudki, kundrosy mjenowane, kiž maja 6 krótkich nohow, sylne žratniki a njelepu zadnicu. Kundrosy su jara nažrane, přerywaja zemju do wšěch bokow a žeru korjenje, běrny a t. d. Tak žiwja so tři abo štyri léta. Na posledk su podobne dwaj palcaj dołhemu, nažolc bělemu člónkatemu čerwjaj, kiž ma na přěních třoch wobručkach tři runki nohow. Na kóncu štwórteho léta zaryje so kundros skoro sahu (tři lohée) hluboko do zemje, tam so do dudki přeměni, z kotrejež přichodne nalěto jako dokonjany bruk wukhadža. Najlěpši srědk přečiwo mejskim brukam je, zo so ze štomow dele střasu, prjedy hač su jejka znjesle a so potom skóncuja. Jich njeprěceljo we přirodže su njetopory, jěže, mordarje, liški a někotre ptaki; kundrosy zběraja za pluhom hawrony, kawki, škowroncy a druhe ptaki; tež knoty a troski jich wjele zahubja. — We měsacu junija léta mejskemu brukej podobny, tola mjeňši, jasnožolty a kosmaty bručk, husmor abo swjatojanski bručk (*Rhizotrogus solstitialis*, Juni- oder Brachfäfer) mjenowany, kiž je runje tak škódný kaž prjedawši.

2) Klóca wka (*Cetonia aurata*, Roßenfäfer) je něšto mjeňša dyžli mejski bruk a ma we čujawkach jeno tři płatki. Wona je zwjercha žlotozelena, spody načerwjaj a kowowje blyščata. Čělo je splečite, zadnica je na kóncu tupa, pokulojta.

Nadeńdže so zwjetša we zahrodkach na růžowych kefkach, kotrychž kwětkowe łopješka žerje; jako dodudka přebywa we mrowišćach a njeje z cyła škódná. Naši burjo dawaja ju kruwom, zo bychy so sklóčile.

3) Rohač, rohaty bruk abo pólski woł (*Lucanus cervus*, Širšfäfer) je najwjetši z našich brukow, zwjetša dwaj palcaj dołhi. Ma jara šěroku, štyrihranitu hłowu a jeno něšto mjeňše tež štyrihranite natylnó. Machađtojet kolenkojće nalemjenej čujawcy matej přěni člónk jara podlěšeny. Mjez hornimaj čelesnomaj (klěščakomaj), kiž matej pola samca podobu

jelenjowych rohiznow, wukhadžeja masadła a něžny jazyčk. Sančka ma mjeńšu hłowu a mjeńše klěščaki. Rohač je čorny a jeho krywki su čisowje brune.

Pólski woł přebýwa we dubowych lěsach a žiwi so z brěčku młodych dubowych haložkow, kotrychž skoru ze swojimaj sylnymaj klěščakomaj natorhuje. Swoje jejka znjese do prochniwych dubowych čělow; kundros je tudy pjec lět žiwy, hač so we šestym do dokonjaneho překasanca přeměni. Jich wulkosé je wšelaka.

4) Kruwka abo hownjacy bruk (*Geotrupes stercorarius*, *Stoffäfer*) je palc dołhi, čorny a módrje blyščaty. Čujawcy matej na kóncu machadłojtu hejku z třoch plátkow zastajanu. Čělo je kulojte, wysoke a ma twjerdy powjefch. Natylnó je rune, hladke; krywki su dypkato-brózdowane. Nohi maja šěroke a zubčkowane hwiždzele.

Hownjacy bruk ľazy pomału a njelepje, lěta z wječora wokoło ze sylnym brunčenjóm a přebýwa we kruwjacym a konjacym hnojú, hdžež so tež jeho dodudki žiwja.

We dubicy a we tepjěrnjach nadeńdže so často nosoróžk abo rypak (*Oryctes nasicornis*, *Našhornfäfer*), kiž ma na hłowje křiwý do zady zhibnjeny röh; jeho krywki su brune. — Najwjetši ze wšěch brukow na swěće je mócnik hercules (*Dynastes Hercules*) we južnej Americy; wón je 5—6 palcow dołhi a ma na čole do přédka stejacy a na kóncu dele zhibnjeny röh. Jedyn mjeńši wotrod rěka akteon.

b) Maraty (*Carabidae*, *Lauffäfer*).

Maraty maja nitkojte, 11-člónčne čujawki, mału hłowu ze sylnymi klěščakami a čeńke, dołhe nohi k spěšnemu běhanju připrawjene. Křidła su husto skhripjene a krywki zrosčene. Su khroběle a rubježne překasancy, přebýwaja pod kamjenjemi, pod skoru, we moše, na polach, w zahrodach a lěsach. Su zwjetša jenobarbne, porědko pisane, wonjeja njeluboznje a wotdžěluja mokřinu rězatu, brunu. Jich dodudki su dołhe, maja čujawki, jednore woči a tři runki nohow. Žiwja so tež jeno ze zwěrjacej cyrobu.

5) Marata mjedžana (*Carabus cancellatus*, *fupferrotter Lauffäfer*) je 10 čarkow dołha, zwjefcha mjedžanočerwjena, spody čorna; kóžda krywka ma po dołhoséi tři powyšene rjebleška

a mjez nimi rječazki kulojtych homlkow. Čujawki su nitkojte; přeni člónk čerwjenožolty; hlowa je mjeńša dyžli natyľno. Do- kelž su krywki zrosćene, njemóže lětać. Nohi su doľhe.

Nadeńdze so wšudžom na polach a na zahrodach, běha jara spěšnje a nadpaduje wšo, štož nadeńdze, šlinki, husancy, kundrosy a rybjaće waki. — Runje tak wužitne su tež druge družiny tuteho čisłowaneho rodu, tak n. př. marata fionkowa (*Carabus violaceus*, veifchenblauer Lauffäfer), dale zwjercha zeleno- złota a spody čorna marata złota (*C. auratus*, Goldschmidt) a žuželica kožana (*Procrustes coriaceus*, Leder-, Lauffäfer), kiž je čorny njeblyščaty a mjeze wšemi najwjetši. — Sem sluša tež trašk abo pryskawc (*Brachinus crepitans*, Bombardiräfer). Wón je 4 čarki doľhi, ma namódrí čorne krywki a čerwjene natyľno a syka na svojich njepräčelow, kiž jeho přescěhaja z wuskom módrú paru, zo by jich strašil.

6) **Dudkownik** (*Calosoma Sycophanta*, Puppentäuber) je jedyn z najrjenišich brukow, palc doľhi a $\frac{1}{2}$ palca šeroki. Čělo je čemnofionkowe, žratniki, čujawki a nohi su čorne. Po doľhosći smuhate krywki su złotozelenje blyščate a trochu do čerwjeneho so přeměnjowate. Čujawki su nitkojte, nohi doľhe, sylne, wšě jenak doľhe a k běhanju připrawjene.

Dudkownik wudawa wón pižmowu, přebywa kaž jeho do- dudka na štomach a žiwi so z husancami škódných mjetlow, teho dla je jara wužitny.

7) **Ščekawc pólny** (*Cicindela campestris*, Sandläufer) je 6 čarkow doľhi, na brjuše čerwjeny, kowowje blyščaty, na krywkach zeleny z bělymi blakami. Ma ceńke a doľhe nohi a sylne žratniki. Čělo je wuzke, podoľhojte.

Přebywa najradšo na slóněnych pěskojěnych městnách na ščekkach a na lěsnych pučach, hdžež spěšnje běha a z khwi- lemi zlětuje. Žiwi so kaž jeho dodudka z překasancami; tuta zarywa so hluboko do zemje.

c) **Wódne bruki** (*Hydrocanthari*, Wasserfäfer).

Wódne bruki abo ponórjaki maja splečite čělo a nohi; nohi su z doľhými mikawčkami wobrosćene a teho dla k pluwaniu přihódne. Zwjetša su bruki rubježne.

8) **Rybnik čorný** (*Hydrophilus piceus*, pechschwarzer

Wasserläufer) je skoro dwaj palcaj dolhi, ma čelo splečite, jejkajte, jara hladke a blyščate, zwjercha čorne, spody čěmnobruně. Čujawki su hejkajte a krótke, masadla čěnke a jara dołhe. Dołhe splečite a na kromach z hustymi kosmami wobdarjene nohi su wosebje k pluwanju přihódne.

Tutón wulki bruk přebywa we stejacych wodach a na wječor léta wokoło. Tež jeho dodudka přebywa we wodze, je dwaj palcaj dołha, čorna, ma 6 nohow a na kóncu čěla dvě cywcy k dychanju. Žiwi so z wodnymi překasancami a šlinkami, bruk pak so z rostlinami žiwi.

9) Kónk wobrubjeny (*Dytiscus marginalis*, Schwimmläufer) je 14 čarkow dolhi a přez poł palca šěroki. Krywki su čěmne nazeleně a maja šěroku žoľtu kromu. Čujawki su nitkojte a dołhe. Zadne nohi, wjele dlěše dyžli přědkne, maja šěroke člónki z dołhimi mikawčkami.

Kónki su nažrane rubježne bruki stejatych a běžacych wodow, pluwaja derje, ponórjeja so a létaja jeno w nocy wokoło. Dychaja na to wašnje, zo zadnu časć čěla z wody wustorča a krywki trochu wotewrja. Jich dodudki su dołhe a wuzke, maja 6 nohow, sylne žratniki a na kóncu čěla dvě trubcy k dychanju. Nježiwja so jeno z překasancami, wakami a šlinkami, ale žeru tež jikru a małe ryby, haj samo wjetšim rybam džěry do čěla wukušeja. — Do tuteje swójby sľuša tež čisćer (*Gyrinus natator*, Drehläufer), mały čorny a jara blyščaty bručk, kiž so njewustajnje na hladzinje stejatych a běžatych wodow do koła wokoło wjerći.

d) Krótkokřidlate bruki (*Brachelytra*, Kurzflügler).

Krótkokřidlate bruki maja čahle wuzke a jara hibićiwe čelo z krótkimi krywkami a su dla wosebitych kosmow často rjanych barbow. Žiwja so z hnijacymi rostlinami a zwěrjatami a su teho dla jara wužitne. Někotre z nich přebywaja we mrowišćach a na hribach. Jich dodudki su dokonjanym brukam jara podobne.

10) Drabčik čerwjeno-křidlaty (*Staphylinus erythropterus*, Raubläufer) je 6 čarkow dolhi, ma wuzke čorne a z blakami ze žłotožoľtymi kosmikami pokryte čelo. Čujawcy stej nitkojtej, hľowa je šěrša dyžli natyľno a čerwjene krywki su tak krótke, zo jeno třecinu zadnicy přikrywaja.

Je jara rubježny a běha spěšnje. Z daloko podoba so bóle wuchačej dyžli brukej. Popadnjeny zběha zadnicu horje a wudawa wón njeluboznu. Žiwi so nimo překasancow tež z hniłymi maćiznami.

e) Bruki hejkorohate (*Clavicornia*, *Reulenhörnige Käfer*).

Hejkoróžkate bruki maja čujawki na kóncu hejkojte. Jich dodudki su šěsćnohate a žiwja so pak z rostlinami, pak ze zwě-rjacymi maćiznami.

11) T ó t k a (*Necrophorus Vespillo*, *Lodtengräber*) je 8 čar-kow dołhi, čorný z dvěmaj pomerancowymaj přěčnymaj pasomaj na krywkach. Natyłno je skoro tarči podobne a w přědku ze žłotožołtými kosmami pokryte. Krótkej čujawcy matej tołste hejkojte kóncy. Wotčate krywki njepríkrywaja cyłu zadnicu.

Tutón wužitny bruk nadeńdže so husto blisko morwych myšow a knotow, spody kotrychž zemju podhrjebuje a je po-tom do zemje zahrjebuje. Na to znjese na nje swoje jejka, zo měle dodudki, kiž so wulahnu, hnydom picu přihotowanu.

12) T r u ž a k (*Dermestes lardarius*, *Speckkäfer*) je jeno 3 abo 4 čarki dołhi, kulešojty, čorný a ma přez přědknu položcu krywkow popjelawy pask a we nim na kóždym boku tři čorne dypki. Čujawcy stej wuražnje hejkojtej a hlowa tči hač do wočow pod natyłnom.

Dodudka tuteho bručka je čornobruna a ma po cyłym čěle proste kosmy; wona je jara škódná, žiwi so w kožach a kožušinach a zahubjuje přirodniske zběrki. Bručk, hdyž so jeho dótknješ, sčehnje so hromadže a čini, jako by morwy był. — Runje tak čini mjelnik musejowy (*Anthrenus museorum*, *Cabinetkäfer*) a mjelnik trudownikowy (*Anthrenus Scrophulariae*, *Stollkäfer*), kotryž na kwětkach přebywa. Tež jeju dodudki kaža přirodniske zběrki a su teho dla škódné.

f) Bruki pilorohate (*Serricornia*, *Sägehörnige Käfer*).

Pilorohate bruki maja čujawki pilowane abo česakojte. Jich dodudki bywaja zwjetša we rostlinach a su teho dla škódné; jeno blyščaki a podplóniki žiwja so ze zwěrjacej žiwnosću.

13) S č ě n a w a pikotawa (*Anobium pertinax*, *Kloppkäfer*, *Lodtenuhr*) je jeno dvě abo tři čarki dołhi čornobruny bručk z dypkatosmužkatými krywkami. Ma twjerde kulešojte čělo,

ćeňkej čujawcy a hłowu skoro dospołnje pod wulke natyľno skhowanu.

Žiwi so we starym drjewje a dodudka, maľemu běľemu čerwikej podobna, roztočuje je do wšěch bokow na mučku, kotraž so čerwjotočina mjenuje. Ze swojim twjerdym natyľnom storka bručk do drjewa, štož podobny pikot načini, kaž pikotanje dybsačneho časnika a přiwerňi ludžo sebi mysla, zo tajki pikot smjerc připowjeda a su tajki pikot smjertny časnik mjenowali. Čini so tež morwy a to tak twjerdošijnje, zo so samo tehdy njehnuje, hdyž so tež z jehľu překłóje. — Podobny maľy bručk čerwjenobruneje barby, scěňawa khlěbowa (*Anobium paniceum*, *Brot-Klopffäfer*) kazy zběrki sušenych rostlinow.

14) *Pikikowaf žitny* (*Elater segetum*, *Saat-Schnellfäfer*) je 5 čarkow doľhi, bruny a šerokosmaty. Čujawki a nohi su čerwjene a krywki su smuhate. Natyľno ma podobu pódkowa a je dlěše dyžli šeroke. Čujawcy stej kaž piľa zubčkowanej. Čěło je podoľhojte.

Tutón bručk ma z wjele druhimi tu samownosć, zo móže z pomocu maľeho twjerdeho koľaćka na hrudzi horje poskočić, hdyž jeho na drjewo na khribjet položiš. Jeho dodudka načini z wotkusowanjom koruškow na polach a na łukach druhdy wulku škodu. — Najwjetše a najrjeniše pikikowarje nadeńdu so we lěsach horceje Ameriki a wjele z nich wudawaja w nocy dosć jasne swětło, tak n. př. nocoswěćak wječornoindiski (*Pyrophorus noctilucus*, *mešindischer Leuchtfäfer*), wot tamnišich krajanow kukujo mjenowany.

15) *Krasnik khójnowy* (*Buprestis Mariana*, *Siefers-Bruchtfäfer*) je 12—14 čarkow doľhi, nazeleń kowowje blyšćaty a šerje pomróženy. Ma sylne, podoľhojte čěło, na štyrihranitym natyľnu 5 zmorskow a na krywkach tři a nimo tych hišće dvě jamcy. Na hłowje, kiž njeje z natyľnom prikryta, stejitej něžnje piľkowanej čujawcy. Hrudźowka ma do zady tupy kónc. Bruki so njemóža, kaž pikikowarje, horje krnyć.

Přebywa w khójnowych lěsach, jeho dodudka zažerje so do drjewa a načini často wulku škodu. — We horcych krajinach je podobnych brukow wulka syľa, kiž maja tak rjane barby a so tak krasnje blyšća, zo so jako pycha potřejuja.

16) **Blyšćak swjatojanski** abo swjatojanska muška (*Lampyrus noctiluca*, Leuchtfäfer oder Johanniswürmchen) je 6 čarkow dołhi, podołhojty, splečity, bruny a mjehki bruk, kotrehož hłowa z wulkimaj wočomaj pod natylnom tči. Sančka, kiž křidła nima, podoba so bóle čerwjey dyžli brukej. Spody, při kóncu zadnicy, je blědožoły blečk, kotryž so pócmje jasne swěci, doniž je bruk žiwy.

Blyšćaki su nóčne překasancy, kiž w léce, wosebje wokoło Jana, při ćoplych wječorach kaž žehliwe škrički we powětre wokoło lětaja abo kaž žehliwe wuhlička we trawje a w kečkach wokoło leža. Bjezkřidlowne sančki swěca so bóle dyžli lětace samcy. Njejsu we kóždej krajinje jenak husto.

17) **Podpłonik sněhowy** (*Cantharis fusca*, brauner Schneefäfer) je mjehki, 6 čarkow dołhi a dvě čarcy šěroki bruk ze šěročornymi krywkami a čerwjenym, wosrjedza čornoblakaty natylnom. Čenkej ćujawcy a nohi su čorne. Dele wisata z natylnom trochu přikryta hłowa ma w přědku sylne klěšćaki.

Podpłonik je rubježny bruk, kiž wosebje šmicy zahubjuje; hdyž so do ruki wozmjje, kuše z klěšćakami, štož pak njeboli. Kónc nalěca nadeńdže so jara husto na štomach a na kečkach. Jeho čorna a kaž somot mjehka dodudka leži w zemi, přeryje so druhdy w zymje ze zemje a łazy po snězy wokoło, rěka teho dla tež sněhowa waka (*Schneewurm*).

B. Njestajnočlónčne (Heteromera, Ungleichfüßlige), kiž maja na přědknich štyri nohach po pjeć, na zadnymaj pak po štyrjoch člónkach.

a) **Pucheřcy (Vesicantia, Blasenziehende Käfer).**

18) **Pucheřc lékařski** abo španska mucha (*Lytta vesicatoria*, Pflasterkäfer oder spanische Fliege) je 9 čarkow dołhi, 3 čarki šěroki žłotozeleny a mjehki bruk, ma hłowu tak šěroku kaž natylnom a dołhej, nitkojtej ćujawcy. Čělo je podołhojte.

We juniju nadeńdže so husto na młodych jaslach, na ptačicy a turkowskim bozu, kotrychž rostlinow lisće žerje. Hižom z daloka wudawa woń skoro wopojacu a je poľny řezateje jědojteje mjezhy. Sušený a na próšk rozmlěty potrjebuje so

we lëkafnjach k bjentucham. Čłowjek ma so teho dla při jeho hromadźenju na kedźbu brać.

19) Mejka abo mejska waka (Meloë proscarabaeus, Wainurm, Delwurm) je palc dołhi a 5 čarkow šeroke módročorny, tołsty, šeroke a mjehki bruk z krótkimi krywkami bjez křidłow, kiž so trochu hownjacemu brukej podoba. Hłowa je šeroke a čujawcy stej paćercojtej.

Mejska waka pokaže so hižom zahe nalëto při pućach a we trawje a je lëni překasanc, kiž jara pomału lazy. Hdyž so jeje čłowjek dótknje, roni so z jeje čëta žołta, njeluboznje wonjata mjezha, kotraž někotrym ludžom na koži pucherje čehnje, kiž pak hewak jëdojta njeje. Jeje dodudka žiwi so na kwëtkach, pojša so na čmjëły a pčoly, kotrež ju sobu do kołčow wotnjesu, hdžež hać do swojeho zadudkowanju přebywa.

b) Čornuchi (Melanosomata, Schwarzfäfer).

20) Mučnik abo khlëbowa waka (Senebrio molitor, Mehlfäfer) je 7 čarkow dołhi, zwjërcha čorny, na brjuše a na nohach bruny. Natyłno je skoro štyrihranite a čujawcy stej čëнкеj, paćercojtej, 11-člónčnej. Čëlo je čëнке.

Nadeńdze so husto na žitnych łubjach, w młynach a pola pjekarjow. Jeho dodudka je hladka, twjerda, nažoć a mjenuje so mučna waka, kiž je najlëpša žiwnoś za mnoho spëwacych ptačkow, čehož dla so tež ze samysłom we horncah plahuje, we kotrychž su wotruby, stare lapy, khlëbowe skórki a kusy kože.

C. Štyričlónčne (Tetramera, Biergliedrige), kiž maja na wšëch nohach po štyrjoch člónkach.

a) Nónniki (Curculionida, Rüsselkäfer).

Nónniki maja hłowu do rypaka podlëšenu, kiž je pak krótsi, pak dlëši a druhdy čëнки kaž nitka; přeco pak ma na swojim kóncu małe žratniki a po bokach čujawki, zwjetša nalemjene a na kóncu hejkojte. Khibjet nónnikow je wysoki, twjerdy a krywki mnohich su zroscëne. Jejka njesu na rostliny abo nutř do płodow, kotrež mjehke bjeznohate dodudki wužeruja; někotre žiwja so we korjenjach a pjeńkach, drube na łopjenach, we kwëtkach a płodach a tajke su wšitke bjez wumënjenja škóдне.

21) Ryrawa hrochowa (Bruchus pisi, Erbsen-, Muffelkäfer) je mólëki, lëdy dvě čarcy dołhi, skoro štyrihranity, čorno-

bruny bručk z małym běłym blečkom na kóncu zadnicy. Hłowa wukónčuje so do krótkeho a šěrokeho rypačka. Čujawcy stej na kóncu hišće něšto tołšej; sčehna na zadnich nohach su tołše dyžli na přědknich. Krywki njepřikrywaja čělo dospołnje.

Tutón mały bručk znjese swoje jejka na łuski, a tołšte běte dodudki bjez nohow, kiž so małym čerwjam podobaja, zakusaja so do hrochowych zornow a wužeru je často dospołnje. Tak małe hač čerwje su, móža tola druhdy w hroše wulku škodu načinić.

22) Račk čorny abo žitna wačka (*Calandra granaria*, *Schwarzer Kornwurm*) je jeno dvě čarcy dolhi a poł čarki šěroki, čerwjeno-bruny, kulešojty a jara twjerdy bručk. Jeho hlawa wuběhuje do dolheho, wuzkeho, trochu nakřiwjeneho rypačka, na kotrehož kóncu so małe žratniki nadeńdu. Čujawcy stej čěnkaj a nalemjenej a stejitej wosrjedza rypačka. Natyžno je hłuboko dupkowane a skoro tak dolhe kaž krywki.

Tutón bručk je na žitnych łubjach jedyn z najškodnišich překasancow, kiž husto wulke sklady žita zaniči. Z čěnkim rypačkom wuwjerči mału džěrku do zorna, znjese jene jejko do njeho, z kotrehož so blědožolta čerwjej podobna dodudka bjez nohow wulehnje, kotraž cyłu muku ze zorna wužerje, tak zo jeno prózna škorpawa zbytkna wostanje, we kotrejž so čerw zadudkuje. Račk je čím škodniši, dokelž so we krótkim času přezměru jara rozplóduje (jedyn jenički runk napłodzi za lěto na 6000 bručkow) a dokelž so škoda tak ruče njewobkedźbuje. Skoro jenički srědk přeciwo tutemu škódnemu njerodzu je tón, zo so husto nowy čerstwy powětr nutř pušća, zo so wšě šmary, we kotrychž mohł so bručk skhować, zamazaja, zo so žito husto z łopaču přeměša a zo so žito bórzy womłóci. — Podobna družina žiwi so we ryži abo rajsu.

23) Tołstonósnik zeleny (*Rhynchites betuleti*, *Reben- oder Birfenstecher*) je $2\frac{1}{2}$ čarki dolhi, zeleny a kowowje blyšćaty bručk. Krywki maja rynki po rjadu wjetšich a mjeńšich dypkow. Natyžno je tež dypkowane a same ma na nim dwaj kolačkaj do přědka stejacaj.

Nakusuje mjatlišća a rjapiki listow winoweho pjeńka; lisće pozdžišo wuskhnje a wotpada a wino njemóže kiće nasa-

dżować. Potom zawiwa bruk łopjena do trubkow, wuwjerći do trubki z rypakom džěru, do kotrejež sančka jejka znjese. Tež sadowe štomy ćerpja wot tołstonósника wulku škodu. — Jemu podobny tołstonósnik mjedžany (Rhynchites cupreus, fupferfarbiger Rüsselfäfer oder Bflaumenbohrrer) kładže swoje jejka na njezrale slowki a marle a překusuje jich šiški, tak zo wotpadaja. Druhe tołstonósniki skutkuja runje tak na krušwach a jabłonjach.

24) Kljborak lěskowy (Balaninus nucum, Rußbohrrer) je 3 ćarki dolhi, šěrobruny a cyły z kosmami pokryty. Čujawki a nohi su brunawje ćerwjene. Rypak je jara ćeńki, skoro tak dolhi kaž cyłe ćěło a nosy wosrjedža sylnje nalemjenej ćujawcy. Kładže jejka do žołdžow a lěskowych worjehow, doniž su hišće mjehke a přeco do kóžděho płoda jeno po jenym. Dodudka, ćerwikej podobna, wužeruje jadro, překusuje so nazymu ze škorpawy won, pada na zemju, zaryje so do zemje a přeměni so we přichodnym lěće do dokonjaneho bruka.

25) Č mjeń k khójnowy (Hylobius pini, Sieferr-Rüsselfäfer) je 4—6 ćarkow dolhi a z nósnikow skoro najwjetši, ma čěmno-brunu abo trochu načerwjeń barbu, tołsty, dele zhibnjeny rypak tak dolhi kaž natyłno a na kóncu kljborojtej ćujawcy. Podołhojte twjerde ćěło je brunokosmate. Krywki su hrubje dypkowane a maja njeprawidłowne blaki.

Je jara škódný bruk we khójnowych a šmrěkowych lěsach, hdžež korjenje, štomowe ćěła a hałozy wobkusuje a mlode pupki wužeruje. Dodudka žiwi so we pjenkach. Najlěpje so zahubjuje, hdyž so pjenki wukopaja a z lěsow prječ wotwoža.

26) Boronósnik běłodypkаты (Pissodes notatus, Weißpunkt-Rüsselfäfer) je jeno 3 ćarki dolhi, načerwjeń bruny a z bělawymi šupkami pokryty. Na natyłnu ma 8 bělawych dypkow a na krywkach dwaj nažołć běłaj pasaj.

Žiwi so jeno we khójnách a najradšo we 4—8 lět starych a jich načerwjeń wjerški dawaja bórzy swědćenje, kajkeho strašneho njepřecela we sebi žiwja. Tajke štomy dyrbjja so hnydom wukopać a z lěsa wotwozyć, zo by so škódný bruk dale rozšěrić njemohł.

27) Nosatnik brasiliski (Entimus imperialis, Brillantfäfer) je jedyn z najkrasnišich brukow tuteje swójby, palc dolhi,

čorný, ale cyły z drobnickimi zelenými a kowowje so blyščatými šupkami pokryty, kotrež we slónčnym swětle z najkrasnišimi tučelajtými barbami so blyskotaja; podobne šupki na deńdu so tež horkach we małych jamkach.

Žiwí so we Brasiliji a je pycha přírodniskich zběrkow.

b) Skorowcy (Bostrichidae, Borfenfäfer).

Skorowcy su małe bručki z kulešojtym čělom, z krótkej hlówu bjez rypaka a krótkimi nalemjeny, na kóncu hejkojty mi čujawkami. Jich čerwjám podobne dodudki bjez nohow žiwja so we družstwe pod štomjacej skoru we tak mjenowanej mjezhuwodźawej woršće a wužerowajo drjewo činja sebi khódby a žlobiki, čehoždla mjezha wjacý prudzić njemóže, zo potom štomy skhnu.

28) Skorowc šmrěkowcy (Bostrichus typographus, Buchdrucker) je jeno něšto přez dvě čarcy dołhi a čarku šěroki a ma dospołnje kulešojte čělo. Jeho mała hlówa je cyła pod natylnom skhowana, spody kotrehož jeho krótkej hejkojtej čujawcy won stejitej. Krywki su na kóncu jara stłóčene a maja na spadnej kromje na kóždym boku štyri zubčki. Skorowc je jasno- abo čěmnobruneje barby.

Hač runje mały, je skorowc tola jedyn z najškódnějších lěsnych brukow, kiž je často hižom wulke šmrěkowe lěsy do čista zahubił. Roji so we měsacu meje a zatoči so potom do šmrěkoweje skory hač do lŷka, tam wutoči sebi dolhu runu khódbu, tak mjenowanu mačičnu (Muttergang), do kotrejež jekka znjese a wulehnjene dodudki, kiž so bjeznohatým blědožóltým čerwikam podobaja, toča sebi nowe čim dale čim šěrše khódbički (čerwjace khódby, Larvengänge) z rozšěrjeným kóncem abo tak mjenowanej kolebku (Biege), hdžež so zadudkuja; dokonjany bruk překusuje so runu měru won a skora je potom poľna džěrkow, jako by z woľojom roztrěľana byla (wulětki, Flüglöcher). Zwjetša wubjeru sebi skorowcy starše a khorowate abo wot wětra zlamane a wuwróćane štomy, tola pak tež stare abo hižom popušćane drjewo; su so pak jara zapłodźile, dha nadpaduju tež dospołnje strowe a doroscene štomy. We z nimi wobsadzanych štomach mjezha žadyn prawy wobtok wjacý nima, jehliny počnu so wot wjeřška dele čerwjěnić a pozdžišo cyły štom wuskhnje. Na tute wašnjje su we léće 1783 na Harcu za jene léto dwaj millionaj šmrěkowych čělow wuskhľe. Najlěpši

srědk přečiwo rozmnoženju skorowcow je tón, zo so wšo popušćane drjewo a wšě suche, khorowate abo wuwróćane štomy z časom z lěsa wotwoža. Je so pak skorowc hižom přez měru jara rozšěrili a rozplódižili, dha je najlěpje, zo so na wosebite štomy loji, kotrež so k tutemu wotpohladanju popušćeja a ležo wostaja. Do tajkich štomow so skorowc najradšo zasydli. Tajke štomy so potom z lěsow wotwoža abo woběli so jim skora a skora so potom z cyłym zalěhwom spali. — Jedyn druhi runje tak škódný skorowc je lěsomórka khójnowa (*Hylesinus pini-perda*, *Waldbgärtner*), kiž je bruna a ma trochu rypakojće podlěšenu hłowu, kotruž pod natylnu skryć njemóže. Wona překusuje mlódše khójnowe haložki, tak zo wotpadaja a štom ma potom napohlad, jako by wottrihany był. Sem słušeja tež wšitke pusćerje (*Spintfäfer*), kiž maja brjuch wot delka horje nakosnje postawacy a jeno we čělach lisćowych štomow so žiwja a wosebje brěžam, wjazam, dubam a slowćinam škodža. Wosebje spomnjenja hódne su khóbdy pusćerja brěžoweho (*Siolytus destructor*, *Birfenrindenfäfer*).

c) Hercy abo dolhorohate bruki (*Longicornia*, *Bockfäfer*).

Hercy wuznamjenja so přez přeměrnú dolhosć jich čujawkow. Zwjetša su wulke a nahladne bruki z wulkej hłowu, sylnymi žratnikami a kołakami na natylnu. Hdyž so do ruki wozmu, wudawaja zynki škrjebotate, pišćate abo kwićate a teho dla jich mjeno hercy. Jich dodudki nimaja nohi a bywaja we drjewje, tola mjenje, dyžli wjele mjeńše dodudki skorowcow.

29) Herc pižmowy (*Cerambyx moschatus*, *Aromia moschata*, *Moschusbockfäfer*) je 12—15 čarkow dołhi, wuzki, šwižny, kowowje blyšćaty bruk zeleneje abo brunaweje barby. Krywki su brózdowanodypkate. Ma dolhej seršćojtej čujawcy z jara wuražnymi člónkami, kotrež pola samca dolhosć čěla přesahujetej.

Ma skoro napohlad pucherca, wudawa sylnu wón pižmojtu a žiwi so na wjerbach. Jeho dodudka přebywa we starych wjerbach. We dubach bywa herc ryćeřski (*Cerambyx heros* = *Hamatochaerus heros*, *Riesenbock*), kiž je čornobruny a na dwaj palcaj dołhi. Na Alpach nadeńdzemy rjaneho herca kamjenjoweho (*Cerambyx alpinus* = *Rosalia alpina*, *Alpenbock*), kiž je módrošěry a kaž somot čornje pokrjepjeny.

30) Česař domjacy (*Lamia aedilis*, Zimmerbock) je 6 hač 8 čarkow dołhi, swětle bruny a ze šěrymi kosmami pokryty. Samc ma pjeć króc dlěšej čujawcy dyžli čělo a sančka ma na kóncu zadnicy dołhe kładžidło.

Žiwi na syrym popušćanym drjewje, wosebje na šmrěkowym a khójnowym a načini druhdy na česankach škodu. Wulěže druhdy we bydlenjach z domjacych nadobow, jeli su ze syreho drjewa sćinjene byle.

31) Kózlikař topołowy (*Saperda Carcharias*, *Pappel-Bockfäfer*) je skoro palc dołhi, kulešojty, brunawje abo nažolě šěry z mnoho swětłočornymi jamkami. Dołhej čujawcy matej čorne paski.

Bywa we juniju a juliju na wšelakich topołach. Jeho dołha, bjeznohata škódná dodudka žiwi so we topołowym drjewje a nadpaduje wosebje młode štomiki.

d) Ryžeňki (*Chrysomelinae*, *Blattfäfer*).

Ryžeňki maja krótkke kulojte čělo, do položy přikrytu hłowu a krótkke čěнке čujawki. Jich dodudki maja 6 krótkich nohow, su zwjetša swětlych barbow a žiwja so na lisćach kaž bruk tež. Sančka přikliwa swoje jejka na ruby bok łopjenow.

32) Wačka zelinowa (*Haltica oleracea*, *Grüßloh*) je dvě čarey dołha, čěmno módra abo zelena a kowowje blyščata. Hłowa je do položy pod natylnom skhowaau. Čujawcy stej krótkej, nitkojtej a zadnej nozy matej sylne sčehna, k skakanju připrawjene.

Tutón mały spěšnje a daloko skakacy bručk nadeńdze so z druhimi hišće mjeńšimi přiwuznymi na tručnatych rostlinach, jako na řepiku a řepaku, kaž tež na wšelakej zelinje (*Gemüse*), wotežera nać hač do řjapikow a je jara škódný. Tež na topołach, wólšach a brězach žiwja so podobne wački, kiž druhdy wšě lisće tutych štomow zežeru.

33) Ryžeňka topołowa (*Chrysomela populi*, *Pappel-Blattfäfer*) je 4—5 čarkow dołha, ma čorne, namódri abo nazeleń blyščate natylnó a čerwjene krywki. Nohi su jenak dołhe.

Nadeńdze so husto na topołach a wjerbach, kotrychž lisće skoro do čista wotežerje. Na nich žiwi tež jeho běla a čerwjenooblakata dodudka. Druhe ryžeňki blyšća so na krywkach z krasnymi tučelojtými barbami.

D. Tříčlónčné (Trimerá, Dreigliederige), kiž maja na wšěch nohach k najwjetšemu po třoch člónkach.

34) Bože slónčko abo slónčko sydomdypkate (Coccinella septempunctata, Marienfäßer) je 3 čarki dolhi a skoro malej polkuli podobny bruk. Na svojich čerwjonych krywkach ma 7 čornych blakow. Natylno a zbytkne čělo je čorne. Čujawcy stej krótkej a hejkojtej.

Tutón bruk žiwi so z druhimi jemu podobnymi ze šmicami a je tehodla jara wužitny. Tež jeho dodudka žerje šmicy. Hdyž so jeho dótknješ, sčehnje čujawki a nohi k čělej a pušća žořtu mjezhu, kotraž sylnu wón wot so dawa. Pjeć čarkow dolhe dodudki su čemnošěre a čerwjenožołće dypkowane.

Varianty ludowych pěsničkow.*)

W Hornjej Łužicy zhromadžił *Ernst Muka* z Wulkeho Wosyka.

1) Zrudna holička.

(Smolerjowe pěsnički, č. 38, přirun. č. 148.)

Město „zo mohla wumrjec“ spěwa so „mohla plakać.“ Ze zrudnosću = ze stysknosću (rjadjk 3). Po kóždej strofje přidawa so: „Moje dla, twoje dla — z teho kraja dyrbbju ja.“ Město tamnišich rjadjkow 9—12 pokračuje a kónči so tak:

Kak dha chce to mój luby wjedžeć,
Hdyž je wón daloko (prječ) wote muje. Moje dla atd.

Daloko prječ wote muje
W cuzym kraju na wójnje,
W cuzym kraju na wójuje
Cuze holey lubuje. — —

„Zběhn tu klinku, sčehn tu šnórku,
Pušć mje nutř, ty holičo!“
Zezady duri tam je skhodžik,
Tam ty po nim horje dži.

*) Tute varianty sym ze „Serbskeje Nowiny“ gymnasialneho towařstwa, hdžež te pěsnje cyle steja, wuzběhnył, zryadował a wotpisal.

Spody łoża tam je zuwak,
 Tam so zuj te škórnički.
 Wyše łoża tam maš hozdzik,
 Tam sej pójs' te kholowčki.*) — —

Dha by to najlěpje było,
 Zo bychmoj mój różno štoj,
 Kaž su naj' lubosće hromadu šli,
 Tak wone njech zas różno du.

2) Čeleřka a hajnik.

(Smol. p. čislo 48.)

Rjadk 3. rěka: Hnała do hajka zelenoh'. Po rjadku 36. spěwa so (mjez tym zo so někotre prjedawše strofy zanjechujaj) jenož hišće takle:

Njeplakaj, synko luby mój,
 Wšak maš ty nana hajnika.

Hajnik tón zelenu drastu ma
 A wjele pjenjez slěbornych.

„Njech mam ja nana, kajkoh'ž chcu,
 Hdyž mi tola swěrnny njej'.“

3) Njezbožowne jězdženje.

(Sm. p. č. 66.)

Kóždej strofje přidawa so: „Hajku, hajku, hajkukuk.“ Strofa 2. a scěhowace pak rěkaja:

„Hdy by tón zeger njewotklinkał,
 Dha bych ja z tobu do łoża šoł.

Hdyž pak je zeger wotklinkał,
 Dha njemóžu z tobu do łoża hić.“

Holčo te jara plakaše,
 Swojej bělej ručcy lamaše.

Swojej bělej ručcy lamaše,
 Swoje brune włóski torhaše.

*) Tu je wuwostajena powjesć, kak přeni luby so domoj wróci atd. atd.

Luby tam rajtowaše přez mosćik,
Hač so tón mosćik zhibowaše.

Luby sej zwiny hłowičku,
Konik sej zlama nóżčičku.

Holčo te jara plakaše,
Při mosćiku zrudne klečeše.

„Ty hakle budžeš plakaći,
Hdyž budža jeho woblekać

Tón běły kitel do kašća,
Tón rjany kašćik do rowa.“

K njetrěbnemu přidawkej „To staj byłoj atd.“ přistaja so hišće:

Taj budžetaj dostać tajku mzdu:
Tón čorny kłobučk ze šnórku,

Te holčo běle čerwjene,
Te konje ryzy-šumjele.

4) W hajku počpula.

(Sm. p. č. 68.)

Rjadjk 4. rěka: Hdyž sym ja zmoknyła. Strofa 2. jako skónčna je tajkale:

K čemu dha njejsy lećała
Do doła zelenoh' ?
„Haj lećała, haj lećała,
Sym tola zmoknyła.“

Tónle dwěštuchowj spěw přidawa so tež k „Lěsnej hospodźe“ (čísło 22) a potom kónči so takle:

Haj wono hišće dołho njej',
Hač je so dešć šoł;
Haj wono hišće dołho njej',
Zo sym pola lubki byl.

5) Swěrna džowka.

(Sm. p. č. 78.)

Na horach = na horje. Hłubokoh' = zelenoh'. Strofa 4. a 5. rěkatej jako skónčnej:

Tón přeni běše knjejski pan,
 Tón druhi běše šosař sam;
 Toh' třečoh' njesměm mjenować.

Toh' třečoh' njesměm mjenować,
 To bě mój luby sam. ∴

6) Zle myto za wěrowanje.

(Sm. p. č. 121.)

Město „na namaj“ praji so „na wamaj“ atd. Jedyn pop =
 popik je. Duž rěka strofa 4. takle:

Džitaj k temu popikej,
 Njeh waj tutón zwěruje.
 Popik jeju wěruje
 Holčey ručku woprije.

Skónčenje je podobne, při čimž „rajtař“ na pozabyte „ra-
 tař“ (za „burik“) pokazuje, mjenujcy:

Škoda tebje, holička,
 Zo sy sej wzała burika.
 Hdyž njeby měła burika,
 Dyrbjała byé moja lubčička.

Wućeže hólčik wótry mječ,
 Wotća popikej hlojčku prječ:
 „Jow maš, popiko, twoju mzdu,
 Zo sy mi Hanku zwěrowať!“

7) Swěrný wojak, abo: Zrudny čas.

(Sm. p. č. 149.)

Strofa 2. rěka:

Konje su wšě sedłane,
 Mječe su wšě wótfene,
 Třělby su wšě lod'wane.

Pokračowanje je wjele króťše, mjenujcy:

Mać ta plače pře džěci,
 Přez swoje džěci najlubše.

„Njeplačće wšak wy pře mje,
 Prošće za nas za wšitkich,

Zo bychmy w swěće dobyli,
 Njepřećela pobili.

Tornister je mój podhlōwak,
Mantyl pak moje poslešćo.

Hdyž rano štyri wotbije,
Trompjetař po wsy zapiska.

Trompjetař tón dže prjedy nas,
Holćo pak płače zady nas.“

8) Lubozne přirunanje — Róže, holecy.

(Sm. p. č. 153 a 154.)

Tutej dvě pěsničky tworitej jenu a to tajkule:

Mój smoj sej dawno slubiťoj,
Zo swojej budžemoj,
Mój smoj sej ručki zawdaťoj,
Pjeršćeňki přeměňajoj.

Haj hdyž mój swojej njeb'džemoj,
Mi winu njedawaj,
Dha dopomí jenož na to so,
Za staršej' wola njej'.

Haj kak dha tebi tehdom bě,
Hdyž ty mje wuhlada?
Haj mi bě tehdy runje tak,
Kaž w lěci róže kća:

Ta přěnja zakěě tehodla,
Zo slóněčko swěćeše;
Ta druha zakěě tehodla,
Zo w khlōdku kćěješe.

Třeća ta zakěě tehodla,
Zo dešćik na nju dže.
Hdyž jedyn pupki wušćipa,
Tam žana wjac róža njej'.

Tak je tež z tymi holcami,
Hdyž jedyn jenu ma
A sej ju druhi wobhlada,
Tam žana wjac lubosé njej'.

Ta wulka lubosć k ničom' njej',
 Ta dolho njetraje;
 Traje tam tři, štyri njedzele,
 To jara dolho je!

9) S w ě r n a.

(Sm. p. č. 174.)

Po strofje 4. přisuwa so jako 5. tajkale:

Hdy bych ěi runje skoržiła,
 By žel ěi ěiniło,
 Hodehej,
 By žel ěi ěiniło.

Po słowach „Z falšom pak měnjachu“ pokračuje so dospołnišo takle:

Sy-li so druhom' slubiła,
 Sy swojoh' luboh' zhubiła,
 Hodehej,
 Swojoh' luboh' najrjeńšoh'.

„Ja njejsym druhom' slubiła,
 Sym swojoh' luboh' zhubiła,
 Hodehej,
 Swojoh' luboh' najrjeńšoh'.

Wón je sej druhu wobhladał
 A budže sej ju brać,
 Hodehej atd.

Njech sej ju bjerje božemje,
 Mi ničo wo to njej' atd.

Tola mje boli wutroba,
 Zo wón tak falšny je atd.

Falšny a jara hofartny,
 A wjele so jom' zda.“

10) Husacy pastyr.

(Sm. p. č. 203.)

Wot strofy 2. so spěwa z přeměňjenjom a wudospolnjenjom:

Pastyř wza sej hejku,
 Zarazy sej žónku.

Hdže b'džemy ju hrjebać?
Do myšacej džěrki.

Hdže b'dže myška sydać?
W bačonowym hněždze.

Hdže b'dže bačon sydać?
Na škleńčanej hórcey,

Hdžež tón burik wora,
Na škleńčanej hórcey.

11) Přeměnjak.

(Sm. p. č. 233.)

Přeměnjena a dospoľniša spěwa so tale pėsnička (Přeměnjefka a přeměnjak) we Wosyku:

Wosyk jena mała wjeska,
Tu ja wostać njemóžu. ∴

Tu ja dyrbjju zawostajić,
Wšitke swoje towařški,

Wšitke swoje towařški,
A swojoh' luboh' najrjeňšoh'.

Towařški so na mnje zľobja,
Zo ja rjanoh' luboh' mam.

Ja chcu jim joh' zawostajić,
Chcu sej druboh' wobhladać,

Wjele rjeňšoh', šikwanšoh',
Tawzynt razow dušnišoh'.*) — —

Před našim dworom je wulki kamjeń,
Tam chcychmoj božemje brać.

Božemje sej mój bjerjechmoj,
A zrudnaj na so hladachmoj.

*) Tu je wuwostajene, štož je luby prajił snadź při wotstorkowanju žěńtwy; z teho je pola Smolerja zdžeržane:

Ja mam hišće mlode ľěta,
Ja mam mysle wandrować.

„Budź tu božmje, lubka moja,
Spomń ty na mnje, hdyž b'du prječ.

Spomń ty na naj' młode lěta,
Na naj' přěńše lubosće,

Kak smoj so mój lubo měłoj,
Nětk pak różno dyrbimoj.“ — —*)

„Ja mam dawno druhej dvě
Wjele rjeńšej šikwanšej
A tawzynt razow dušnišej.“

12) Aria, džěcimordačka.

(Sm. p. č. 290.)

Tutón spěw, kotrehož dwaj variantaj staj w Časopisu hižo čišćanaj, spěwa so wjele krótsi, kaž druhe pozabyte. Mjeno „Aria“ je njeznate. Město „wěncu“ praji so „w wěncu borće.“ Město „Prjedy njej' wšitka trawa skhnješe“ spěwaja: Prjedy njej' su róže kčěle — Zady njej' su wšitke skhnyłe. Na měsće „A do cyrkwje atd.“ = „Přišla je wona do přitwařka, — dzewjeć džěci za njej' džěchu. Přišla je wona do cyrkwje, — Wyše njej' bu luty woheń.“ Kónc je zasy njedospołniši: Přišla je wona k wołtarjej, — Na dobo so přepadny. Ničo wjac wot njeje widžeć njebě, — Hač jenož wěnc a borta.

„Serbowka“ w Prazy wot lěta 1846—1871.

Po jeje 25-lětnym, w Budyšinje swjećenym jubileju wopisał *M. Hórník*.

Mjez serbskimi študentskimi towařstwami**) měješe a ma tež „Serbowka“ w Prazy za naše młode Serbowstwo wulku wažnosť. Jeje přěnja wosebitosć wobsteji w tym, zo wona

*) Zasy je tu wuwostajene, z čimž luba najskerje swojim towařskam swojeho njeswěrneho lubeho domojwróćenje dowupowjeda. Redaktor.

**) Druhej dotal wobstejacej towařstwje je k. Jenč wopisał: 1) Budyske gymnasialne w Časopisu na l. 1865, 2) Lipskowske w Časop. na l. 1867. Zašłoj stej: towařstwo na něhdušej universiće we Wittenbergu a lužiske towarstwo we Wrótsławje.

študentow a gymnasiastow w sebi zjenočuje a teho dla bjez přetorhnjenja traje, mjez tym zo towarstwo w Lipsku abo w Budyšinje dla pobrachowanja wustojneho a horliwego wjednika abo tajkich sobustawow druhy wjacj lět spi abo spaše. Druha wosebitosć pak je, zo wona w słowjanskim kraju sydli, hdžež so jeje sobustawy pódla serbskeje tež lóže w sotrowskich ryčach wudokonjeja a wjacj wubudženja k wobstajnemu džělu za serbske pismowstwo dostawaja, dyžli je to w němskich městach z wjetša móžne.

Hačrunje so Serbja serbskeho seminara w Prazy hižo wot zańdženeho lětstotka w serbskim čitanju a stylisticy (najbóle w spisowanju přédowanjow) rozwučowachu (wosebje pod J. Dobrowskim, wot l. 1829 pod W. Hanku), njemějachu tola žane kručiše zjenoćenstwo abo towarstwo z wustawkami a zapisnymi knihami, kiž bychu swědčenje dawale wo jich džělawosći. Tež njewukhadžeše žadyn časopis, kiž by młodzencow k sobudžělarstwu wabił, hač w l. 1842 J. P. Jordan swoju „Jutničju“ a po njej „Serbsku Jutničku“ něšto přez pollěta wudawaše; wottal wukhadzaca „Tydženska Nowina“ pak nałožowaše ewangelski prawopis a tón so pražskim Serbam mało lubješe. Hakle w oktobru l. 1846, hdyž so přez přihotowane založenje Mačicy Serbskeje šěrše a wjacystronske polo džělawosće wotewrješe, založichu młodzi Serbja w Prazy na spočatku šulskeho lěta swoje literariske towarstwo. Hačrunje běše a je to domjace zjenoćenstwo, kiž žane wonkowne sobustawy nima, smě so tola tež towarstwo mjenowac.

Založer towarstwa běše stud. theol. Jakub Buk, nětko direktor progymnasia w Draždžanach, jeho sobutowaršowje pak čile: stud. fil. Mikławš Cyž, stud. fil. Mikławš Jacsławk, gymnasiastowje Michał Haška, Jakub Wels a Jakub Wornař.

Woni wuradžichu sebi wustawki za „tydženske zhromadźizny Serbow serbskeho seminara w Prazy,“ kaž woni sami praja „z lubosće k Serbstwu“ a založichu towarstwowu rukopisnu knihu pod mjenom „Serbowka“. Tola krótkosće dla pomjenowachu so tele tydženske zhromadźizny a cyłe towarstwo bórzy „Serbowka“.

Wustawki su hnydom při spočatku towarstwa tak při-

spravne, zo buchu w pozdžišich létach jenož mało přeměnjene. Teho dla podamy je jenož w jenej recensii, a to w třećej, nětko plačacej. Wone su tajkele:

§ 1. Wotpohlad zhromadźiznow.

Zhromadźizny dźerža so k wudospołnjenju w maćeřskej ryči a k zbudženju lubosće k narodnosći.

§ 2. Wopyt zhromadźiznow.

Zhromadźizny ma kóždy Serb seminara wopytować, khiba zo je přez khorosé abo druge cyle wažne winy wotdźeržany. Za počatk hodžiny wozjewi so ze zwonom, na což ma so kóždy Serb bjez komdženja do refektorija podać.

§ 3. Wjedženje zhromadźiznow.

Zhromadźizny dźerža so pod dohledom protektora a pod wjedženjom staršeho.

§ 4. Čas zhromadźiznow.

Zhromadźizna dźerži so junu za tydžěń, a to w zymje sobotu wječor $\frac{1}{2}6$ — $\frac{3}{4}7$, w léće pak njedzelu popołdnu $\frac{1}{2}3$ — $\frac{3}{4}4$. Nje-hodži-li so zhromadźizna w swojim času dźeržeć, postaji praeses seminara na prašenje staršeho, hdy ma so zakomdžena zhromadźizna wupjelnić.

§ 5. Rozdźělenje časa.

Wotpohlad zhromadźiznow žada, zo by so ryčnica nic jeno přednošowała a nawuknyła, ale tež w spisanju nastawkow, w čitanju a we wšelakich přednoškach nałožowała. Teho dla postajamy štwórc hodžiny k deklamowanju, poł hodžiny k přednoškej ryčnicy a poł hodžiny k wšelakim přednoškam a k čitanju připósłanych nastawkow a serbskich knihow.

§ 6. Nawuknjenje ryčnicy.

Starši ma wosebitu winowatosć so starać, kak mohła so ryčnica najwužitnišo nawuknyć. Teho dla smě so kóždy čas pola kotrehožkuli sobustawa za tym prašeć a so přeswědčić, hač je přednošene tež nawuknjene. (Tež na kóncu šulskeho léta smě starši w přítomnosći seminarskeho praesesa hlowne pruhowanje předewzać.)

§ 7. Nałožowanje ryčnicy.

Štož so z ryčnicy nawuknje, hodži so najlěpje přez wudžělanje serbskich nastawkow nałožować. Teho dla ma kóždy Serb seminara tajke nastawki wudžělać a do zhromadźizny přinjesć. Při tym je scěhowacy rjad.

- 1) Kóždy ma měsacnje k najmjeńšemu jedyn nastawk přinjesć.
- 2) Hdy ma so nastawk wotedać, postaji so wot staršeho.

3) Na postajenym dnju ma so nastawk w čitajomnym pismje a w přistojnej formje staršemu bjez wosebiteho napominanja wotedać.

4) Nastawk móže přenjetny abo přeložk abo woboje być, přecy pak ma k najmjeńšemu poi listna wopřijeć.

5) Před zjawnym přečitanjom nastawka w zhromadźiznje njech sebi kóždy Serb wotedy nastawk přečita, zo by jón sam při sebi rozsudził a móžny wužitk z teho čerpať.

6) Tydžěn po předpisanym wotedaću maja so nastawki w zhromadźiznje čitać a rozsudžeć, kaž daloko je časa dla móžne.

7) Štož so w zhromadźiznje njedočita, smě starši ze spisowarjom nastawka privatnje přehladać.

8) Potom přepoda so nastawk wubjerkej, kiž rozsudzi, hač ma so nastawk do „Kwětkow“ zapisać abo nic.

§ 8. Deklamowanje.

K wudospołnjenju w maćeřšćinje su wosebje deklamacije jara třěbne a spomožne a maja za přichodnych předarjow wulku wažnosć. Čehož dla je postajene:

1) Na kóždej zhromadźiznje ma so serbscy deklamować.

2) Kóždy deklamuje dwajměsacnje junu.

3) Porjad a čas deklamowanja postaja starši.

4) Wubjerk deklamowanje rozsudzuje a rozsudk smě so do „Dnjownika“ zapisać.

§ 9. Čitanje a wšelake přednoški.

K dališemu wudospołnjenju w maćeřšćinje a k jeje dospołnišemu spóznaću njech so swobodne přednoški stanu, kaž tež stare a nowe knihi čitaja a wułožuja.

§ 10. Zbudźowanje lubosće k narodnosći.

Zaměr zhromadźiznow je tež zbudźowanje a přisporjenje lubosće k narodnosći. Tuto njetrjeba so we wosebje k temu postajenym času a wašnju stać, dobre nastawki z přednoški, čitanje přichodnych knihow, rozryčowanje wo serbskich a słowjanskich naležnosćach, dobre wjedženje a naložowanje zhromadźiznow docpěja tutón zaměr na najrjeńšo. Z cyła skutkuje přikład stajnje wjac dyžli słowa.

§ 11. Winowatosć serbskiryčjenja.

Z ryčenjom a rozmołwu dosahnjemy najwjacy hotowosće w ryči; čehož dla ma kóždy Serb winowatosć, w zhromadźiznach jenož serbski ryčeć. Tež hewak ma kóždy Serb ze swojimi serbskimi towařemi serbscy ryčeć, hodzi-li so to bjez pohórška za třěcho.

§ 12. Starši a wubjerk.

Zo by mjez Serbami jednota a we wšitkich jich wědomnostnych prócowanjach porjad knježil, maja sebi staršeho z wu-

bjerkom wuzwolić*), kotryž ma po móžnosći za docpěće pomjenowanych zaměrow skutkować, wo wobkedźbowanje wustawkow so starać a pokračenje Serbow a jich zhromadźiznow spožec.

§ 13. Wuzwolenje staršeho.

Wuzwolenje stawa so na tute wašnje:

- 1) Starši wuzwola so kóždy lěto ze Serbow, kiž universitu (abo w nuzy 8. abo 7. rjadownju gymnasia) wopytuja.
- 2) Kóždy Serb ma prawo a winowatosć hłosowanja.
- 3) Starši dyrbi absolutnu wjetšinu hłosow měć; při relativnej wjetšinje ma so wólba ponowjeć.
- 4) Wólba ma so k. praesesej wozjewić, zo by ju tón wobkrućil.

§ 14. Wuzwolenje wubjerka.

Wubjerk wobsteji ze staršeho a dweju druheju wubjerkownikow, kotrajž so z posłucharjow university abo tež z wyššeho gymnasia na poł lěta wuzwolataj.

Při wuzwolenju ma so wobkedźbować:

- 1) Kóždy Serb hłosuje, ale smě jenož k temu khmaneho wolić.
- 2) Starši słuša bjez wolenja do wubjerka, njemóže so po tajkim wolić.
- 3) Štóž ma najwjacy hłosow, je přeni a štóž ma za nim najwjacy, je druhi wubjerkownik; po tymaj z najwjacy hłosami pomjenowany je zastupnik.
- 4) Při runosći hłosow ma so losować.

§ 15. Winowatosće wubjerka.

Wubjerkej je scěhowace džěło připokazane:

- 1) Wubjerk wusudža, kotre wudžělki maja so do „Kwětkow“ zapisać abo nic. Tež smě so tele wusudženje wo nastawku do „Dnjownika“ zapisać. Wusud dweju wubjerkownikow ma płaćiznu.
- 2) Wubjerk rozsudźuje deklamowanki a smě pisowny rozsud do „Dnjownika“ zapisać.
- 3) Přeni wubjerkownik zastupuje staršeho.
- 4) Přislušeše-li nastawk abo deklamowanka, kiž mataj so rozsudjeć, sobustawej wubjerka, zastupi při rozsudženju zastupnik do wubjerka.

§ 16. Dnjownik.

Zo by so tež pozdžišo wjedźalo, što su Serbja seminara skutkowali k wudospołnjenju w maćeřskej ryči, založi so kniha, do kotrejež so rozsudženje podatych nastawkow a deklamowankow

*) W přenje recensii bě najstarši Serb w seminaru tež starši „Serbowki“.

a wšitko zapisuje, štož bu w zhromadžiznach činjene. Tale kniha kotruž starši wjedže a khowa, mjenuje so „Dnjownik“.

§ 17. Kwětki.

Zo bychu so dobre nastawki k wudospońnenju a zbudžowanju přichodnych Serbow zakhowaše, ma so druha kniha založič, do kotrejež so nastawki, wot wubjerka za dobre spóznate, zapisuja. Tale kniha rěka „Kwětki“. Za čitanliwe a čiste zapisanje ma so spisašel sam starač.

§ 18. Serbowka.

Při kóncu kóždeho lěta zwjazataj so Dnjownik a Kwětki do zhromadneje kniha, kiž so „Serbowka“ mjenuje (t. j. kniha zhromadneho prócowanja Serbow serbskeho seminara w Prazy wo wudospońnenje w mačeřšćinje pod dohledom N. N. a pod staršistwom N. N.) a w seminarskej knihowni mjez serbskimi knihami khowa, kaž kóžda druha kniha.

§ 19. Zawjazawosć tutech wustawkow.

Tute wustawki za tydžeńske zhromadžizny Serbow serbskeho seminara w Prazy su wot Serbow pod nawodom jich předstajených wudžělane (a wot k. praesesa za dobre spóznate), a maja so wot Serbow runje tak swědomiče wobkedžbowač, kaž druge domjace přikaznje.

Teho dla slubja nětčiši Serbja ze swojim samoručnym podpismom, zo chcedža tele wustawki nic jeno sami swědomiče wobkedžbowač, ale tež kóždeho do seminara zastupowaceho Serba k temu napominač a nawoždžowač.

Po tychle wustawkach su pražscy Serbja swěru džěłali. Wo tym swědča wšitke lětniki towarstwoweje kniha, kotraž so kóždolětnje zřaduje a do zelených deskow zwjazuje. Ja sym wšitke přehladał a sebi z „Dnjownika“ a „Kwětkow“ naspomnił, štož chcu nětko jako přehlad džěławosće Serbowki*) a ze jeje nutrkowných stawiznow z krótka zdžělič. Přistajam tež ličbu kóždolětných zhromadžiznow a mjena hosćow, kiž su so z wuwzaćom protektora a seminarskeho praesesa junu abo wjacj-króć na nich wobdžělili.

*) Wjele jednotliwych wudžělkow Serbowki je so w čišću wozjewiło, a to z přěních štyrjoch lětnikow w Kućankowej Jutničcy (wot novembra 1848 do kónca 1850), potom w Tydžeńskich abo Serbskich Nowinach, w Měsačnym Přidawku, we Łužičanu a w Časopisu Maćicy Serbskeje, někotre tež we wosebitých wudawkach a w druhoryčnych časopisach a knihach. Přirunaj: Dučman, Pis-mowstwo kath. Serbow, II. džěl.

I. lěto (wot nazymy 1846 hač do lětnich pózdninow 1847). Towarstwo wotewrja so pod staršistwom založerja Jakuba Buk a. Přednošuje so Jordanowa ryčnica (*Grammatik der wendisch-serbischen Sprache in der Oberlausitz*, Prag 1841), a starše scénske a khěr-lušace knihi so čitaja. Jordanowy prawopis so naložuje a hišće scěhowace lěto so wobkhowa. W Kwětkach podawaja (dokelž jenož wo wudžělkach tam zapisanych so tudy ryči): Buk někotre přeložki z Kralodwórskeho rukopisa (čišćane w čěskim „Musejniku“, zešiwk II. na l. 1847), Cyž někotre basnje (přěnjotne a přeložki z němčiny), Jacslawk pěsnje (přěnjotne a po němских zdžěłane), Haška powjesće z luda a wopisanja. Zhromadžiznow běše 25. Jako hosćo su w Dnjowniku pomjenowani*): njeboh biskop Dittrich, wosebity přećel Serbow, kanonikus Dr. Příhonský, duchowny Doucha z Prahi a professor Grigorowič z Kazanje.

II. (1847—1848). Džěławosć so rozšěrja. W Jordanowej ryčnicy so pokračuje, serbske knihi seminarskeje knihownje so přehladauja, wosebje čitaja so scénja a nowe serbske spěwy, kaž tež čěske knihi.***) Buk poskićuje pěsnje a přeložki z čěskeje a tež hebrejskeje ryče, Cyž prosaiske wudžěłki a rythmiske přeložki z němčiny, Haška zasy powjesće z luda a Wels prosaiski přeložk z němčiny. Zhromadžiznow bě 25. Hosćo: Duchowny Štulc a dwaj Polakaj.

III. (1848—1849). Wustawki buchu trochu přeměnjene, kaž sebi to tehdomny swobodniši čas žadaše. Nětko buchu tež rozsudy wo deklamowanju zapisowane. Stare knihi so nječitaja, radšo nowe pěsnje a spisy. Jako prawidło serbskeho pisanja přijima so runje jako druhi zešiwk Časopisa Maćicy Serbskeje wudaty „serbski prawopis z krótkim ryčničnym přehladom“ wot Dr. Pfula. Tuta krótka ryčnica přeńdže so w přěnim pollěće, w druhim započea protektor W. Hanka starosłowjanšćinu přednošec. Nastawki so množa a wočišćuja so

*) Radžu přećelnje, zo by so pomjatnik při Dnjowniku založil, hdžež bychu so hosćo móhli sami zapisować.

**) Ze Serbow wot l. 1848 sem w Prahy přebywacych móže nimale kóždy derje čěski, dokelž maja tam k temu hižo na gymnasiu přiležnosć.

w „Jutničky“ (kaž tež w prjedawšimaj lětnikomaj zapisane). Buk pěsnješe a přeloži Khrystofa Schmidowe powjedańčko „Kak je Bohusław z Dubowina Boha lubeho Knjeza spóznał“ (wudate z nakładom Maćicy S. w l. 1849); dale poda Cyž pěsnje a powjesće z luda, Haška novellku, Jacsławk pěsnički a Wels powjedańčko po němskim. Zhromadźiznow bě, dokelž so šulske lěto hakle z novembrom započa, jenož 21. Hosćej: professor Purkyně a Doucha.

IV. 1849—1850). Serbowku wjedže zasy Buk, a to přenje pohlěto, po jeho wotkhodže pak bu Mikławš Cyž ze staršim. Nazymu bě so Serbska Lipa (towarstwo wšěch serbskich študentow a gymnasiastow) založila, kotraž pak jeničke lěto wobsteješe, dokelž po nowych zakonjach tajke towarstwo towarstwow njebě wjacy dowolene. Jenož dopisowanje mjez serbskimi towarstwami traješe jako privatne hišće dvě lěće. Přenju poloju Dr. Pfuloweje ryčnicy přednošowaše Buk, druhu pak Cyž, kiž formu „buch“ krótku minylosć pomjenowa. Cyž a Jacsławk podawaštaj pěsnje a přeložki, Wels poetiske přeložki z němčiny a češćiny, Wornar ludowe powjedańčka a Hórník jenu pěseň. Zhromadźiznow bě, dokelž so šulske lěto zahe skónči, jenož 19.

V. (1850—1851). Towarstwo wjedže nowy starši Mikławš Jacsławk, kotryž je jenički študent na universice, dokelž něhdusej dvě lěće „filosofie“ buštaj gymnasiej přiraženej; duž so wot nětka časčišo nastawki gymnasiastow zapisuja. Starši přednošuje Pfulowy prawopis z ryčnicu; jako minylosć druhého časowanja přiwozmje so forma na „-njeh“ (wuknjeh, nic: wuknich). Čitaja so dotalne zešiwki Časopisa Maćicy a tež stare sćeńske. W Kwětkach podawa Jacsławk humoresku „Kuba na přnim kwasu“ a přeložk dlěšeje basnje Jablonskeho (Tři złote włosy), Wels přeložki z češćiny a němčiny, Wornar pojednanja a Hórník někotre pěsnje. Zhromadźiznow bě 20. Hosćej: biskop Dittrich a kanonikus Přihonský.

VI. (1851—1852). Dokelž Jacsławk husto khoruje, zastupujetaj jeho Wels a (po teho woteńdženju do Wrótsławy) Hórník. Pfulowa ryčnica so zasy wučí. W Dnjowniku zapisuje Hórník na 15. meje 1852, štož je w zhromadźiznje před-

njesť, mjenujey namjet za porjedzenje prawopisa,*) kotrež je potom w dlěšim lišće k. J. Bukej jako swoju žadosć sobudžělił. W Kwětkach poskićuje Jacslawk přenjoťne pěsnje a přeložki z čěšćiny a němčiny, Wels tehorunja, Wornar wopisanja a někotre pěsnje, Hórnik přeložki pěsnjow ze wšěch słowjanskich naryčow, z čimž chcyše słowjanskosć Serbowki přisporjeć. Wawrich, Herrmann a Nowak podawaja wšelake wopisanja. Zhromadžiznow běše 23.

VII. (1852—1853). Towarstwo přendže pod wjedzenje oktavana Michała Hórnik, kiž trochu přeměneny prawopis po loňšich namjetach w Serbowcy zawjedže a tajki hišće w Kwětkach, tež štož „v“ nastupa, sam wobkedžbuje. Při rozwučowanju wo ryčnicy wužiwa so Pfulowy přehlad, tola podawaja so tež samostatne ekskury; n. př. wo „e“, wo zmjehčowacym znamješku (lěpši, hlubši, starši, nic: lěpši, hlubši) wo „wjetši a wjacý“, wo wopačnje přiwučenym „budu“ při dokonjanych słowjesach (wšak so njepraji: budu pónć, pojěć atd.), wo jenym položacym prawidle (nimamy, khiba we wukónčenjach přidawnikow žane twjerde: be, pe, we, me, ne, re). Pódlá hornjoserbskich spisow čitachmy tež delnjołužiske, česke a pólske. Za Kwětki poda Hórnik w tutym lětniku zasy někotre pěsuje a přeložuje ze słowjanskich ryčow, zo by tak k študowanju słowjanskeje ryče, literatury a historie zbudžował; teho dla přidawa wón tež štyri wot njeho w českej ryči spisane nastawki. Wornar a Wawrich přinjeseštaj pojednanja a po-

*) „Doniž słownik abo věsty vubjerk jako prawopisna autorita njeplaći, směm tež ja swoje nahłady vozjević a po svojim dobrozdaću pisać. Votkhadžam pak wot dotalnego pisanja w tym, zo 1) njeписam po krknikach žane „j“; 2) pisam wukónčnje „je“, „ja“, „jo“ po mjehkich sobuzynkach pravidlownje bjez „j“ (nic: daćje, hdźje, tńjo, bratńja; 3) pušću „j“ před mjehkim sobuzynkom (nic: zajšoł, hinajši); 4) pisam korjeńske „v“ město „j“: (cyrkew, hłowěka); 5) nje-vustorkuju „d, t, k“ před „n“, a nic druhe korjeńske před „-ski, -stvo“ (nic panu, ale: padnu, mužski); 6) pisam wšě cuze vosobine mjena w cuzym prawopisu (nic: „Cycero“); 7) vozmu jednore „v“ za dwójne „w“. — Tute namjety buchu z džěla w „Zynkach“ wot Buka podpjerane a potom sta so w tej wěcy dowjednanje z Dr. Pfulom a Smolerjom. Přir. Zešiwk 10. Časopisa, kiž w lěću l. 1853 wuńdže. Nětko plaći pola nas jako autorita ryčespytna sekcia Maćicy, založena 19. hapryla 1854.

wjesće, Herrmann, Nowak a Dučman I. wopisanja. Dokelž běše so šulske lěto zahe započalo, pozběhny so ličba zhromadźiznow zasy na 26.

Přispomnjenje. Hdyž bibliothekar Hanka njemóžeše tak často kaž w přénich lětach Serbowki do seminara přikhadžeć, podachmy jemu towarštwowu knihu k přehladanju a k rozsudženju. Lětnik 1852—53 je přeni tak přehlady, hdžež je njeboh Hanka něšto připsaš, a to takle:

„Z velikým potěšením jsem přečetl tyto práce pilnosti na minulý rok 1852, a přesvědčil jsem se, že jak v pravidelnosti grammatické, tak plynutostí slohu nad práce předešlých let vynikají, a mám naději, že při takové horlivosti pro mateřský jazyk čím dále tím lépe se to dařiti bude. Líto mi jest, že pro veřejné přednášky a jiné práce cvičení přítomným býti nemohu.“

VIII. (1853—1854). W zhromadźiznach pokračuje so w loňšim wašnju a piše so po wozjawje Dr. Pfula w 10. zešiwku Časopisa. Wot nětka přijimaja so w Kwětkach tež nastawki mlódšich towaršow, zo bychy so k dališemu prócowanju wubudźeli. Syntax wući so po Jordanowej ryčnicy a starosłowjanščina so z nowa spytuje. Tež rozestaja so skłonjowanje cuzych słowow, wo čímž je nastawk w Dnjowniku zapisany. W Kwětkach podawa Hórník pěsnje a přeložki (mjez druhimi je „Igoř“ ze staroruskeho), Wornar ludowe powjesće, Wawrich powje-dańčka z luda a pěsničku, Herrmann a Nowak pojednanja, Dučman I. a II. wopisanja a powjesće. Zhromadźiznow bě 24. Hósc: Doucha.

IX. (1854—1855). Towarštwu škodži, zo k. praeses Anton Slavíček, kiž jako dobry Čech často zhromadźizny wopytowaše a tak nas k džělawasći wubudžeše, serbski seminar wopuše. Tola serbske prócowanja njepřestachu. Při rozwučenju w ryčnicy nałožuje so druhy Čelakowskeho „Čtení o srovnací mluvnici slovanské“ a Miklošičowa „lautlehre“. Hórník pisaše wo zynku „ó“ a wo zdžerženju lokala na „-om“, Wawrich poda novellku, pěsnje a přeložki z čěšćiny, Dučman I. powjesće z luda a pěsnje, Dučman II., Buk a Krečmar mjeńše nastawki. Zhromadźiznow bě 24. Hósc: Přihonský.

X. (1855—1856). Pilnosć sobustawow je hižo z teho widžeć, zo so 33 zhromadźiznow džerži. Z ryčnicy wukładuja so wažniše paragrafy zynkosłowa, hewak so ryč a prawopis

praktiscy wučitaj. Pódla serbskeho čitaja so tež česke nastawki, kaž Hórnikowy w Časopisu českeho musea w přním zešiwku str. 58—80 na l. 1854 wocišćany pod napismom: „Reč a písemnictví lužických Srbův. Sepsal Michał Hórnik, Lužičan.“ W Kwětkach poda Hórnik zasy přeložene pěsnje ze słowjanskich ryčow, Wawrich někotre novellki a powjesće, tež pěsnje a přeložki z češćiny, Herrmann a Nowak pojednaja, Dučman I. přenjoťne a přeložene pěsnje, pojednanja a powjesće, Krečmar humoristiske kuski a Buk jene wopisanje.

Přispomnjenje. Po přehladanju tuteho lětnika „Serbowki“ je protektor Hanka tole do njeho zapisał:

Deset let „zhromadneho prócowanja Serbow serbskeho seminarja w Praze“ uplynulo. A hle ovoce společného našeho namáhání! Jaká drahocenná vzácnost by to byla, kdyby nám eos podobného předkové naši, neřku dříve — ale jen z šestnáctého věku byli zanechali! Ale i naše práce, byť i nebyla nyní tak vzácná, přece jest i zůstane velmi užitečná i zajisté důležitá: a sice svou mnohostranností, neboť obsahuje nejen překlady ale i půwody jak ve verších tak i v proze rozmanitého způsobu, tak že v tomto desátém ročníku nacházejí se netoliko obyčejné belletristické práce, ale i učiněn jest i počátek v přírodopisu. Radostně i překvapití musí i pokrok v slohu proti bývalému německým duchem páchnoucímu slohu v jazyku, a to jest vlastně následek, že členové naší učební „zhromáždizny“ skoro ze všech slovanských nářečí, zvláště národní písně, překládali.

V Praze 16. října 1856.

Váceslav Hanka.

XI. (1856—1857). Po wotkhadže Hórniku bu Jurij Wawrich z Miłoćic, bohosłowc w třecím léce, za staršeho wuzwoleny. Wón přednošowaše ryčnicu po Pfulu a Jordanje. Do Kwětkow zapisa starši někotre přenjoťne powjedaňčka a někotre powjesće z luda, kaž tež někotre pěsnje; Dučman I. pak dołhi nastawk a přeložki z českeho a Dučman II., Herrmann, Nowak, Fulk a Buk króťke nastawki. Pilnosć bě wulka, dokelž bě zasy 33 zhromáždiznow. Hoscej běštaj A. Hilferding a minister Abraham Serg. Norow, wot protektora Hanki přiwdžedenaj.

Přispomnjenje. Po přehladanju tuteho lětnika towařstwo weje kniži je njeboh Hanka zasy rjane wubudženje a připóznaće takle zapisał:

„Slovo dáno lidem — ku poznání boha — k ušlechťení mravu — k dosažení blaha — a k oslavě vlasti. — Slovo jest tedy ten nástroj, prostředkem kterého nejsvrchovanější bytnost poznáváme, surovou hrubost a jemný mrav proměňujeme, ano slovo i veďejší tělesní potřeby podporuje, i blahobyť mezi lid přívádí — a vzdělaným slovem mezi národy i vlast se oslavuje. My Slované od slova i jméno máme, my jsme děti slova a nám obzvláště sluší hleděti sobě

vlastního slova, bychom v něm obratnosti, hladkosti, zvučnosti i důraznosti k dosažení svrchu uváděného nabyli. Slova pohybují, příklady tahnou. Desítiletá (!) naše Srbovka rozkvétati počíná, ano děvčátko to v ušlechtilou pannu vzrůstá; ukazují to nadějná kvítka letošního ročníku.

V Praze, 25. března 1858.

Váceslav Hanka.

XII. (1857—1858). Hdyž bě so Wawrich do Budyšina přesydlil, bu jako nowy starši wuzwoleny Jan Nowak z Prawoćic. Dokelž w towařstwowej knizy Dnjownik brachuje, nje-wěmy, kelko je zhromadžiznow bylo a što je so w nich před-nošało. W Kwětkach namakachmy najwjacy wudžěłkow wot Dučmana I, wosebje pěsnje a powjedańčka z luda, potom pře-ložki wot Łuscánskeho, skónčnje Dučmanowy přeložk „Laby-rinth (bludnišćo) swěta A. Komenského“, přeni džěl (staw 1. hač 16.).

XIII. (1858—1859). Nowy starši Handrij Dučman I. z Bozankec zawjeduje z khwalobneho wotmyslenja w někotrych paragrafach trochu krućiše wustawki, čehož dla je tež semi-narski praeses husćišo přítomny; to pak njeje so za praktiske wupokazało, wosebje dokelž je k. praeses Němc. Lěpje je přecy, hdyž džěławosć Serbowki z čisteje lubosće k wěcy a ze swobodneje wole wukhadža! W Dnjowniku je swěru zapisane, što je so w 30 zhromadžiznach džěłało. Dučman přednošowaše ryčnicu, a to nadrobnišo zynkosłow a twarospyt. W Kwětkach poda wón sam přenjetne a přeložene pěsnje, kaž tež powje-dańčka, Herrmann jako bohosłowc štwórteho lěta jene předo-wanje, Łuscanski a Čěsla prosaiske nastawki, Łuscanski přeložk Hórnikoweho nastawka: Reč a písemnictví lužických Srbův; Róla, Haša a Lešawa pak powjesće z luda, skónčnje Haša stawizny wuzkopisa (stenografie). Hosćo su zapisani: arcbiskopski alumnus a něhduši starši Wawrich, Jezbera (kiž bě dwaj mě-sacaj we Łužicomaj pobył), professor Kolář, prof. Pypin, prof. Suchomlinow, duchowny Borczewski, bohosłowc A. Fischer, jurist Tauer.

XIV. (1859—1860). Dučman wjedze staršistwo dale a přednošuje syntaxu, kotruž je po jenej českej wobdžělał. W Kwětkach je Dučman přeložk Schilleroweje „pěsnje wo zwonu“ a druhi džěl „Labyrinthu swěta“ (staw 17.—36.) zapisał, po-tom scěhuja pěsnje wot Haše, Čěsle, Róle a Lešawy. Zhro-

madžiznow bě 31. Hosćo: prof. Ławrowskij, prof. Čičerin, Trojanskij, Fischer, Tauer, Velišský, Jezbera a Patera, wosebity znajeř a lubowař serbskeje ryče a literatury.

XV. (1860—1861). Po woteńdženju horliwego Dučmana bu Ernst Fulk ze Židowa za staršeho wuzwoleny. Bohužel njeje nam žadyn Dnjownik zawostajił, ani žane Kwětki. Najskeje je sebi noticy činił a z nich na prózninach Dnjownik napisać chcył; ale we času jeho khorosće su so noticy zhubiłe. Duž je přecy najlěpje, hdyž so Dnjownik bórzy po kóždyj zhromadžiznje zapíše a zo so Kwětki w běhu lěta pisaja, tak zo móže so Serbowka na kóncu šulskeho lěta abo tola w oktobru zwjazać dać. Nadžijmy so, zo je to, štož je w zhubjenych Kwětkach snadž bylo, pozdžišo wot tehdomnych sobustawow towařstwa w scěhowacym lětniku z nowa podate. Njeje-li to, dha njech Łuscanski a Róla něšto ze swojich tehdomnych thekow wupytataj a potom so w tajkej zapozdženej, małej a tola zwjazanej Serbowcy spomni, kak je so w 15. léce towařstwo měło. Najskeje wuńdžechu tehdom hižo někotre čisła wot zwonka Serbowki nastateho literarneho kluba wudawaneho rukopisneho časopisa „Serb“, kiž hišće w léce 1861 pod Lešawu so pisaše a samo wobrazkowaše! Štož so čišćeć hodži, je drje we Łužičanu wozjewjene?

XVI. (1861—1862). Nowy starši Jurij Łuscanski přinjese nowu trěbnu horliwosć do towařstwa. Na jeho próstwu a namjet bu na město W. Hanki († 12. januara 1861) k. archiv Erben žadany, zo by protektorat Serbowki na so wzał; štož so tež sta, hdyž bě wón wot Łuscanskeho ertnje a z listow Hórnik a Smolerja zhonil, kak wužitny za młodych Serbow protektor Serbowki je. Zhromadžiznow je zasy 33. Łuscanski přednošuje ryčnicu a podawa přeložki ze Šafaříkowych starožitnosć. Čěsla přeložuje B. Němcoweje „Babičku (wowku)“ a novellku „Herc“. W Kwětkach steja Łuscanskeho „Tři złote włosy“, Čěslowe někotre basnje a powjesće, Rólowe originalne a přeložene pěsnje, Hašowy ryčniski nastawk wo „passivum“ a přeložki z južnoserbskeho. Hosćo: prof. Petrowskij z Kazanje, Patera, stud. med. Dučman II., J. Lašnjakow.

XVII. (1862—1863). Łuscanski jako starši wučić prawopis a přeložuje w zhromadžiznach, kotrychž je z cyła 27, z čěskeho

musejníka: Wo dvojicy a trojicy w słowjanskim bajstwe (mythologii). Do Kwětkow zapisuje Łuscanski žiwjenjopis ss. Cyrilla a Methoda, po čěskim wobdžěłany, Róla přenjojne a přeložene pěsnje (z južnoserbskeho, ruskeho a němskeho), kaž tež stawizny Kralodwórskeho rukopisa, a Haša powjesće z pólsčiny přeložene. Hosćo: prof. Petrowskij, prof. Šembera z Wina, kand. Potebnja z Charkowa.

XVIII. (1863—1864). Pokračuje so po łónšim wašnju. Łuscanski přeložuje z čěšćiny a jeho přeložk „wo dvojicy a twojicy atd.“ je zapisany w Kwětkach. Tam staj tež podaťoj: Róla powjesće z luda a pěsnje z čěskeho a ruskeho, Kubaš z čěskeho. Hewak wudžěłachu hišće prosaiske nastawki: Laras (přirodopisne), Leidleř a Cyž. Zhromadžiznow běše 24. Hósc: stud. med. Čěsla.

XIV. (1864—1865). Towarstwo je štwórté lěto pod staršim Łuscanskim. Wón přednošuje pódlu ryčnicy w 31 zhromadžiznach słowjanski narodopis, historiú a literaturu. Tež čitaja so stawizny Serbow po Jenču a druhich. W Kwětkach namakamy powjesće a basnički wot Róle, pěsnje wot Kubaša, přeložk „Kanarik“ wot Jurija Cyža a přeložk z němskeho wot Šolty.

XX. (1865—1866). Jako nowy starši bu Michał Róla z Ralbic wuzwoleny. Wón přeńdze ryčnicu a zapisa někotre ryčniske rozestajenja do Dnjownika. Tež přednošuje wo štučkóměrje a dawa w zhromadžiznach, kotrychž běše 31, starše serbske knihi čitać a z čěskeho Kralodwórskeho rukopisa přeložowac. Róla zapisa serbske přiwerki a pěsnje, kaž tež přeložk z čěšćiny: „Bóh w słowjanskim bajstwe“. Dale poskićichu: Leidleř basnje, Kubaš a Laras nastawki w njewjazanej ryči, skónčnje Jurij Cyž, Skala a Pětranc přeložki.

XXI. (1866—1867). Róla je z nowa starši a přednošuje syntaxu, kotruž je po čěskej Zikmundowej a Hattalowej spisał. Wona wopřija 258 paragrafow a je wot jeneho nětčišeho sobustawa přepisana k Serbowcy přiwjazana. Nowa wěc je Rólowy namjet, zo bychu sobustawy něšto składowali ke kupowanju serbskich a słowjanskich knihow (dokelž seminar płaći jenož přinošk do Maćicy Serbskeje) a so tak bóle rozwučowali w

słowjanskich ryčach. Tón namjet so z přenjeje položcy dopjelni, ale njewěm, kak dołho je so po nim towařstwo zložowało. Róla zapisa powjesće z luda, přenjotne a přeložene pěsnje a zběrku přiwerkow, Kubaš dlěši nastawk, Pětranc, Skala a Jakub Cyž tež ludowe powjesće, Leidler a Jurij Cyž přeložowaštaj z češćiny. Zhromadźiznow běše 29.

XXII. (1867—1868). Nowowuzwoleny starši Gustav Kubaš ze Šunowa wučí ryčnicu wot spočatka po Jordanje a Pfulu. Za Kwětki poskići Kubaš po češkim wobdžělane powjedańčko, přenjotne a z češćiny přeložene pěsnje, Pětranc powjedanja z hońtwy a pěsnje, Skala powjesće z luda a prosaiske nastawki, tež Jurij Cyž, Nowak a Čoch powjedaja z luda, Jakub Cyž a Laras přeložujetaj. Zhromadźiznow bě 31. Pódlá Serbowki běše spěwanske towařstwo „Jednota“ nastalo, w kotrymž so kóždy sobotu spěwa pod wjedženjom Larasa a Leidlerja, kotryž je mjez druhim tež Pfulowu krasnu pěseň „Hory módre, ja was znaju“ sam komponirował. Najskerje hišće jednota scěhowace léto pod Larasom samym wobsteješe a nastanje drje přichodnje z nowa, hdyž so prawy wjedźićer zasy nadeńdže!

XXIII. (1868—1869). Po wotkhodže dotalneho staršeho bu Jan Laras z Lejna starši. Tež wón zawjedže w někotrym nastupanju něšto nowe. Město přednošowanja ryčnicy čitachu so mjenujcy ryčniske nastawki z Časopisa Mačicy a w zhromadźiznach přeložowaše so ertnje z łačanšćiny a dźeržachu so „swobodne přednoški“. W Kwětkach namakamy wědomnostny nastawk „serbske pluralia tantum“, přenjotne basnje a přeložki bajkow z arabskeje ryče wot Larasa, nastawki a přeložki z češćiny wot Kubaša, dołhe z češkeho přeložene powjedańčko wot Lipiča, basnje wot Pětranca, prosaiske nastawki a přeložki z češćiny wot Cyža, Skale, Měrcinka a Nowaka. Zhromadźiznow bě 28.

XXIV. (1869—1870). Laras je druhe léto starši. W Dnjowniku so njespomina, što je so we 28 zhromadźiznach činiło, tola Kwětki dopokazuja, zo je so wjele džěłało. Při składnosći kóždeje zhromadźizny ryči so wo poměrach našeje ryče a stajeja po wšelake wužitne namjety. Tež buchu zhromadźizny z někotrymi wopytami počesćene; škoda, zo hosćo (z wuwzaćom

k. Patery) njejsu pomjenowani. Laras přednošuje wo psalmach a započina je z hebrejskeho přeložowac a podawa přeložki z arabšćiny dale. Kubaš a Skala poskicujetaj basnje, Lipič pěsen a powjedańčko z čěšćiny, Cyž a Pětranc prosaiske nastawki, Měrcink zapisuje nastawk wo łopjenach a wo brukach (z wobrazami!), tutón a Skala přeložujetaj tež z čěšćiny, skónčnje přinjesechu Nowak, Bräuer a Knježk mjeńše nastawki.

XXV. (1870—1871). Posledni starši přenjeho štwórtlětstotka je Pětr Lipič z Lubochowa. Wón nawjeduje towařstwo, ale na jeho měsće přednošuje Měrcink ryčnicu. W zhromadiznach, kotrychž běše 21, čitaše so wosebje z Łužičana a dzeržachu so swobodne přednoški. W Serbowcy zapisachu: „Lipič dlěše powjedańčko z čěšćiny přeložene a nastawk wo swjatychn dnach we protyca, Měrcink wo ruskej mythologii, žiwjenjopis Puškina atd., Skala pěsnje a powjedańčko z čěskeho, Nowak, Bräuer a Knježk přirodopisne a druhe mjeńše nastawki.

W předkhadzacych přehladu njejsym wosebiće pomjenował, kotre džěla „Serbowki“ su hižo čišćane, dokelž k temu při přehladanju towařstwowych knihow khwile njemějach. Duž njech kóždy starši kedžbuje, zo by so z dotalnych a přichodnych Serbowkow wšitko dotal nječišćane, štož je teho dostojne, we Łužičanu wočišćalo. Tak njech tež druhe towařstwa sćinja!

Hačrunje je z přehlada hižo widžec, što je pod dohledom abo protektoratom W. Hanki a K. J. Erbena starši a što je sobustaw w zańdženych 25 lětach był, podamy skónčnje hišće junu jich mjena po rjedze časa.

Starši Serbowki běchu: J. Buk poł štwórta lěta, M. Cyž poł lěta, M. Jacslawk dvě, M. Hórník štyri, J. Wawrich jene, J. Nowak jene, H. Dučman dvě, E. Fulk jene, J. Łuscanski štyri, M. Róla dvě, G. Kubaš jene, J. Laras dvě a P. Lipič jene lěto.

Zapis sobustawow pak je, z přistajenjom jich titla na jubilejskim dnju abo resp. při jich smjerći, tajkile:

1. Jakub Buk ze Zyjic, 1846—1850, — nětko praeses kongregacie a direktor progymnasia w Draždžanach.
2. Mikławš Cyž z Bóšic, 1846—50, — tachantski vikar w Budyšinje, † 1. hapryla 1853.
3. Mikławš Jacslawk z Nowoslic, 1846—52, — kaplan w Njebjelčicach, † 29. julija 1862.

4. Michał Haška z Kulowa, 1846—50, — inspektor w Morawskim Ostrowje.
5. Jakub Wels z Hrubjelčic, 1846—52, — faraŕ w Wotrowje. *)
6. Jakub Wornar z Dubrjenka, 1846—54, — faraŕ w Kamjencu.
7. Michał Hórnik z Worklec, 1847—56, — faraŕ w Budyšinje.
8. Franc Riedel z Kukowa, 1848—54, — faraŕ w Luku w Čechach. **)
9. Jurij Wawrich z Miłočic, 1848—57, — inspektor w Steyru w Rakuskej.
10. Jakub Herrmann z Khrósćic, 1849—59, — administrator we Wotrowje. ***)
11. Jakub Nowak z Prawočic, 1849—58, — přeni kapłan w Khrósćicach.
12. Handrij Dučman z Bozankec, 1851—60, — kapłan w Radworju.
13. August Krečmar z Kulowa, 1851—58, inspektor w Sonnewaldže (Grodzišću) w D. Łužicy.
14. Pětr Dučman z Bozankec, 1852—58, — Dr. med. w Budyšinje.
15. Jakub Buk ze Zyjic, 1852—58, — cłoniski inspektor w Kamjencu.
16. Ernst Fulk ze Židowa, 1854—62, — abiturient, † 29. ha-
pryla 1863.
17. Jurij Łusćanski z Wotrowa, 1855—65, — kapłan w Budyšinje.
18. Jan Čorlich ze Sulšec, 1856—59, — póstski sekretar w Draždžanach.
19. Jan Čěsla z Boranec, 1857—63, — Dr. med. w Neweklowje w Čechach.
20. Emil Žur z Budyšina, 1857—62, — kand. med. a domjacy wučer w Prazy.
21. Jan Haša ze Zajdowa, 1857—62, — abiturient, † 19. meje 1863.
22. Michał Lešawa z Brěmjenja, 1858—62, — † w Prazy 10. jan. 1862.
23. Michał Róla z Ralbic, 1858—67, — kapłan w Ralbicach.
24. Pětr Lipič z Lubochowa, 1859—62 a 1868—71, — kand. duchownstwa. †)
25. Měrcin Krečmar z Hóska, 1861—64, — † 18. okt. 1864 w Hósku.

*) Nětko emeritus, w tu khwilu w Šwajcařskej.

**) Wumrje 16. augusta 1872.

***) Nětko faraŕ tam.

†) Nětko kapłan w Kulowje.

26. Gustav Kubaš ze Šunowa, 1860—70, — kaplan w Königs-hainje.
27. Ferdinand Neumann z Kukowa, 1861—64, — telegrafist w Essenje.
28. Jan Laras z Lejna, 1861—70, — kand. filos. w Prazy.
29. Pětr Pětranc z Čornec, 1862—1864, šosař w Radmericach, † w Zdžeri 1871.
30. Jakub Šolta z Wotrowa, 1862—71, — kand. duchownstwa.*)
31. Józef Leidleř z Khrósćic, 1863—68, stud. juris w Lipsku.
32. Jurij Cyž z Nowoslic, 1863—70, — stud. theol. w Münsteru.
33. Jakub Cyž z Prawoćic, 1864—67, — oekonom.
34. Pětr Klimant z Pěskec, 1864—68, — w cuzbje.
35. Theodor Rječka z Budyšina, 1864—67, — komptorist w Budyšinje.
36. Jakub Skala z Khrósćic, — oktavan na gymnasii w Prazy. Wot 1865.
37. Michał Pětranc z Čornec, — oktavan tam. Wot 1865.
38. Franc Měrcink z Bělčec, — septiman tam. Wot 1867.
39. Michał Čoch z Miłoćic, 1867—69, — gymnasiast w Budyšinje.
40. Jurij Nowak z Njebjelčic, — septiman w Prazy. Wot 1867.
41. Mikławš Bräuer z Worklec, — quintan tam. Wot 1869.
42. Michał Knježk z Krěpjec (Jawory), — quintan. Wot 1869.
43. Jurij Kummer z Łazka, — quartan. Wot 1870.
44. Michał Bjedrich ze Smjerdžaceje, — quartan. Wot 1870.

Z tuteho zapisa je twidžeć**), zo běchu a su mjez něhdušimi sobustawami Serbowki pilni a tež dotal džělawi serbscy spisowarjo. A to je tež najwážniši nadawk pražskeho a kóždého drugeho študentskeho towarstwa, zo by młody Serb (hdyž w obligatnych hodžinach to móžno njeje) w nim čisće ryčec a korektnje pisać nawuknył, kaž tež zo by, dotalnu serbsku literaturu póznawši, tu swěrnú horliwosć dostał, kotraž nic jenož někotre lěta, ale stajnje džěla! Naše pismowstwo trjeba wšak wšelake knihi a spisy; duž dyrbymy wjele literatow měc. Při tym njesmě žaneho serbskeho spisowarja mylić, zo mało džaka za swoju prócu dostanje, abo zo je za to hanjeny. Wosebje Serbja serbskeho seminara w Prazy hižo wjedža, zo je popřimanje jich prócowanjow w serbsćinje

*) Nětko kaplan w Khrósćicach.

**) Jeli w zapisu abo z cyla w nastawku něhdže zmylk abo wážna wuwostajenka, prošu wo připóslanje porjedženkow a dodawkow, kotřež bych skladnostnje wozjewił.

chroniska khorosé někotrych wěčnych susodow, kotřiž tola sami tež swoju ryč lubuja a wudokonjeja, staroněmsku ryč a žiwe dialekty študuja, kaž tež we wědomnostnym wobkhadže z wučenyimi swojeho germanskeho splaha wostawaja. Najnowiše nje-
přecelske podhladne přisłodženje w nowinach (Grenzböten atd.) bu k čěsći našich susodow wot dopisowarja časopisa „Im neuen Reiche“ z tym wobkrućenjom wotpokazane, zo te wudawane krajej nje-
přecelske skutkowanje tola tym někotrym študowacym w jich młodosći z cyła móžne njeje, a wyše teho maja woni němskeho praesesa, němskich sobuseminaristow a němske wučěnske wustawy! Daj Bóh, zo by z tym všemu přisłodženju kónc sčinjeny był a zo by so radšo khwalobne prócowanje pražskeho a kóžděho serbskeho towarstwa jako trěbne a wužitne připóznało!

Při wažnosći a džělawasći towarstwa zdaše so přisprawne, jeho 25-lětny jubilej swjećić, a to w Budyšinje, hdyž su študentske prózniny. Něhduši starši M. Hórnik bě wo tym w listach z nětčišimi sobustawami Serbowki wšo trěbne wuradził a tak přeprosny wón w Katholskim Póslu wšitke prjedawše a nětčíše sobustawy na 12. septembra (wutoru) dopołdnja w 10. hodźinje do swojeho wobydlenja na přihotowacu zhromadźiznu. W postajenym času zeńdžechu dha so najprjedy na farje, hdžež bu wo naležnosćach towarstwa wuradźowane, a potom w salu katholskeje towaršnje, hdžež běše swjedžeńska hosćina (wuštudowani plačachu kuvert sami, za zbytknych pak M. H.) a zabawa, pjećo duchowni: Hórnik, Dučman, Łuscanski, Róla a Kubaš, lěkař Dr. P. Dučman, kandidataj duchownstwa: Lipiě a Šořta, stud. juris w Lipsku: Leidler, stud. theol. w Münsteru: Cyž, a gymnasiastowje z Prahi: Skala, Pětranc, Měrcink, Nowak, Bräuer, Knježk, Kummer a Bjedrich. Při hosćinje poda Hórnik přehlad stawiznow Serbowki po swojim naćisku, wón a druzy wunjesechu wšelake sławy na załožerjow Serbowki a na zaslužbnych Serbow atd. Wosebje wobžarowachmy, zo k. direktor Buk jako załožeř přitomny njebě; wón běše na dlěši čas zapućował, hač bě so při wupisanju swjedženja wjedźało, a študeneci njemóžachu při bliženju noweho šulskeho lěta swjedžen

dlěje wotstorkować. Při sławach njezabywachmy tež wjele serbski spěwać, pódlá pak w českej, laćanskej a grichiskej ryči (w tutej přeložene „Gaudeamus“). Haj Handrij Dućman bě při hosćinje tež improvisaciju wuprasnył, kotraž so po hłosu „Přijěl je z Mišna mlody pan“ z někotrych stenografiskich wotpiskow takle spěwaše:

To bě we časach zastarskich,
Lět pjeć a dwacyći to je,
Zo šesćo Serbjo čehnjechu
Do Prahi w čěskim kralestwje.

Na nowej hasy stary dom —
Tam hospodu jim popřachu.

Tam radu sebi radžachu
Či šesćo Serbjo lužiscy.

Na radu wzachu Hanku sej,
Wšak Hanka radu dawać wě.

A Hanka je jim wuradził,
Zo dyrbja stupić hromadže,

A rucy sebi zawdawać,
A jedyn druhoh' podpjerać.

Ta rada so jim lubješe,
A po radže su činili:

Či serbski jazyk hajachu,
A Serbow mjeno škitachu.

A kóžde lětko nowe je
Jim nowe mocy přiwjedło.

Tak rosće naša Serbowka
We čěskim kraju kublana.

Ta zběra, khowa, hromadzi,
Štož mlode mocy džělaja.

A hdyž so mocy zesylnja,
Dha rosće Serbow nadžija.

Duž „sława“ praju Serbowcy,
Kiž w českej Prazy přebywa.

„Sława“ tež Serbstwu lubemu,
A všemu ródnom' Słowjanstwu.

Njeh rosće, kćěje, přiběra,
A do wěčnosće wostawa!

Popołdnju počesćichu zhromadženych ze swojim wopytom jako přeprašeni hosćo: k. kan. kap. scholastikus Kućank, k. faraŕ emer. Wels, k. Smoleŕ, k. Fiedleŕ a někotři młodzi Serbja z Budyšina. Na wohladanje běchu wšitke dotalne „Serbowki“ (Dnjownik a Kwětki) sobu přinjesene a wupožžene, a běše nětk tak prajo mała literarna wustajeńca. Do sameho wječora spěwaše so w salu a druzy zabawjachu so w zahrodze. Tak so starym a młódsim towaŕšam jubilejski dzeń radostuje miny.*) My pak so dopomnichmy na dobru radu Seilerjowych słowow:

Dyrbi nam zbože w swěće kćěć
 W tej ćežkej wuknjefni:
 Dha wuk'my tež so lubo měć
 We swěrnej lubosći;
 To prawa je grammatika
 A konjugacia,
 Z tej rostu naše přećelstwa
 A krasne wjesela.

Dyrbi nas podeć staroba
 Na mučnym kiješku:
 Dha wuk'my skhować do rowa
 Sej mysl horliwu;
 Hdžež tak syntaxu rozemja,
 Tam młodosć njezaŕdže,
 Tam prawa akademja
 Wšěch fakultetow je.

Při rozeŕdženju je drje w kóždym to wotmyslenje a přeće knježiło, kotrež je spisaćel tuteho krótkeho historiskeho nastawka po zhromadžiznje do Łužičana napisał: Wostaŕmy dale zjenoćeni w lubosći k maćernej ryći a k serbskej narodnosći, zo móhli my abo naši potomnicy poštaleŕny jubilej Serbowki z tajkim spokojacym pohladom na dokonjane skutki swjećić!

Zo by wopomnjeće tuteho towaŕstwa w serbskim pis-mowstwje trało, bě so hižo dawno wo tym ryćalo, knižku wu-

*) Hórnik radžeše tež, zo bychu sebi Serbja na město njeboh archivara K. J. Erbena († 21. novembra 1870) sławneho professora słowjanskeje filologie, k. M. Hattalu za protektora wuzwolili. Hdyž je hnadny k. biskop na wozjewjenje k. praesesa nětko tajku wólbu dowolił, je k. profesor nazymu 1872 tajke protektorstwo dobroćiwje na so wzał. Džak jemu! Redaktor.

dač. Duž běše nam jara witane, hdyž k. Jan Laras, něhduši sobustaw S. a nětko kandidat filosofie, swój nowy dosłowny přeložk psalmow k wudaću poskići. To zdaše so čím přisprawniše, dokelž džě su wjednicy towarstwa najbóle theologowje. Hórník běše tónle přeložk přehladał a poda w maćičnym časopisu pokazku z njeho. Ale zwotkel mějachmy nakładnika wzač za knižku, kotrejež wudaće sebi nimale sto toleri žada, a kotraž so w małym serbskim ludže tež mało kupować móže? Tutej nuzy wotpomha pisačel tuteho nastawka z tym, so sam cyły nakład psalmow na so wza. A tak wuńdžechu, dokelž přehladowanje a korrektne čišćenje z khwatkom móžne njeje, nimale lěto po jubileju k jeho wopomnjeću: Tehilim — Psalmy, z hebrejskeje ryče přeložil Jan Laras. W přidawku poda nakładnik lačanske nyšporne psalmy, zo by tak knižka tam so wužić mohła, hdžež so psalmy lačanscy spěwaja a zo by tak študowacym a druhim młodžencam praktisce wužitniša była. Nadžijmy so, zo budže druhi jubilejski dar Serbowki wjetši!

Bóh daj, zo by dobry příklad wjetšiny dotalnych sobustawow Serbowki tych k džělu pohnuwał, kiž w druhim štwórtlětstotku w Serbowcy su a budža, tak zo móhli serbskemu luděj jako duchowni a spisowarjo wužitni býć a sami so płodow swojeje džěławosće wjeselić!

Nekrolog XV.

E r n s t R y c h t a r ,
ryčnik a sudniski direktor w Budyšinje,
předsyda towarstwa Maćicy Serbskeje.

Zasy je naše serbowstwo nahladneho muža zhubiło a naša Maćica želi w nim swogeho wysoko česćeneho, hač do smjerće swěrneho předsydu. Hačrunje běše njebočički před wotcučnjom noweho žiwišeho serbowstwa wotrostł, přizamkny so tola bórzy prócowanjam młodšich Serbow wo pozběhnjenje maćefskeje ryče a wo zdžělanosć serbskeho luda z pomocu teje sameje. Štož pak je najwažniše, njeboh Rychtar njewusta w džěławosći za serbowstwo a njezamótwješe so z druhim džělom a starobu a druhim.

Njeboh Ernst Rychtař narodži so 3. julija 1810 we Wulkim Wjelkowje, hdžež měještaj jeho staršej žiwnosć, kotruž pozdžišo předaštaj a z burskim kubłom w Bynjecach wuměništaj. Hdyž bě wón pola wučerja we Wjelkowje a potom we Wjelećinje šulu wukhodził, poda so do Budyšina na gymnasium a na to do Lipska, zo by prawa študował, a přeby tam poštwórta lěta (wot jutrow 1830). Wot nazymy 1833 bě wón stajnje w Budyšinje a to najprjedy prawniski pomocnik pola sudniskeho direktora L. O. Webera. Hdyž bu sam jako advokat recipirowany, woženi so w juliju lěta 1838 z knježnu Rebentischec z Lipska, z kotrejž měješe potom w zbožownym mandželstwje někotre dźeći; z tutech dźeći pak wotrosćeštaj jenož jedyn syn a jena dźowka, kotrejuž wobstaranje a samostatnosć je njeboh nan hišće dočakał. Dokelž běše njebocički wustojny dźělaćeř a dowěry hódny muž, dosta zahe sam někotre patrimonialne sudnistwa, kaž Kumwałd a Minakał, a pozdžišo wjacore druhe. Po zběhnjenju patrimonialnych sudnistwow w Sakskej bu jemu statna služba poskićowana, ale wón ju wotpokaza a běše radšo swobodnišo živy jako ryčnik. Swojeje pilnosće dla bě wón wot Němcow a wosebje tež wot Serbow jara pytany ryčnik, dokelž derje serbscy ryčeše. Tež při nowych zjawnych sudnistwach běše druhdy jako zaryćowar požadany. Tak wjele wo jeho swójbnym a zastojnskim skutkowanju.

Tudy mamy wězo wosebje na jeho serbskosć spominać. Jako so Maćica Serbska w léće 1847 dozałoži, přistupi wón k njej a běše hižo w l. 1850 swěrný sobustaw jejneho wubjerka. W léće 1848 staraše so wón z někotrymi druhimi wo załoženje ryčěnskich abo ludowych towarstwow a w léće 1850 bu wón sobuzałožer zabawneho towarstwa Serbskeje Bjesady w Budyšinje, w kotrejž běše tež wjele lět předsyda. Hdyž w léće 1855 Dr. Klin, přěni předsyda Maćicy Serbskeje, zemrje, žadachu sebi wubjerkownicy E. Rychtarja za swojeho wjedźicerja, a na jutrownej zhromadźiznje 1856 bu wón jenohłósny jako předsyda wuzwoleny a tak tež při wšěch scěhowacych nowych wólbach. Tuto čestne městno je wón derje wupjelnił, je zhromadźizny wjedł a wšitke trěbne pisma předsydstwa na wyšnosć atd. wobstarał. Pódlu je tež hewak wšě serbske naležnosće

spěchowať, kaž n. př. při wubjerku za Budarjowy wopomník a druhdže. Tehodla wostanje jeho mjeno w stawiznach Maćicy Serbskeje a mjez Serbami w čestnym wopomnjeću!

Při wšim zbožu w swójbje a zastojnstwje čuješe so wón w poslednim lécu znutřkownje khorowaty a praješe čascišo swojej lubej mandželskej, zo dołho wjacy žiwy njebudže. Wón zložowaše so při tajkim wuprajenju tež na to, zo su tež jeho nan a wobaj bratraj w tej samej starobje wumrjeli. Jeho přecy wěsciše prjedyprajenje dopjelni so k zrudobje jeho swójbje a jeho přecelow njenadžicy nahle. Hišće 8. septembra 1872 z wječora so wón wukhadžeše kaž hewak, ale na ranje 9. septembra nadpadže jeho kolika, kotruž bě jemu lékař hižo wjacykróc zahnať, z nowa a khorosé přiběraše tak, zo wón při wšej lékařskej pomocy hižo připołdnju na poł jeneje hodž. toho sameho dnja svojeho ducha čiše wudychny.

Jeho swjatočny pohrjeb běše 12. septembra. Zastupjerjo krajnych a měšćanskich zastojnstwow, duchowni z wobeju wěrywuznaćow, wubjerk Maćicy Serbskeje, mnohosé jeho kollegow, přecelow a znatych přewodžachu jeho na tuchorske pohrjebnišćo, hdžež k. pastor prim. Kuhn ryč a požohnowanje dzeržeše. Na krasnje wudebjenym kašću widžachmy mjez druhimi tež wulku palmowu hałozu, wot wubjerka Maćicy Serbskeje darjenu, ze šěrokim běložidžanym zwjazkom, na kotrymž bě žarowanski spěw k. wubjerkownika Fiedlerja takle wočišćany:

Što zwny zynki žarowace zwonja,
A kajka zrudna powjesé přez kraj dže? —
Ach, nadobny naš Rych tarja wumrjeť je!
Wón swój běh časny njenadžujey skonja.

Hdžežkuli tole z postróženjom zhonja,
Zo zaslužbny so wótčine minyť je,
Tam zapřimnjuje duše želenje
A bohaće šo z wočkow sylzy ronja.

Tež Serbow Maćica tu ranu čuje —
Wšak zhubi zakitarja, wodžerja,
Kiž nětko wjacy za nju njeskutkuje.

Duž wona žarujo so přibližuje
A na kašć wótčinskeho Rych tarja
Nětk džakownosće palmy wupřestruje!

Bóh daj wotemrjetemu wěčný wotpočink, jeho hluboko zrudzenej swójbje pak a sobužarowacym přecelam swoje njebjeske změrnjowanje!

M. Hórnik.

Mój přewod

lubemu přecelej Jordanej při jeho přesydlenju do Popoje
1. winowca 1872.

Swět swojich ludži wočehn sebi
Za wužitk swój a kralestwo:
Ty winicariš! to će debi
A woli božej lubi so;
Duž bibliju*) či podam sobu,
Wšěch ludow paedagogiku,
Tón dosahacy šac dži z tobu,
Z tym hoj ty ludej božemu!

Swět cyły tón šac wobohaća,
Wšěch pismow króna wostanje,
Je swěťa zdžeržk a mudri płaća
Čto khwalby jemu najwyšše;
Wšě druhe swětné blyskotnosće,
Ministeri a kralojo,
Šik, mudrosć, brón a naše kosće
Su khuda móc jom' porunjo.

Šac tón a studžeň zdžěłanosće
Ty stajnje zdžeržuj wotkrytej,
Z tej' krjep, zo boži člowjek rosće,
A duch a wěra prochno njej';
Je Němc, je Serb z tym bohačeny,
K wšěm dobrym skutkam hotowy:
Dha lemjaz prawy dokročeny
Je hakle — a lud „zdžěłany“.

To twoje poselstwo by było —
Bóh pak će we nim požohnuj!
Wón, zo by prjódecy Serbam tyło,
Kaž Pawoła će wuhotuj;

*) Mjenujey delnołužisku serbsku. Popojčanske a tež serbske šnlske džěci maja dotal jenož němsku bibliju!

Wzmi sčérpnje tajke džěło na so,
 Ty wěrnny Serbow přěćelo!
 A njecha hić, dha wróć so zaso,
 Jich proch sej z nohow ćepajo!

H. Seilef.

Tri pěsnje z luda.

Podat *Ernst Muka*.*)

1) Smjertne žorty.

Nježeń so tak zahe, holičo!
 Ty budžeš so wěšće kać. ∴

Hdyž druzy póndža na piwo,
 Dha budžeš ty kolebać.**)

We mojeho nanowym domje
 Tam steja rajtarjo.

„Rajtarjo, lubi rajtarjo,
 Wšu nuzu skoržu wam.

Sym swojoh' luboh' zhubila,
 Njejsće dha joh' wy widźeli?“

„„W tym hajku, lěsku zelenym
 Tam leži wón zabity.““

Holčo so wot nich wobroći,
 Žalostnje plakaše.

Jedyn so wubra mjez nimi,
 Zo chcyše ju tróštować.

„„Njeplač, njeplač mi, holičo!
 Ja z tobu žortuju.““

„Wo tajke žorty ja njerodžu,
 To budže moja smjerć!“

*) Tute pěsnje sym ze „Serbskeje Nowiny“ gymnas, towarstwa wupisał a sem postajil, zo by so za snadź lěpšimi variantami skerje slědźić mohlo.

Redaktor.

***) Přenjej štučcy, kiž so tudy spěwatej, stej samej za so pěsnička abo kruh z druheje pěsnički. Přirun. Smol. I. strona 169.

Redaktor.

2) Njeswěrnny luby.

Moja lubka, mój dyrbimoj rózno hić,
Ja hišće mam wandrować sydom lét.

„Maš hišće wandrować sydom lét,
Dha chcu ja na tebję dočakać.“

Hdyž běše so minyło sydom lét,
Dha džěše holčo do zahrodki.

Tam syny so pod jedyn rózowy pjeńk,
Tam žalostnje jara plakaše.

Přirajtowať je jedyn rajtať k njej'
Na konju bělym šěmelu.

Pře čo ty plačeš, holičo?
Staj tebi wumrjełoj nan abo mać?

Pře čo ty plačeš, holičo?
Nimaš ty lubeho žaneho wjac?

„„Mi njejtaj wumrjełoj nan ani mać,
Ale ja lubeho nimam žaneho wjac.

Džensa je runje sydom lét,
Hać je mój luby přeč wandrowať.

Wón je mi slubiť zasy přińć,*)
Hdyž budže wjerba wišnje měć.

Wjerba ta wišnje njezměje,
Mój luby tón ženje wjac njepřińdže.

Wón je mi slubiť zasy přińć,
Hdyž budže topoť winko měć.

Topoť tón winko njezměje,
Mój luby tón ženje wjac njepřińdže.““

3) Wbohe holičo.

Džěchu tři ryćerjo přez jedyn hajk,
Namkachu w korčmičcy korčmařku,
Hadej hadej hadej.

„Pomhaj Bóh wam, korčmařka!
Hdže dha je waša džowčička? Hadej atd.

*) Dotal je pěseń variant Smol. I. pod čisłom 43., wottal pak z přenjeje
potojcy písnje č. 47.

My njechamy měć piwka nic palenca,
My chcemy z wašej džowčičku spać.“

„„Z mojej džowčičku njemóžeće spać,
Naša džowčička dyrbi sama spać.““

Woni dachu maćercy jedyn słódki trank,
Dha pokhili wona swoju hłowičku.

Poklakny so k jeje hłowje holičo,
(Tak wone žalostnje wołaše):

„Stawajće horje, luba maći, stawajće;
Woni chcedza mje rězać a třěleć!“

Woni wzachu te holičo na blido,
A rězachu wot njeho kaž wot rybow.

Hdžež kapka teje krewje zlećeše,
Tam swěcy so stejo swěćachu.

Hdžež kapka teje krewje zlećeše,
Tam jandželjo stejo spěwachu.

Kak rjenje te zwony tej holičcy du,
Młode rapaki pak wot mordarjow torhachu.

Wučahi z protokolow M. S.

1) Zhromadźizna wubjerka, 4. měrca 1872. Přitomni: Rychtař, Dučman, Fiedleř, Hórník, Imiš, Jakub, Łuscanski a Smoleř. Předsyda předpožži naćisk trochu přikróťšenych statutow našeho towařstwa, w kotrychž pak wšitko to steji, štož zakon žada, zo bychmy skónčnje prawa juristiskeje wosoby dostali. Tutě statuty buchu po paragrafach čítane a za dobre spóznate. Předsyda chce naležnosć před wyšnosću tak daloko wujednać, zo móže hłowna zhromadźizna předpožžomnu žadosć towařstwa podpisać; na což je potom nadźija na wuslyšenje zhromadneje próstwy. K wuwjedženju žadosće hłowneje zhromadźizny lońšeho lěta, 25lětny jubilej Maćicy nastupajo, so wučini, zo ma k. farař Dr. Kalich z listom wo přewzaće swjedžeńskeje ryče prošeny być. Z přitomnych wza k. Fiedleř wuwjedženje třoch spěwow dobroćiwje na so a sekretar chcyše

krótku historiú Maćicy S. zestajeć. Programm hłowneje zhromadźizny a sobu swjedženja, kotryž ma so wočišćeć a wšitkim sobustawam towarstwa připósłać, budže pak tónle: 1) spěw, 2) swjedžeńska ryč, 3) spěw, 4) stawizny M. S., 5) spěw, 6) lětna hłowna zhromadźizna, 7) zhromadna wječef. Městno zhromadženja sobustawow M. S. budže tón króć sal hosćenca winoweje kiće.

2) 25lětny załožeński jubilej a hłowna zhromadźizna, 3. hapryla 1872. Přitomni běchu: 30 sobustawy a 14 hosći. W přihodnym salu we „winowej kići“ běchu we połkole blida a sydla, a zwonka teho sameho powyšene město za tych, kotřiž chcychu k zhromadženym ryčeć. Najprjedy zanjesechu přitomni wučerjo a młodzi študowacy hosćo powitanski spěw „Na Maćicu Serbsku“ pod wjedženjom k. wyššeho seminarskeho wučerja Fiedlerja, kotryž tež druhi a třeci spěw nawjedowaše. Přeni spěw bě wot njeho sameho pěsnjeny a spěwaše so po pólskim hłosu: „Naše Serbstwo z procha stawa“ tajkile:

Łužica džens wěncy wije,
Rjeńši šat so wobleka;
Do dušow na radosć lije,
Serbske slawy zaklinča;
Narodna myslička
Tebi hraje, Maćica!

Pječadwacyći lět ćečeš
Žohnowanje na Serbstwo;
Krasnu krónu Serbam plečeš,
Budziš čerstwe wótčinstwo.
Lubozna zelina
Twój syw pyši, Maćica!

Horliwje će postrowjamy
Na dnu twojim swjedžeńskim;
Wopor džakny poswjećamy
Na wołtarju wótčinskim;
Džakowna wutroba
Tebi kłapa, Maćica!

Bóh njech dale tebje kita,
Twoje džěło žohnuje;
Njech éi jeho miłosć swita,
Spožči sywam zrosćenje;
Łužica přiwoła:
Bóh budž z tobu, Maćica!

Na to dzeržeše k. faraf Dr. Kalich swjedžeńsku ryč, kotruž z dowolnosću hnydom tudy podawamy:

„Wysokočescena zhromadźizna! Jubilejske swjedženje w našim času ničo žadne njejsu. Chcył je něchtó khorosć našeho časa mjenować, dha bychmy jemu wotmolwili, zo za nju k najmjeńšemu lékarja njetrjebamy. Njeswědča wone wo tym, zo čłowjek, hdyž je so wěsty čas jeho samsneho abo zhromadneho skutkowanja minyl, swoje woko rad wróćo wobroćí a so teho sameho wjeseli? Njeslužba pak te same tež k temu, zo so přez nje k nowej džěla-

wosci wubudzeny a zahorjeny začuwa? Štó chceł tamne wjeselo někomu zawidžeć a tuto zahorjenje za škódné dđeržeć? Tón jubilej, kotryž je nas džensa tudy zhromadził, je cyle wubjerny a wosebny swjedžeň; jemu podobnych je so hač dotal mało w Serbach swjećilo. Přichodnu njedzelu je 25 lět, zo su w Budyšinje za swoju maćernu ryč hlubocy zahorjeni a za nawjedžitosć svojeho luda wysocy starosćiwi mužojo towarstwo Maćicy Serbskeje založili. Z wulkej radosću móža ěi z nich, kotřiž su tak zbožowni, zo su hišće při žiwjenju, na swoje džělo pohladować, a my druzy so z nimi z pozběhnjenej wutrobu wjeselimy. Za tu prócu, kotruž su we službje našeho towarstwa naložowali, a za tón čas, kotryž su k jeho wužitku woprowali, namakaja bohaty džak we tym, zo plody svojeho skutkowanja widža. Jich powučace pisma su Serbow na wyšši skhodžeňk nawjedžitosće stajile a přez jich prócu je serbska ryč nic jenož před babylonskim změšenjom wobarnowana, ale je tež jeje prjedy potajne bohatstwo na swětlo přišlo. Puć k dališemu skutkowanju je nam pokazany. Na džensnišim swjedženju sebi nowu horliwosć slubmy, zo by Maćica w svojim času we wěrnosći zloty jubilej swjećić mohla! Ja sym wot maćičneho wubjerka k temu wuzwoleny, zo bych z někotrymi słowami na wažnosć džensnišeho swjedženja pokazal. Kaž jara so přez tuto dowěrjenje česćeny začuwam, dha so tola boju, zo budžeće snadź wobžarować, zo sće mi swjedžeńsku ryč dowěřili. Kaž na mocach tak je mi tež na času pobrachowało, zo bych džensnišeho dnja hódnu ryč dokonjał.

We dwanatej svojich k němskemu ludej w Barlinje w léće 1807 dđeržanych ryčow spomni sławny filosof Fichte z Ramnjowa na Serbow. Wón přećiwo tym wustupuje, kotřiž so nadzija, zo němski lud ze swojej samostatnosću tola swoju narodnu ryč a swoje pismowstwo njezhubi a kotřiž so k dopokazanju tuteje nadzije na jenu staru a nowišu ryč powołaja. Fichte měni, zo běštej tutej ryči tajkej, zo móžeštej so jara derje při žiwjenju zdđeržeć. „Ale“, tak wón pokračuje, „hdy budžichu tamni tróštarjo bóle wokoło so hladali, dha budžichu po mojim zďaću cyle dobry příklad namakali, mjenujcy na serbskej ryči. Tež tuta hišće wobstěji wot tych lětstotkow sem, hdžež je tón lud, kiž ju ryči, swoju swobodnosć zhubił, we khudej hěće teho na město svojeho wobydlenja zwjazaneho robočana, zo by tón samy we njej, njezrozumjeny wot svojeho potlóčerja, swoje hubjenstwo skoržil.“ Wón chce z tym prajić, zo by Němcow pod francózkim knjejstwom tón samy lós trječihł kaž Serbow pod němskim knjejstwom. Ale tak wjele drje je wěšte, zo, kaž pola nas wěcy steja, němski lud naš njepräceł njeje. Tola my njejsmy w tym wotphladanju na Fichtu spomnili, zo bychmy wěrnosć jeho słowow pruhowali.

ale zo bychmy so prašeli, z čeho dha přińdže, zo je naš lud tak dołho swoju ryč wobkhował. Njeje spodziwna wěc, zo dawno přestala njeje, haj čím spodziwniša, hdyž wopomnimy, zo je so serbske pismowstwo hakle z kónc 16. lětstotka započalo, mjez tym zo buchu naši Serbja hižo w 9. lětstotku wot Němcow přemoženi? Zdžěla drje to na konservativnym zmyslenju serbskeho luda leži, a ma tež wšelake zwonkowne přičiny; ale njeby-li serbska ryč w sebi samej strowe a twjerde žiwjenje měła, dha by so dawno hižo minyła. Jeje žiwjenje so njehodži lohey zaničić. Morić mohła so jenož přez podušenje serbskeho ducha, kotryž je ju płodžił. Ryč přestanje, hdyž tón duch přestanje, kotryž je jeje žórlo. Wěsće na ličbje je naš lud w běhu časa wotebjerał, ale jeho duch, wašnje a ryč su so wobkhowale. Haj hačrunje Serb wot němskeho ducha wuknje, dha ma tola, wobohačeny přez njeho, we sebi tu khmanosć, swoje samsne wobsedženstwo wobkhować a je přisporjeć. Dokelž mataj němski a serbski duch wjele podobneho, tehodla móžemy jeho płody wužiwać a tak na swojim samsnym duchu rosć. Ale na druhej stronje je tola přez hajenje serbskeho wašnja a ryče móžno, žiwjenje serbskeho luda dlěje zdžeržeć, dyžli by wone hewak trało. Zadzžewać pak, zo njeby žiwjenje w njeředwidženym času něhdy zašlo, to w žanej člowječej mocy njestěji; přetož te zakonje, po kotrychž ludy přińdu a zańdu, nictó přehinačić njemóže. Dyrbjało-li serbske žiwjenje junu přestać, dha je tola wěste, zo jeho přestaće w dalokim přichodže leži. Naša přislušnosć je, zo my to činimy, k čemuž nas lubosć k swojemu ludu wabi, zo mjenujecy to zdžeržeć pytamy, štož so zdžeržeć hodži, zo swoju maćerņu ryč čisćić so prócujemy, tak daloko hač je móžno, zo za nawjedžitosć swojeho luda so swěru staramy, zo by na tym samym skhodženku stał, kaž druhe ludy w tych samych wobstejenjach a powołanjach. To pak je tež nawdawkw Maćicy, za kotryž wona ze zjenočenymi mocami skutkuje.

Ale njedyrbimy so džiwać, zo naše towarstwo wulku liwkosć na jenej a wulke njeprěćelstwo na druhej stronje namaka? Liwkosć nadeńdzemy mjez Serbami samymi. Woni nam praja: Wy tola njemóžeće wobróć, zo Serbowstwo swojemu kóncej napřećiu dže. A tola móžemy so za to starać, zo by so zdžeržalo, kaž dołho je móžno, a zo by so jeho ryč čista zdžeržala. Serbska ryč je tež jedyn, byrnje snadny staw ryčow našeje zemje. Dyrbjała hdy swoje město mjez morwymi ryčemi namakać, dha nohcemy na tym wina być, zo by njerodna, ale zo by derje zarjadowana so zawostajila. Abo woni na to spomnja: Lud so tola po wami njezložil, ale dže swój samsny puć a wšitko při starym wostanje. Tajkim prajimy: To nihdže prawje njeje, hdyž so přez

to wot swojeho dobrego džěla wottrašić dany, zo mało płodow widzimy. A je dha wěrnó, zo lud z njeđžakom našu prócu płaći? Njeje jemu lubšo čistu dyžli nječistu ryč słyšeć? njejsu te wot Maćicy wudate knibi w jeho rukach? njeda so wón radšo w maćernej dyžli w cuzej ryči rozwučeć? njezrozumi wšć powučjenja najlěpje w swojej maćernej ryči? Štož žane plody maćičneho skutkowanja njewidži, je najskerje widžeć nochce. Duž dawajmy tež přichodnje swojemu ludu tu prawu jěđž, wón da so z njej nasycić! Abo my słyšimy někoho prajić: Što z nami Serbami je? Bjez Němcow tola ničo njejsmy. Ale, mój přecelo, tak wysocy hač zhromadny němski lud česćimy, tak jara hač so jeho mócného zakitanja wjeselimy, tak rad hač z jeho duchowneho bohatstwa čerpamy; dha nam tola ničtó za zło njezměje, zo swój lud a zo swoju ryč lubujemy, w kotrejž staj našej staršej k nam ryčaloj, w kotrejž smy jako malé džěćatka hižo k Bohu zdychowali. Džěćo, kotrež swoju maćer zapomni a so jeje hanibuje, hdyž je w cuzbje pobyło a něšto hódne nawukło, štož pola maćerje nawuknyć njemóžeše, wšudžom so zacpiwa a je njeporadžene džěćo. Dyrbjeli dha my zabyć na swój serbski lud, so hanibować serbskeho jazyka, dokelž smy so na kublač němskeho luda duchowuje wobohačili? Dyrbjała naša lubosć k narodnosći tak snadna być, zo zacpiwamy jeje kubła? Njejsu nam naši wótcojo tu khwalbu jako herbstwo zawostajili, zo je serbski lud swěrný, džělawy a pobožny? Su to snadne kubła? Njedyrbjał němski lud sam nas zacpiwać, chcyli-li my zabyć na swój lud?

Mjez Němcami husto njepřecelstwo zetkamy. Němski lud jako lud njeje naš njepřecel; hdyž tež pod jeho knjejstwom stejimy, nimamy skoržić, zo nas ze zamyslom potióčuje. Njepřecelscy zmysleny je nam jenož tón abo tamny jednotliwy Němc. Što dha je, štož ma nad nami wustajeć? Wón widži zady našeho towarstwa tamne wumyslene šerjenje panslawisma skhowane. Zo sebi jeho dla njetrjebawši starosć čini, wo tym móže so přeswědčić, hdyž sebi tu prócu wozmjje, zo by přeni paragraf wustawkow našeho towarstwa sebi rozpomnił. Samo so rozumi, zo je politiski panslawismus nam cyle cuzy, ale tež z literariskim naše towarstwo jako tajke ničo činić nima. Hdyž je tón abo tamny sobustaw jeho přecel, dha je wón to za swoju wosobu; a my so nad tym njeđžiwamy, přetož štož słowjanske ryče znaje, tón steji sam wot so w literariskim zwjazku z nimi. Ale tež wothladane wot teho, někotryžkuli Němc naše towarstwo tehodla hidži, dokelž so wone wo zdžerženje serbskeje ryče stara, a tuta je jemu čerń we woku; hdy by po jeho žadanju šło, dha dyrbjała na měsće wukorjenjena być, dokelž je jemu na puću. Tola wona ma swoje dobre prawo wobstaća, a my žadamy, zo so jej tuto prawo njepřikróći, hdyž

tež nic z tym wotpohladanjom, zo bychmy, kaž Fichte měnješe, w swojej hěće, njezrozumjeni wot Němcow, w njej na swoje bjenstwo skoržili, ale zo bychmy w njej wot wutroby k wutrobje a wo bójskich wěcach ryčeli a w njej so k božemu trónej pozběhowali. Přeciwo němskemu ludej ničo nimamy; jeho wjesele je nětko naše wjesele, jeho zrudoba je naša zrudoba. Serbja su w zahždženej wójnje z němskim ludom sobu wojowali, nic jenož dokelž dyrbjachu, ale dokelž chcychu a w njeprěćelcu němskeho luda swojeho samsneho njeprěćela spóznachu. A my ničo dale nětk nježadamy, hač zo bychy nam naše dotalne prawa zdžeržane byće a ta wot Serbow rozlata krej nam trajace přecelstwo němskeho luda zaslužila. Wopokazamy-li so smy jako bratřa němskeho luda, dha žadamy, zo nas woni tež jako bratrow wobhladuja a nam popřeja, zo so swojeje ryče wjeselimy, zo woni ze zawisću na nas njehladaja, hdyž so wo jeje zdžerženje a wo duchowne rosćenje swojeho luda swěru staramy.

Ty pak, Maćica Serbska! kiž sy lipa, kotraž luboznje kěčeje, wostań młódna, kiž sy źórlo, z kotrehož čista ryč a nawjedžitosć so źórli, njezaprahn ženje, kiž sy hrodžišćo za wšitkich, kotrymž jich narodnosć na wutrobje leži, stej twjerdže, njech tež njeprěćelske wětry wokoło tebe šumja a tebe wobhrožuja.“

Po hrilotacej sławje, knjezej Dr. Kalichej wunjesenej, spěwaše so druhi spěw: „Wěš mi mój rjany wótcny kraj,“ wot Seilerja, hlós wot Frencela. Na to čitaše sekretar farař M. Hórník rozprawu wo nastaću, dotalnym skutkowanju a nětčišich wobstejnosćach Maćicy. Z tuteje rozprawy, kotruž hakle w druhim zešiwku tuteho lětnika cyłu wozjewimy, spomnimy jenož scěhowace. Maćica je wot spočatka do nětk, kaž jejne wustawki žadaja, najprjedy knihi za lud a potom tež za wučenyh Serbow wudawała, a to přez 60 čisłow; mjez přenišimi su powjedańčka a protyki, šulske a druhe powučne knižki, mjez poslednišimi pak: serbski słownik, dwaj zešiwkaj spěwow z přewodom a Časopis (dotal 44 čisłow). Tutón Časopis je wosebje serbsku pismowsku ryč w ryčniskim, słowniskim a poetiskim nastupanju wjele wudokonjał; wón je ludowu literaturu a pěsnje zhromadžował; wón je stawizny serbskeho luda, jeho ryče, žiwjenja, towarstwow atd. wobšěrnje wobdžělał. Spisowarjo knižkow a w Časopisu, kiž su nimale wšitko bjez zaplaćenja pisali, běchu dotal w Maćicy 35: Bartko, Broniš, Brósk, M. Buk (†), J. Buk, ryčnik Cyž (†), vikar Cyž (†), Dr. Čěsla, H. Dučman, Fiedleř, Hórník, Imiš, Jakub (†), Jenč, Dr.

Klin (†), Kocor, M. A. Kral, Kučank, Kulman (†), Laras, Mučink, Nyčka, Dr. Pful, Pjekař, Pohonč, Ráda, Róla, Rostok, Seileř (†), Dr. Sommer, Smoleř, Stempel (†), Wehla, Wjela a Wjelan. W běhu 25 lět bě Mačica wudała přez 100,000 exemplarow wšelakich knihow a knižkow, za což je přez 7000 toleri zaplaćila. Za 11,500 zešiwkow Časopisa bu přez 1300 toleri wudatych. Telko žadyn knihikupc za Serbow, kaž rozprawnik praješe, činiť njeby, kaž je M. S. ze zhromadnymi materialnymi a duchownymi mocami dokonjala! Rozprawa skónči z přecom, zo by M. S. skerje lěpje wosebity dom měla, přez darni-wosé Serbow a přecelow Serbowstwa.

Sekretař přečita hišce listy a telegrammy, kiž běchu k swjedenju M. S. přišle. Tajke česáce postrowjenja běchu připosłali: Mačica česka z Prahi, k. lékařnik Lernet z Pardubic (z krasnym českim listom), k. stud. theol. Jurij Cyž z Münstera (z lačanskim telegrammom), k. knihikupc Pjech z Lipska a k. wučer Nyčka z Essena pola Rheina. Dowolamy sebi list českeje Mačicy tudy zdžělic; wón rěka takle:

„Slavné Matici srbské v Budyšině. Matice česká nemůže opomenouti witanou příležitost, kdež milá její sestra v Lužicích slaví památku Svého pětadvacítiletého šťastného trvání a blahého působení, aby Ji k tomuto dni svátečnému nevyslovila své blahopřání, a to tím vřeleji a srdečněji, anť národ Váš našemu nejbližším bratrem ve veliké rodině slovanské jest a mimo přirozený tento svazek posvátný Vaše vlasti po dlouhé věky s našimi také v zevnějším úzkém a vždy přátelském spojení byly a posud nejen mnohonásobné literární ale i četné a milé osobní styky a vzájemnosti mezi oběma utěšeným způsobem trvají a bohdá nikdy trvati nepřestanou. Bůh žehnej šlechetné Vaší snaze po osvětě a ku povznešení národu a dopřej blahodárnému ústavu Vašemu šťastného trvání po věky a neustálé širšího a vydatnějšího působení. Sbor Matice české. V Praze 30. března 1872. (Podpis): Jan hrabě Harrach, kurátor. Václav Nebeský, sekretář.“

Mjenowanym přecelam w dalokosci bu dzakowna slawa wunjesena a aktus ze spěwom: „Trać dyrbi Serbstwo, zawostać“ (słowa wot Seilerja, hlós wot Kocora) wobzamknjeny.

Po krótkej přestawcy započa so lětna hlowna zhromadźizna, kiž bu, kaž prjedy aktus, wot k městopředsydy Smolerja wotewrjena, dokelž předsyda k. Rychtař ryčniskeho zastojnstwa dla přińc njemóžeše. Ze sekretarjoweje rozprawy, kiž so najprjedy čitaše, wuzběhnjemy, zo bě towarstwo wob lěto wudało: Časopis, protyku a nowy wudawk powjedańčka: „Hród

na Landskronje.“ Přistupili běchu do Mačicy čile knježa: redaktor Mašek z Prahi, kaplan Šolta z Khróscíc, stud. Skala z Khróscíc, wučer Kral z Čornec, kantor Hatnik z Bucek, a někotre towarstwa. Pokładnica měješe 507 tol. 24 nsl. 4 np. dokhodow a 396 tol. 18 nsl. 9 np. wudawkow; tola je wona tež z tutym zbytkom hišće jara słaba. Na to slědowaše rozprawa wo mačičnych wotrjadach a jeje zběrkach. Wjetšeje porjadnosće dla bu wobzamknjene, zo by so přichodnje wot tych sobustawow, kotřiž do poslednjeho decembra na běžace léto swój přinošk njezaplaća, tón samy přez póstske předzaplaćenje zběhnył; wo tym ma so cirkular rozpósłać. Za to pak budža sobustawam knihi franko připosćelane. Při namjetach wo wudajomnych knihach postaji so, zo ma so lětsa wudać: přenja čítanka (fibla) wot Bartka, powjedaňčko „Swěrnaj susodaj“ wot Mučinka, protyka a spěwnik za mlody lud. Dale čitaše hišće sekretar statuty, wot k. předsydy tak předžělane, kajkež dyrbyja za M. S. jako juristisku wosobu być. Zhromadźizna přiwza jenohłósnje tele statuty a wobkrući tež dotalny wubjer, zo by wón z k. předsydu wšitko trěbne wujednał. Spomnjene porjedzene statuty buchu pak wot wšitkich přítomnych sobustawow podpisane. Wupoložene běchu na zhromadźiznje: rukopisny pomjatnik M. S., zapisna kniha pjenježnych darow za dom M. S. (darjena wot sekretarja) a fotografiske album (k swjedzenjej darjene wot sekretarja), do kotrehož ma M. S. podobizny swoich sobustawow a dobročerjow zhromadzić. Hdyž běštaj aktus a zhromadźizna wot ½3 do ½7 trałoj, wobzamkny so swjatočnosť ze spěwom: Hišće Serbstwo njezhubjene. Pozdžišo běše zhromadna wječer tych mačičnikow, kiž hišće w přečelskim towarstwje w hromadze wostachu, zo bychu so duchownje posylnjeli w prócowanjach za swój lud a jeho zdělanosć.

3) Zhromadźizna wubjerka, 2. julija 1872. Přitomni: Rychtař, Dučman, Fiedleř, Hórnik, Jakub a Smoleř. Po zjewjenju k. knihiskładnika Jakuba je nowe wudaće šulskich spěwow wot Pjekarja (zešiwk I.) z někotrymi přidawkami trěbne; duž so wobzamkny, zo by so 4000 exemplarow čišćało a na namjet sekretarja hišće jedyn tysac w katholskim prawopisu,

kotryž je nětko jenož wo poltřeća pismika rozdžěleny wot porjedzeneho ewangelskeho. Korrekturu wobstarataj Hórník (text) a k. Fiedleř (noty). Dokelž je bibliskich stawiznow wot Bartka a Pjekarja jenož hišće něhdže 500 na skladže, ryči so wo tym, zo bychu so te, kotrež je Pestalozziowe towarstwo w Draždžanach wudało, do serbskeje ryče přeložile, kotryž přeložk chce k. Fiedleř wobstarac. Čiše Mučinkoweho powjedańčka, za dobre spóznateho, wobzamknje so w 500 exemplarach, protyki pak we 5000 exemplarach. Dale bu k. knihikupc Urbánek w Prazy za kommissionara M. S. za Čechi wuzwoleny. Skónčnje powjeda k. předsyda, kak daloko je pola wyšnosće ze žadanjom wo prawa juristiskeje wosoby.

Přispomnjenje. W aktach sčěhuje nětko sekretarjowa powjesć, zo je wysokočesćeny k. předsyda ryčnik Rychtař 9. septembra zemrjel, kaž tež cirkular, w kotrymž so sobustawy na pohrjeb k. předsydy přeprošuja.

4) Zhromadźizna wubjerka, 30. septembra 1872. Přitomni: Smoleř, Dučman, Hórník, Jakub, Fiedleř a Łuscanski. Městopředsyda Smoleř wopomina smjerć k. předsydy Rychtarja a žada, so by wubjerk swój džak za njebočičkeho 16lětne wjezdjenje M. S. tež do protokolla zapisał. Na to ryči so wo tym, što by so za noweho předsydu wuzwolił. Škoda, zo w Budyšinje žaneho ryčnika nimamy, kiž by tež dobry Serb był! Wobnowja so dale prjedawši namjet, zo bychu so darjene Wjelanowe předpisma wučerjam serbskich šulow darile, kotřiž su sobustawy M. S. Sekretar wozjewi, zo je Bartkowa fibla hotowa; dla jeje dowuhotowanja a wudaća (k. Bartko žada mjenujcy hišće přidaće lithographowanych předpismow) maja Hórník, Fiedleř a Łuscanski ze spisaćelom jednac.

Přispomnjenje. Zasy steji w aktach zrudna powjesć, a to wo smjerći našeho najwjetšeho pěsnjerja, kaž tež sobuzaložerja a wubjerkownika Maćicy, k. fararja Seilerja, kiž bě 15. oktobra we Łazu zemrjel. Na jeho pohrjebje běchu k. Smoleř, k. Fiedleř a sekretar M. Hórník. Wobšěrnny žiwjenjopis dostanjemy za přichodny zešiwk Časopisa.

Serbski kwas.*)

Wot H. Seilerja.

Prénja džélba.

(Před kwasom a wěrowanjom.)

1) Wjesnych towarškow spěw, wječor před njewjesćinym domom.

Chor. Rjeńša w wěncu njewjesta,
Kaž róža žana njeje,
Wjelež njebjó hwězdow ma,
Spěw naš ěi zboža přeje.

Duo. Twoje swětle woknješko
Tudy wobstupamy,
Frejnym krótkim rajam slódkim
Božmje zaspěwamy.

Solo. Slódkie časy přědniše,
Ju z dopomnjećom přewodźće,
Budźće ji ta róžička
Z tych lětow bjez čěpca!

Chor. Rjeńša atd.

Duo. Mandželstwo kaž zahroda
Njeh ěi lubje kćěje,
Mróčne jasni, snadne krasni,
Tróštnje sylzy trěje.

*) Podawamy jón tudy, dokelž wudaće we wosebitej knižcy njeje wjacj dostać, a to přěni króć w nowym prawopisu, mjez tym zo bě přjedawše wudaće w starym, za druhich Slowjanow njepřístupnym. Serbski kwas je do hudźby zestajany wot K. A. Kocora a bu na spěwanskich swjedženjach spěwany: 8. oktobra 1847 w Budyšinje, 11. oktobra 1848 w Lubiju, potom z někotrymi přeměnenjemi a přidawkami 23. hapyryla 1851 zasy w Budyšinje a 8. oktobra 1851 we Wojerecach. Wón je tež do němskeje ryče přeloženy wot Pjekarja a wudaty w Budyšinje pod napismom: Die wendische Hochzeit. Dritter Stranz wendischer Gedichte. Redaktor.

Solo. Stupaj do tej' zahrody,
 Će wjedže młodźenc nadobny,
 Jeho ruka, lubosća
 Ći wrota wotewrja.

Chor. Rjeńša atd.

2) Njewjesćine wotmolwjenje. Aria.

Mój předni pućik trawička
 Njeh tudy porosć budže,
 Ta wutroba pak spomina
 Na lubyh, kiž su druhdže;
 Te slódke časy wužite
 Mi wostawaja zradomne.

3) Braška přijedže rano z nawoženju do njewjesćineho doma a z nim kwasarjo wot nawoženjoweho boka.

Spěw. Tón česny młodźenc přijět je
 A čaka w nowym dwori,
 Tu wuzwolenu zhladuje,
 We lubosći so hori.
 Stup česna z bětej' komorki
 A woćiu zanki, zasuhi.

Recit. Pań swojom' nanaj nětk wokoł šije,
 Zawdaj tej maćeri dobru nócku,
 Zawdaj ju bratram a sotřičkam wšěm.
 So z nimi rjenje wužoňuj
 A wutrobnje so podžakuj.

Aria. Na trawu rosa wustupi,
 Hdyž chce so slónčko tajić;
 So w wočku sylza zyboli,
 Hdyž mamy božmje prajić;
 Tu rosu slónčko wusuša,
 Tu sylzu lubosć, nadźija.

4) Chor kwasarjow, kiž běchu z brašku přišli.

Praj, holčo, božmje wšitkim tu,
 Kiž něhdy z lohkej nóžku
 We pěsku z tobu hrajachu
 A na zelenym bróžku;

Tym sotram, bratram, staršimaj —
 Wšëm rjane božmje tróštna praj.
 Wšak z dwora swój čas lastojčka
 A ptački ćahnu z haja,
 Dom dalši sebi wuzwola
 A druhdže zaspěwaja;
 Wšak rjane dny ěi zablyšća
 Do wěnce a do pjeršćenja.

5) Njewjesćiny spěw.

Złota nadźija, ty miła,
 Noachowy hołbiko,
 W twojej mocy kóžda žila
 Bije, hraje, sylni so:
 Twój lisć rjeńši wolijowy
 Kładžeš nam do wutroby,
 Zo so zloći přichod ěmowy
 Před wočomaj zradomny.

Złota nadźija, ty miła,
 Hdže sy z domom, z bydlenjom?
 Sy snadź sebi wuzwoliła,
 Hrać z tym młodym nalćěom?
 Wutrobu ěi wotankuju,
 Rjeńši dom ěi hotuju,
 Z tobu mój puć nastupuju,
 Radženje ěi poruču.

Złota nadźija, ty miła,
 Sotra, slónčko lubosće,
 Bě ty hewak wuzwoliła
 Młodych pupkow rozwiće:
 Z mikawčkami różowymi
 Naju džeń tež rozjasnej,
 Z kročelemi zbožownymi
 Postup z namaj k wołtarjej!

6) Nawoženja.

Recit. Ptačik leći daloko,
 Slónčko swěći šěroko:
 Daloko sym zjězdžował,
 Šěroki kraj přěcahał,
 Hać ju namkach, wuhladach,
 W lubyh serbskich Łužicach.

Spěw. Jasne wóčka, jasne pruhi
 W serbskim kraju swětla so,
 Rjeńše hwěžki pytaj druhi
 Po wšěch krajach daloko;
 Z pócciwosću, z luboznosću
 Luba serbska holička
 Miłe swěći płomjenja.

Młódne lička, róže strowe
 W serbskim kraju zakóčja,
 Jich blyšć kóžde pacholowe
 Wobličo tež rozjasnja;
 We strowosći, wutrobnosći
 Pilna serbska holička
 Směwa so tak zradomna.

Slódka lubosć, płomjo swjate,
 W serbskim kraju hori so,
 Paradizy wokřewjate
 Su jej' slabe podomstwo;
 Duž mje lubuj, mi so slabuj,
 Pěčna serbska holička,
 Tróšt a radosć žiwjenja!

7) Nawoženjowy a njewjesćiny zhromadny spěw.

Wobaj. Kajke zbože, zwjeselenje
 Je tych dušow zjenoćenje,
 Kajke zbóžne přesadženje,
 Do najrjeńšej' zahrody!

Wón. Haj, mile zbože,
 Ty chceš mi swěrne wostać,
 Ja dyrbjú dostać
 Ju nětko zawěsće.

Wobaj. Kajke zbože, zwjeselenje atd.

Wóna. Mój luby wuzwoleny,
 Či slúša moja wutroba,
 Ty, ty sy ze mnu zjenoćený,
 Wěčnje swojej smój.

Wobaj: Kajke zbože, zwjeselenje,
 Je tych dušow zjenoćenje,
 Kajka radosć, wozboženje,
 Hdyž so duše namkaja.

8) Braška wužohnuje k wěrowanju.

Dha nětko, lubi česni!
 Na swjaty puć so nastajće
 K wěrowanju:
 Zo swjećenje slub dostanje
 W božim domi.

9) Braška a muski chor.

Swjećić so te sluby maja,
 Kiž nas wěčnje jenoća,
 Njebjesa so wotankaja,
 Žohnowanje wobradža.

10) Kwasarjow chor. Přezpolo k wěrowanju.

Horde so bruniki znošuja
 Po puću kemšacym,
 Třepjelcy, parle zabyšća
 W slónčku tym zločanym.

Wobradž Bóh zbože éi, njewjesta,
 A tebi nawožen,
 Kak je waj' šćežka róžowa
 A krasny waju džen.

Zwony te cyrkwine zazwonja
 Witanje swjedžeúske,
 Dom boži durje wotewrja
 Wysoke, šěroke.

Jasnje te pišćełe cyrkwinske
 K khěrlušej džělaja,
 So duša k njebjju pozběhnje
 A swoje lubosća.

Wołtař tón boži waj' zhladuje,
 Bohu so poručtaj,
 Štož wježe Bóh, zwjazk wěčny je,
 Wěčnje so lubujtaj!

Druha džělba.

(Wěrowanje je so stało, we njewjesćinym domje je kwas.)

1) Kwasarjow a wjesnych towarškow česćowny
přispěw.

Wot spočatka božoh' swěta
 Štož tu plůwa we žolmi,
 Štož tu khodži, běha, lěta,
 Lubujo so wjeseli;
 Do wutrowow zaščěpjena
 Towaršnosć a radosć je,
 A jej' sotra wuswjećena,
 Lubosć — w swěće kraluje.

Duž tež ryba, muška, wačka
 Z runjećom so jenoći,
 W hałžkach, trawje — widziš ptačka
 Twarić swój dom mandželski;
 Lubosć so z tych kwětkow směwa
 Na bróžku a zahrodži,
 Jena drugej k wjes'lu kćěwa
 A ji hłojčku přikhili.

Hałžka hałžku wobpřimuje,
 Lisće koši lisćičko,
 K zemi lubosć pohladuje
 Haj, přez hwězdow swětleško;
 A duž, česnaj zjenoćenaj,
 Lubosć njech tež wamaj kće,
 A přez lubosć wozboženaj
 Mějtaj dny najzłóčiše!

2) Nawoženja a njewjesta.

W ón. Wěrna lubosć nima słowa
 Swoje zbože wuprajíc,
 We mni skhadža radosć nowa,
 Njemóžu ju wuměrić;
 Duž mějće džak za wašu česć!

W o b a j. Tak měsačk a slónco
 So njeswěćitaj,
 Tak rjana njej' luka,
 Njej' nalětni haj,
 Kaž namaj je k myśli,
 Kaž lubosć je naj'.

3) Braška.

Próstwa k Bohu klinči rjenje
 Prjed' hač dar so wužije,
 Jězće, pijće w božim mjenje
 Za blida so witajće.
 Žort a spěw njech knjejstwo ma,
 Zo so směwa wutroba.

4) Muski chor.

Tak, tak so nam lubi,
 Přistojne je,
 Tak radosće zórlo
 Njezapahnje;
 Tych holičow lubozne spěwy
 Njech prjódcy nas zwjeseleja!

5) Přenja družka.

Z horcej sylzu rjana Hanka
 Lubeho row krěpješe,
 Žarowaše swojoh' Janka
 Róže na row sadžeše,
 K wopomnjenju, k dopomnjenju
 Naliki a lilije.

Połne róže k dopomnjenju
 Kaž bě rjany njebohi,
 K luboznemu wopomnjenju
 Módre njezapomnički,
 A te kwětki su tam swědk
 Jeje swěrnoh' wuznaća:

Prjedy dyrbja z hrubej mocu
 Wutrobu mi wutorhnyć,
 Wóčko mi ze smjertnej nocu
 Prjedy dyrbi wuhasnyć,
 Hač te čuća, zbožne hnuća,
 A tu lubosć zabudu.

Skhować, zaryć do wutroby
 Chcū te horce lubosća,
 Žana móc a žane zloby
 Wutupić je njedyrbja;
 O mój luby, naju sluby
 Do wěčnosće wostanu.

6) Braška. Recit.

To hrónčko lubozna
 Bě kwětka kwasowska,
 Njej' ničo, česni swatojo,
 Na wašej lúcy narostło?

7) Prěni swat.

Ha džěše to holičo po zahrodzi
 Ha wšitke su róže so pokhileli;
 Somotka, lilija, nalika, fjałka —
 Haj, wšitke su róže ju postrowjeli.

Po holi, po haju to holčo je što,
 Wšě ptačatka k bokej tam bromadža so;
 Tujawka zakurči, syłobik fifoli: —
 K nam witaj do hajnišća zeleneho!

Ha džěše to holčo puč do cyrkwički,
 Kaž slěboro zwony su zabrinčeli;
 Pišćece zaklinča, kemšerjo pos'chaja —
 Tón khěrluš su jandželjo přewodželi.

Duž stupaše holčo před woltař boži,
 Wěnc zeleny blyšći na hłowje so ji,
 Zawdawa ručičku młodźencej česnemu —
 Tu fjałku z róžu su wěrowali.

8) Jedyn mandźelski a chor.

Recit. So kóžda žěntwa njeradzi —
 To, česni, wěrcje khroble mi;
 Kak derje, štóz tu njezwróci!

Spěw. Wjerjebina rjenje kćejo
 Hórke njese płody,
 Holičo so rjenje smějo
 Pod njej steji spody.
 Wjerjebina wěšćeše.
 Holčo budže hinajše:

Aw, jaw, jaw!*)

Nětko hdyž mi w čěpcu khodži
 Moja zwěrowana,
 Lědom wjacj wo mnje rodži,
 Z Hančički bu Hana,

*) Tute słowa chor při kóždej štučcy wospjetuje.

Z Hany hórke Hanisko
Wjerjebinow podomstwo.

Aw, jaw, jaw!

Prjedy běch ji wšitkón zloty,
Nětk sym hrozny, stary,
Łažach za nej pře wšě ploty,
Nětk mi přeje mary;
Prjed' bě swječo blyščate
Nětk je drjechmo mazane.

Aw, jaw, jaw!

Štož mje wozyba, ju smudzi,
Plakam, dha so směje,
Štož mje zwjes'li, to ju zrudzi,
Tak mje helscy drěje.
Ach wy ludžo najlubši,
Kak ta žeńtwa přeměni.

Aw, jaw, jaw!

9) Druhi mandželski a chor.

Recit. Ničo rjeńše hač te lubosća,
Hdyž žeńtwa so je radziła,
To, česni, wuznaju pak ja.

Spěw. Něhdy wóčko swětle mějach
Za wšě rjane holički,
Z nimi harowach, so smějach,
Hač mje lubosć přestwori;
Nětko éichi z radoscu
Na tu jenu zhladuju.

Chor. Aj, aj, aj,
Kak pěknaj staj wój dwaj!*)

Knjez a zemjan so mi zdaše
Nježenjene pacholo,
Myslička tak zehrawaše,
Zlětowaše wysoko;
Nětko pjeršćen jasny mi
Wšitku krasnosé přezloči.

Dom a dwór a wšo mi wzmiće,
Jeno zo ju wobkhowam,

*) Tute słowa wospjetuja so tež při 2. a 3. štučcy.

Ludžo, to wy njewěriće,
 Ale swěty za nju dam;
 Jako jandželk lubuje
 Moja złota Lenka mje!

10) Skónčny spěw. (Braška z chorom.)

Ja znaju kraj, so zeleni a kćěje
 A tuk a žohnowanje džakny da,
 Wón rjanosć, plód a sławne mjeno změje,
 Dóžž nad nim módrja so te njebjesa.
 A tutón kraj, naš luby raj
 Je serbska zemja lužiska,
 A to naš kwas tak porjeńša.

Ja znaju kraj, hdžež dobre wańnje knježi
 A česny počink bydli nadońny,
 Tam zlósc a pokhmurjenstwo w kuće leži
 A jasny duch so sylni wjesely.
 A tutón kraj, naš hódny raj
 Je serbska zemja zradomna,
 A to naš kwas tak porjeńša.

Ja znaju lud, kiž steji njepowalny
 W wšěch wichorach tak kruty, wobstajny
 Kaž jeho krajnych horow khribjet skalny,
 A tola milosćiwy, želniwy.
 A tutón lud, naš dobry lud
 Je serbski narod dostojny;
 Duž je naš kwas tak wjesely.

Ja znaju lud, kiž přemó zrudne časy,
 Česć, ryč a mjeno smjerći wutorže,
 Nětk swjeći serbske swjedženje a kwasy
 A z nowym dychom spěwy znošuje.
 A tutón lud, naš sławny lud,
 Je serbski narod khwalobny;
 Duž je naš kwas tak wjesely!

Třeća džělba.

(Při rejach w kwasnym domje abo w korěmje.)

1) Kwasarjow chor.

Tón serbowski lud, jedyn zradomny lud,
 Wón znaje tak prawje so zawjeselić,
 A štó chce jón hanić a do kuta hnać
 A prawo jom' kwasne a wjesele brać?

Tón serbowski lud, jedyn nadobny lud,
Je zjawny tak sprawny a dobry wón je,
Njeh čušlí a skoči tu rejku tež rad,
Hdyž holčo je družka a pacholo swat.

Tón serbowski lud, jedyn poradny lud,
Wón spěwa, so směwa a žiwjenje ma,
A čily a strowy so zawjeseli
Za česny swój pjenjez we njewinosćil

2) Braška.

Recit. Štóž tama prawo kwasowske
A so tu na nas krěni,
Tón strowe člowstwo njeznaje,
Njej' kisalc, dha je lěni.

Spěw. Bórčec, mórčec druhdze chcemy,
Hdyž so časy pokhmurja,
Časa dosć so nanjesemy
Kóždy swojoh' brěmjnja.

Róže kćja, róže zwjadnu,
Młodosće són zaleći,
Rjanu hodžinku tu žadnu
Bórzy horjo pomróci.

Starosće so wšudžom syja
Sobu nutř do žiwjenja,
A što wšitke króny tyja,
Jeli radosć zapojdža?

Duž so zdobnje zwjeselimy
Při najrjeńšej bjesadzi,
Kłoki horja potupimy,
Hdyž so něhdy rozzłobi.

3) Druha družka.

Recit. O slyšće, kedžbujće,
Što moja maćef zbonjena
Mi něhdy k wučbje praješe.

Spěw. Rjane ličko, hladke słowa
Holičam su kosydla,
Myslička pak pacholowa
Rědko je tak zloćana.

Kusk falša do swěry
 Rady naměša so
 A hódny je wěry
 Lědom jedyn mjez sto.

Pyši somot, žida stawy,
 Spodoba so wašničko —
 Mysli holčo: tón je prawy,
 A što spěwa njeskoro?
 Kusk falša atd.

Ščerka-li nan z pjenjezami,
 Daloko njej' pacholo,
 Rjenje čini z džowčičkami,
 Rjeknje: zloty jandželko!
 Kusk falša atd.

„Za tobu su moje žady“
 Hólčik swědči holiču,
 Ale što so łubjerady
 Wobskobnje tež z druheju?
 Kusk falša atd.

4) Druhi swat.

Recit. Běše něhdy šibale
 Pacholo serbowske,
 A što tón spěwaše
 W korčmičcy spodziwne?

Spěw. Štó to mysli, štó to wěri,
 Kak so hólčik k rejam ćeri,
 :: Domach khromy Pěta
 Na skakańcy lěta ::
 A njej' nihdy, nihdy dosé.

Kajke su to džiwné kusy,
 Zo w tej korčmičcy kaž husy
 Hólcy přeco pija,
 Piwko za lac lija. ::
 A njej' nihdy, nihdy dosé.

Komu tajki khumšt so džije,
 Zo tón korčmař piwo kěje,
 Z rěki přeco plumpa,
 Do pičele klumpa. ::
 A njej' nihdy, nihdy dosé.

Hdyž so hólcy rejwać měrja,
 Hercy hnydom w skoku ćěrja,
 Wjetši pjenjez klinči,
 Bóle truna zynči. ∴

A njej' nihdy, nihdy dosé.

A te mlódy hólcy bryšne,
 Kak su te z tej pychu spěšne!
 Kaž so zahusluje,
 Kóžda poskakuje. ∴

A njej' nihdy, nihdy dosé.

Hopsa Ruza, stara Zuza,
 Poběž z mužom! što b'dže nuza?
 Skakaj w dobrym trošči,
 Susod toleř požči. ∴

Njech njej' nihdy, nihdy dosé.

Wšudže dołh a prózne blaki,
 W korčnje přeco połne zaki;
 Kajka je to nuza,
 Moja luba Ruza. ∴

Jeno přecy w korčnje dosé!

5) Piwny spěw. (Dwaj, jedyn a chor.)

Kaž wjele rěkow dzeja
 We křiwych rěčnišćach,
 Kaž wjele wodow steja
 We morju, we studnjach:
 Dha tola wša ta woda
 Nic khanka piwa njej'
 A nima žanoh' słoda
 A mocy khmjelowej'.

Chor. Duž khwalmy zdobnje krasnu
 Tu brěčku khmjelenu —
 A česćmy khanu kwasnu,
 Tu nowu cynowu!

Kaž rjenje wokřewjuje
 Ta žołma koruški,
 Kaž plódnje wupyšuje
 Ta woda trawniki:
 Dha tola nima ducha
 A nihdy piwko njej',
 Je k spěwanju tak hlucha,
 Lóšt njewotući z njej.

Chor. Duž khwalmy zdobnje krasnu atd.

Kaž wjele łódzow čiśća
 Tón khribjet wodžiny
 A koła hnate piśća
 Móc jeje sylnoty:
 Dha tola woda wšitka,
 Kaž wjele mocy ma,
 Je žoldkej žiwnoś židka
 A luta wutłota.

Chor. Duž khwalmy zdobnje krasnu atd.

6) Naš njeboh džěd. Solo a chor.

Naš njeboh džěd :;
 Měl je měcu kožanu,
 Tajku wulku kosmatu,
 Čećikatu, bramatu;
 Kury do njej' njesechu,
 Złote putki lehnjechu.

Naš njeboh džěd :;
 Měl je sydom džowčičkow,
 Wudał wšě na zemjanow
 Somoćanych knjezykow;
 Wšitke z tymi putkami
 Su so šwarnje wudali.

Naš njeboh džěd :;
 Měl je woła drjewjanoh',
 Tón je dušnje kormił so,
 Měl tež tučne ćelatko.
 Z kimž so zbože woženi,
 Džiwne wěcki nazhoni.

7) Braška. Recit. a spěw.

Wot ranja róže blyśća so,
 Haj róže purpurske,
 Duž komuž so by lubiło,
 Njech nětko za mnu dže.
 Krasnu wón ta kucheń dawa,
 Horca žołma pluskoce,
 Bruna włóha rano prawa
 Pjelni šalki pisane.

Ta wóčko swětli
 A stawy křewi
 A lěpši dobre myslički!

8) Štyrjo a chor.

Kaž róža w dole kčěješe
 To naše zradowanje,
 Njeh zaleći, štož nimo dže,
 Trać dyrbi spominanje,
 Wšak swěrna myslička
 Haj wěčny pomjatk ma.

Džeń kóždy slónčko k domu dže
 A zasy pruhi nowi,
 Tak naša lubosć njezhinje
 We wutrobnym tym skhowi,
 Wšak swěrna myslička
 Haj wěčny pomjatk ma.

9) Skóněna reja.

Njewjesta.

Hdžež ma lubosć bydło,
 W dušach čistych sydło:
 Tam su hěty brody,
 Slódke wino wody,
 Tam te spěwy klinča
 Radosiwyje zynča,
 Wóčka tam so zaswětla.

Prěni swat.

Lubosć, ty knježna swjata,
 Ty škrička boža
 A morjo zboža,
 Twój jasny škit
 Přez cyły swět
 So na wšě ludy přesčera.

Na woženja.

Młodženc khwata z prečkow dom,
 Přez wichory a žołmy,
 K brjoham wótenym wjedže čołm
 A k domu lubeje.

Nawoženja, njewjesta, družka, swat.

Wutroby so jenoća
 A žórlo žiwe čerpaja;
 Lubosć, žołma jasna,
 Je ze zbóžnosću napoja.

Družka.

Hórka bije hodžinka,
 Tež sylzy lubosć rozsywa;
 O ty zybolata,
 Sytwa paćerkata,
 Wóčko lubyh znaje će!

Druhi swat.

Złob so tyšne horjo,
 Walej žołmy morjo,
 Jasne hwězdy hašejće:
 Lubosć wožiwjuje,
 Khrobło porodźuje,
 K pokoju lódž dowjedže.

Braška.

Lubosć, twoje swjatnicy
 Pyša naš kraj wjesely;
 Wutrobu a kwas
 Žohnuj pola nas,
 Z česću wěncowana ty!

Nawoženja, braška a swataj.

Truny žrja! Duž do koła,
 Štož lubuje, to rejuje!
 W ličku róžow kćew,
 W wóčku lóšt a směw,
 Rjeńše holčo zehrawaj!

Šesćo.

Serbski kćew, serbski spěw,
 Serbska reja narodna,
 Serbski zynk, serbski wěnk
 Lubosć našu zwjesela.

Prěni swat: Lubosć rjeńšo kćěje,
 Njewjesta: Dyžli róža, štom;
 Druhi swat: Hdžež so lubosć směje,
 Nawoženja: Tam je boži dom!

Družka. Swat. Nawoženja. Braška.

Miła, rjana hodžinka,
Praj, što sy tak zachodna?
Kćěwaj dlěje, směwaj so,
Zdžeržuj spěšne křidleško!

Wšitcy.

Serbska wěra, swěra, kćěw,
Lubosć, radosć, reja, spěw
Z lohkim pjerkom nimo njeleći,
Kaž spěšne hodžinki!

Rozprawa při 25-lětnym založeńskim jubileju Maćicy Serbskeje.

Zestajana a čitana 3. hapryla 1872 wot M. Hórnika.

Wysoko česćena zhromadžizna! Hdyž je mi česćowna poručnosť data, Wam krótke stawizny našeje Maćicy Serbskeje powjedać, wěsće, zo Wam ničo nowe njewozjewjam, ale jenož přehladnje zestajuju, kak je towarstwo nastalo, što je džělało a w kajkich wobstejenjach so nětko namaka.

Jako bě naša serbska narodnosť přez prócowanje někotrych a po duchu časa so trochu wubudžiła, běše starosć a žadosć małeje črjódki Serbow na to zložena, zo bychu literariske towarstwo po přikładze tehdom hižo wobstejacych třoch Maćicow (serbskeje w Pešće wot 1826, českeje w Prazy wot 1829 a ilirskeje w Zahrjebje wot 1842) měli.

Myslička tu bě, ale kak wulke zadžěwki a přeciwnosće dyrbjachu so přewinyc, kak wjele woporow dyrbješe so přinjesć, kak wjele dyrbješe so džělać, zo by so tajka M. S. založiła a zo by tež z česću wobstała!

Tehdomniši horliwiši Serbja (běše jich 40, kaž protokoll pokazuje), wobzamknychu na zhromadžiznje 18. hapryla 1845 na winicy pola Budyšina založenje Maćicy, a wuzwolichu k. Seilerja za nakhwilneho předsydu (přihotowaceho wubjerka) a k. Kłosopólskeho za sekretarja. K přenjemu posedzenju wubjerka (Seiler, Kłosopólski, Pful a Wehla) w bydle sekre-

tarja w Budyšinje 17. oktobra 1845 přinjese Jan Ernst Smolef, tehdom kand. theol. w Wrótslawje, wot njeho zestajane wustawki M. S., kotrež buchu nimale njeprěměnjene přijate. Potom buchu hnydom k. měšćanskemu radzićelej Klinej přepodate z próstwu, zo chcył je přehladać a předžělać, je-li trjeba. To je wón swěru činił a próstwu na wyšnosć (krajsku direkciu) w Budyšinje wotedał. W novembru 1846 je tale próstwa z wjele podpismami krajskej direkci wotodate a 26. februara 1847 je přizwolace wotmołwjenje přez k. z Könneritz podpísane. Nětko sta so 7. hapryla 1847 dozałoženje M. S. pod předsydstwom k. Dr. Klina a městopředsydstwom k. duch. Jakuba. Přeprošenje „přećelam serbskeje ryče a literatury“ bu wot Smolerja zestajane a w třoch prawopisach wudate a rozpósłane, hdyž bě přez postaranje k. superintendenta Kubicy we Wojerecach tež pruskim krajanam přistup do M. S. wot wyšnosće dowoleny.

Nowe towarstwo, kaž to z kóždym nowym je, doby najprjedy wjele přećelow; wulke nadźije wubudžeše tež tehdomniši žiwishi čas. Ale M. S. njemóžeše nadźije wšitke dopjelnić, dokelž pobrachowaše na materialnych a tež duchownych srědkach.

Hačrunje bě lětny přinošk mały (w I. klasy 1 tol. 10 nsl. a we II. klasy 25 nsl.), dha so tola bórzy wostudzi jón porjadnje dawać a skórzba na komdzatych plaćerjow steji w protokollu hižo po třoch lětach t. r. w lécu 1850 a smě so do džensnišeho dnja wospjetować. Črjódka njesebičnych narodowcow, kiž za swoju serbsku narodnosć materialne wopory přinjesć zwólniwi su, je přecy mała byla!

Ale tež na duchownych mocach pobrachowaše. W małym ludže móže jenož mało spisowarjow być, a w Serbach běše jich poměrnje hišće mjenje, dokelž pismowska ryč njebě wjelestronscy wobdžěłana (tak ryči so hakle na hłownej zhromadźiznje 1848 po namjeće k. Jakuba jenož serbski a hakle 3. hapryla 1850 piše so přeni protokoll serbski); študowacy Serbja njemějachu wjele přiležnosće so w maćernej ryči wudokonjeć, tak zo bychu serbske knihi spisować móhli. Duž so sta, zo wšelake slubjene knižki w čišću njewuńdžechu, wo kotrychž je w protokollach wjele powjedane!

Dokelž pak při tajkich wobstejenjach jenož mało spisow

so wudawać hodžeše (w płaciznje mjenje hódne dyžli lětny přinošk), dha je po hasnjenju přenjeho wohenja Maćica přeměrnje kóžde lěto jenož wokoło 80 sobustawow měła a hišće tak ma. Dale je škódne było, zo je M. S. při hubjenosći dotalneju prawopisow a dla njejenajkosće dotalneje pismowskeje ryče dyrbjala reformatorsku drohu nastupić, a přez nju abo wot njeje wuknyć, zdaše so tež mnohosći wobćežne a njespodobne.

Tež su Maćicy druhdy přisłodzenja škodžiła (kaž w l. 1851 pola krajskeje direkcije Ribowčanow dla, 1863 dla jeneho poprímanja w Serbskich Nowinach wozjewjeneho a 1868 přez Stóša). Z cyła je někotryžkuli tež w pozdžišich lětach wustupił, dokelž wjedžeše, zo jemu sobustawstwo žaneje česće pola wyššich abo pjenježneho wužitka njeprínjese. Někotřižkuli wustupowacy wobćežowachu so na Maćicu a porokowachu jej, štož běchu sami zawinowali, přetož woni sami džě běchu — Maćica!

Při wšim tym pak směmy ze spokojnosću na zańdžene 25 lět pohladować. M. S. je tola wjele wuskutkowała a našu literaturu pozběhnyła; přetož žadyn knihikupc abo privatny njeby telko dokonjał!

Přenje wuskutkowanje M. S. je tamny duchowny zwjazk, kotryž je zwjazała mjeze wšěmi, kotřiž za zdžělanosć swojeho luda so prócuja, njech su kotrehožkuli wěrywuznaća. Kaž w literarnych towarstwach druhich Słowjanow, tež Němcow a druhich narodow, tak su tež w M. S. wšitcy zjenoćeni. A k wotpokazanju wuzkomyslonych, kotřiž su hižo w l. 1852 z M. S. konfessionalne towarstwo sěnić chcyli, je derje, zo stej pódla M. S. 1862 druhej zjenoćeństwje w Serbach — lutherske knihowne towarstwo a towarstwo ss. Cyrilla a Methoda — nastalej, kiž nabožne knihi a spisy wudawatej. Tak wotpadnje samo wot so prjedawše postajenje, kotrež mohło k rozkorje wjesć, zo bychu so knihi za ewangelskich Serbow a potom zasy za katolskich wudawaše. M. S. je za wšěch a ma wyšši nadawk, wona nima jenož spisy za lud poskićeć, ale dyrbi tež nawukowne spisy a wosebje tute spěchować.

Druhe wuskutkowanje M. S., kotrež z mjenowanym zwisuje, je to, zo je zwonkowny zwjazk, zhromadnu pismowsku ryč

hornjołužiskich Serbow a z džěla tež delnjołužiskich wjelestronscy wobdžělała a wudospołnjała. Nětko je lóže serbski pisac!

Knihy a Časopis M. S. swědča za spěchowanje tajkeho znutřkowneho a zwonkowneho zwjazka mjez Serbami.

Po swojich statutach smy najprjedy wudali knihy za lud a za ludowe šule:

1) Jezus w Domi Pobožnych. 2) Zutrowne jeŕka. 3) Michał. 4) Šerbske horne Łužicy. 5) Šerbaj. 6) Ribowčzenjo. 7) Dobroty, Džimy a Šudy Bože. 8) Jan. 9) Kńez Mudry. 10) Bohuŕswar z Dubow. 11) Hród na Landskróni. 12) Selenŕka I. dž. 13) Wjerny kšeshezijan pod prutom B. 14) Wumentar. 15) Šadoma knižka. 16) Wotroha krala Jana. 17) Boža kraŕnosz w ŕtwórbi I. 18) Nadpad pola Bufež. 19) Šobudar. 20) Khrystof Kolumbus. 21) Bibliŕŕke ŕtawizny. 22) Selenŕka II. dž. 23) Boža kraŕnosz II. 24) Protyka na lěto 1855. 25) Redžela. 26) Šerbske baŕnje. 27) Protyka na 1856. 28) Wosobné dar. 29) Špjemy ŕa ŕerbŕŕke ŕhulje I. 30) Protyka na 1857. 31) Kŕŕižne wójny. 32) Protyka na 1858. 33) Protyka na 1859. 34) Protyka na 1860. 35) Jafub. 36) Špjemy ŕa ŕhulje II. 37) Protyka na 1861. 38) Protyka na 1862. 39) Genowefa. 40) Robinson. 41) Protyka na 1863. 42) Napoleon I. 43) Protyka na 1864. 44) Protyka na 1865. 45) Dberlin. 46) Protyka na 1866. 47) Najwužitniŕŕi pŕŕečzeljo ratarŕtwa. 48) Protyka na 1867. 49) Wěncžł ŕijałkow. 50) Protyka na 1868. 51) Protyka na 1869. 52) Michał Budař. 53) Šahrodniŕtwa I. džěl. 54) Protyka na 1870. 55) Protyka na 1871. 56) Šŕo ŕwoni měr. 57) Protyka na 1872.

Pódlu tutych čisłowaných wuńdžechu bjez čisła: 1) Serbski słownik. 2) Choralmelodien zum wendischen Gesangbuch. 3) Šěsć spěwow serbskich z přewodom. 4) Wěnc narodnych spěwow.

W druhim wudawku buchu wobstarane: 1) Jezus w domi. 2) Špěmy ŕa ŕhule I. 3) Genowefa. 4) Hród na Landskrónje. 5) Časopis, čisł II.

Jako wočiŕće z Časopisa wuńdžechu: Nócny ŕtražnik, Kral Přibysław, Serbska ryčnica I, Pěseń wo zwonu a wšelake nastawki z nakładom Maćicy abo spisowarjow samych.

Tute spisy su (z wuwzaćom němskeho Choralmelodienbucha)

21 pisali: Bartko, Buk Jakub, Buk Michał, Cyž Mikławš, Dučman H., Hórnik, duchowny Jakub, Jenč, Kocor, Kral Michał, Kučank, Kulman Křesćan, Mučink, Pful, Pjekař, Pohonč, Rada, Rostok, Seileř, Sommer a Wehla Jan.

Po svojich statutach potom wudawa Maćica nawukowne spisy, do kotrychž tež knihi za zdžělanych ličimy, a Časopis. Sem słušeja hižo mjenowany Słownik a spěwy z přewodom piana.

Štož Časopis nastupa, je wón wosebje serbsku pismowsku ryč wudokonjał w grammatiskim, lexikalnym a poetiskim nastupanju. Tež stawizny serbskeho luda a jeho žiwjenja, serbskeje literatury (nadrobne wopisanje hornjołužiskeje a delnjołužiskeje), serbskich towařstwow a skónčnje přirodopis a druhe wědomnosće su z pomocu serbskeje ryče wobdžělane. Wosebje su tam tež ludowe přisłowa a pěsnički hromadžene.

Tute nastawki (z džěla jara wobšěrne) su spisali 23: Bartko, Broniš (z jeho rukopisow wuwzate), Brósk, Buk Jakub, Cyž Michał, Česla, Dučman H., Fiedleř, Hórnik, Imiš, Jenč, Klin (jeho přinošk je němski pisany a wot Pfula přeloženy), Laras, Nyčka, Pful, Róla, Rostok, Seileř, Smoleř, Štempl, Wjela Hermann, Wjelan a Wehla Jan.

Redakciu časopisa mějachu: Smoleř za 10 zešiwkow, Buk za 26, Hórnik za 8.

Z cyła je literatow 35 było, z kotrychž su 7 zemrjeli. Woni njejsu žadyn honorar brali; přetož někotry króć wudžělene najwyše 10 tol. njejsu přisłušne mytowanje. Tehorunja smě so spomnić, zo bu wostudła próca korrekturów darmo (najdlěje wot Smolerja a Hórnik) wobstarana.

Zajimawy je přehlad, kak wulki běše nakład M. S. w exemplarach a po wudatych pjenjezach. W 25 lětach je wona wudała ze svojich pjenjez a z darami wokoło 100,000 exemplarow knihow a spisow, za čož je zaplaćila wokoło 7000 toleri. Za 11,500 exemplarow časopisowych zešiwkow bu přez 1300 toleri wudatych. Tute ličby ryča, zo je M. S. po svojich mocach wjele dokonjala!

Tu mamy přisłušnosć na tych spominać, kiž su z pjenježnymi srědkami M. S. podpjerali. Jenož přehlada dla počinamy z najwjetšim. Hornjołužiske stawy sakskeho džěla dachu za

słownik 300 tol., ministerstwo sakske 200 tol., hornjołužiske stawy pruskeho džěla 200 tol., baron Schönberg-Bibran 100 tol., k. Mosig-Kłosopólski je prospekty a druhe podobne wudawki při słowniku zapłaćil. Dale su Maćicy dobrowólnje darili: k. Seilef pjeć króc (jeli so njemylu) po 10 tol. a někotre mjeńše dary, ratafske wokrjesne towarstwo 25 tol., klukšanske 10 tol., biskop Dittrich 10 tol., kanonikus Haška 10 tol., překupc Jakub 15 tol., Dr. Pful 5 tol., hrabja Hohenthal 5 tol. a druzy mjeńše dary k čišćenju knihow.

Připódlu njezabudźmy, zo su hižo za dom M. S. darili: k. Seilef a k. Mosig Kłosopólski po 50 tol. a někotři druzy tehorunja mjeńše pjenježne dary.

Tola prjedy hač kniha wuńdže, trjeba so wuradženje a towarstwo potrjebuje wjednikow a zastojnikow. Tež či bje-rjechu w 25 lětach wšelake wobćežnosće a džěla na so a su swoje služby zastali tehorunja bjez honorara z lubosće k swo-jemu ludej.

Předsyda towarstwa běše Dr. Bjedrich Adolf Klin (wot 1847—55 w novembru), často zastupowany wot městopředsydy duchowneho Jakuba. Wot jutrow 1856 wjedže towarstwo 15 lět k. Ernst Rychtaf.*)

Městopředsyda bě runje mjenowany njebohi Jakub, po-tom k. vicedirektor Wanak (1853—56) a wot teho časa k. Smolef.

Sekretarstwo su faktiscej wobstarali (kaž je z aktow widžeć): k. Wanak (1847—49), k. Kućank (1850—55), k. Smolef (1855—58) a Hórník wot jutrow 1858—1872.

Pokładnik bě k. Wjacka (5 lět), k. Pjekař (3), k. Trautmann (2) a poslenje 15 lět k. překupc Jakub.

Knihownicy běchu kk.: Imiš, J. Buk, Trautmann, Fiedleř a Dr. Dućman.

Skład knihow bě pola kk. Imiša, Wjele, Mróza, Pjekarja a wot wjele lět nětk pola Jakuba. Mjena druhich měšćanskich a won-kownych wubjerkownikow mi dobroćiwje spušećie; wšak je z Časopisa widžeć, što je wubjerkowe posedženja wopytowař a tak zbože M. S. sobu wuradžař.

*) Wot decembra 1872 je k. Smolef předsyda.

Z našich zbèrkow ma knihownja, pèrz wšelake towarštw a jednotliwych daricelow pìsporjana, pønjú wažnosć; pøtož nimale wšitke serbske knihi, tež mnoho „lusatikow“ a słowjanske knihi, kaž tež druhoryčne so we njej namakaja. Starožitniny su nakhwilnje do měšćanskeho museja na revers požčene. Archiv a pøirodniny khowaja so pola sobustawow wubjerka. Rukopisne album khowa sekretar a pøipožža džensa wot njeho darjene fotografiske.

Prawa wutrajnosć na nastupjenym polu, prawa njesebična džěławosć a sobudžěławosć za M. S. je dale trěbna, zo bychmy němsko-serbski słownik, ludowu bibliotheku a druhe wšelake za lud a šulu trěbne knihi wudali, kaž tež naš Časopis dale wudokonjeli.

Starajmy dha so, zo bychmy dom M. S. dostali, a z tym nowe srjedzišćo za naše pøcowanja, zo by zdžělanosć Serbow z pomocu maćeŕskeje ryče naturscy a spěšnišo pokročiła. Hdyž to docpějemy, dobudže M. S. na nahladnosći a plódnosći, kotruž jej z cyłjeje wutroby pøjemy.

Njeh serbska Klio nowe mjena
 Wšědnje zapisa,
 Njeh Serbowska a nej' pøwinjena,
 Njeh so njepodda!

Zbërka rostlinskih mjenow.

Podal H. Dučman.

Starše zapiski serbskich mjenow a słowow su za ryčespytnika wažna a zajimawa wěc. Naš časopis je hižom někotre tajke starše zběrki sobudžělił. Sěchowaca zbërka namaka so we knižcy „Systematisches Verzeichniß der in der Oberlausitz wild wachsenden Pflanzen. Von M. Karl Christian Oettel. Görlitz bei C. G. Anton 1799.“ Kaž nam pøedsłowo powjeda, je tale knižka (5 str. pøedsłowo, str. 9—88 text), wučah z wjetšeho rukopisa „Flora Lusatica“ wot M. Oettela we Meffersdorfje.

Na stronje 7 a 8 so praji: „Wir haben auch die serbischen oder mendischen Namen, so weit sie aufzufinden waren, mit angeführt, und ver-

danfen dieselben den Herren Dr. Wokaz¹⁾ und Apotheker Rüde²⁾ in Budissin, dem Herrn Pastor Halke³⁾ in Gablenz, und dem verstorbenen Pastor Pannach⁴⁾ in Malschwitz.“

Do zbirki su prijate mjena mužakowskeje wokoľnosće (sind in der Musfauer Gegend gewöhnlich [str. 8]) a su woznamjenjene „M.“ Tute su we čislach: 1, 3, 14, 15, 17, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 35, 37, 39, 45, 48, 50, 60, 62, 63, 70, 73, 74, 75, 85, 88, 91, 93, 94, 95, 104, 108, 112, 121, 125, 131, 134, 135, 139, 143, 145, 151, 155, 158, 159, 163, 167, 175, 176, 177, 181, 184, 186, 189, 191, 201, 203, 204, 205, 206, 209, 212, 219, 225.

Z Frankii Hort. Lus. 1594 wzate su z „Fr.“ woznamjenjene a to sčchowace: 13, 29, 43, 57, 61, 65, 67, 70, 74, 83, 90, 112, 118, 137, 138, 142, 148, 156, 184, 185, 208, 224, 230.

Mjena, kotrež su přez „S“ woznamjenjene, su z k rukopisneho serbskeho słownika, kotryž je Körner⁵⁾, farať we Bukowje (Bockau), po sebi zawostajit. Wot njeho su mjena we čislach: 27, 33, 51, 88, 116, 133.

Knížka je po Linné-owym rostlinskim zestawje zřadowana a namaka so we njej pola 230 rostlinow serbske pomjenowanje. Tola su to často jeno přeložki němskeho mjena. Zmylki čišćeřske njejsym porjedzał, tam a sem pak porjedzenje přispomnil. Zmylne mjena sym wostajit, kaž a hdžež su tam stajene. Hdžež němske mjeno na serbske pokazuje, sym němske mjeno přistajit.

Kaž z k. Rostokowych rostlinskich mjenow sudžu, je tule zbirku znať a wužiwať.

¹⁾ Je drje Gotthelf Leberecht Wokat (Wokač), rodź. 14. junija 1752 we Budyšinje; we léce 1769 wurjadny sobustaw lužiskeho předařskeho towarstwa w Lipsku, studowaše pozdžišo w Parizu a Strassburgu a wumrje 1774 jako Dr. med. w Budyšinje (hl. Jentsch, Geschichte der Lausitzer Prediger-Gesellschaft zu Leipzig, Budissin 1867).

²⁾ Elias August Rüde z Budyšina běše měsčanski haptykař w Budyšinje a měješe rjane kublo we Přišecach, hdžež běše před někotrym časom kupjel založit, kotraž we někotrych khorosćach dobru službu činješe a bu wot wšelakich trjebana (hl. Daš jektlebende Oberlausitz. Budissin 1789, str. 259 a 264).

³⁾ Pětr Bjedrich Halke z Bobole, běše wot 1786 pastor we Jabloncu (hl. Daš jektlebende Oberlausitz, str. 45).

⁴⁾ Pětr Pannach, rodź. 13. januara 1716 na Židowje, w léce 1737 sobustaw luž. před. towarstwa w Lipsku, běše wot 1. januara 1743 pastor we Budyšinku, wot 31. decembra 1747 pastor we Jenkendorfje, 1759—1785 pastor we Malešecach (hl. Kirchengallerie der Oberlausitz, str. 180, 438; Geschichte der Lausitzer Prediger-Gesellschaft. Verzeichniß str. 3).

⁵⁾ Jurij Körner, rodź. 1718 we Pöllwitzu pola Cwikawy, běše wot léta 1747 pastor we Bokawje pola Schneeberga a bu w léce 1766 čestny sobustaw lipsk. předařskeho towarstwa (hl. Geschichte der Lausitzer Prediger-Gesellschaft).

Class. II. Diandria.

1. *Ligustrum vulgare*. Ptacze Selo. (M. Pšchizowa Trawa.)
2. *Syringa vulgaris*. Šponški Bohš.
3. *Circæa lutetiana*. Hezenkraut. (M. Ezarowe?)
4. *Veronica officinalis*. Kofrašt.
5. *Ver. serpyllifolia*. N. šbalydujzowymi mopežkami.
6. *Ver. Beccabunga*. Bobownit.
7. *Ver. Anagallis*. Wassergauchheil, Wodowy Mujenz?
8. *Ver. Chamædris*. Serpina?
9. *Ver. montana*. Horški Kofrašt?
10. *Ver. agrestis*. Polny Kofrašt?
11. *Ver. arvensis*. Polny Kofrašt?
12. *Gratiola officinalis*. Gottes-Gnade. Kadne Selo?
13. *Utricularia vulgaris*. Selesne selo, auch Šoibjaze selo, nach Fr. Spurisch.
14. *Lycopus europæus*. Welteja Roha? (M. Dabreczki.)

Class. III. Triandria.

15. *Valeriana officinalis*. Baldrian. (M. Wolaze selo.)
16. *Val. olitoria*. Repunda.
17. *Gladiolus communis*. M. Serpil.
18. *Scirpus palustris*. Bachniaza Šyczisna oder Wodowa Šyczisna?
19. *Scir. sylvaticus*. Uješna šyczisna?
20. *Eriophorum polystachion*. Wollgras. Womane auch Womjane Selo (auch Womjaza Trawa?)
21. *Nardus stricta*. Borstengras. Prosta Trawa?
22. *Agrostis Spica venti*. Polna Mitza.
23. *Agr. stolonifera*. (M. Medla.)
24. *Arundo Phragmites*. Šyczisna. (M. Łuczno powodnina.)
25. *Lolium perenne*. M. Wodna powodnina.
26. *Triticum repens*. Pühr. (M. Pühr.)

Class. IV. Tetrandria.

27. *Scabiosa succisa*. Teufels-Abbiß. Strojawe Selo auch Ežertowy Stoltz. (N. Ežertafuß. M. Pupaawat.)
28. *Scab. arvensis*. Womacz. (M. Kupatz.)
29. *Asperula odorata*. Sternleberkraut. Jatrowe Selo, auch Stawiczyn Selo, nach Fr. Wumharha Šcherlitza.
30. *Galium verum*. Labkraut. Sydresčezowe Selo.
31. *Gal. Aparine*. Drabauf.
32. *Plantago major*. Wegebrette. Wulki Putnit. (M. Škuradliczka.)
33. *Plant. media*. Mały auch Menschi Putnit, nach Körner.
34. *Plant. lanceolata*. Šuffazy Jasyf.
35. *Cornus sanguinea*. M. Pšchowozja.

36. *Trapa natans*. Waffernuß. Wodowe Worich.
 37. *Alchemilla vulgaris*. Sinau. Löwenfuß. Lawjatza Koba? (M. Schiffmanš.)
 38. *Cuscuta europæa*. Flachseide. Lienjaza Žida oder Lehnoma Žida.
 39. *Potamogeton natans*. (M. Wodny Drest.)

Class. V. Pentandria.

40. *Myosotis arvensis*. Čjivy Kobunzel.
 41. *Cynoglossum officinale*. Hundszunge. Pšowy Sasyl.
 42. *Symphytum officinale*. Beinwelle. Koffziadlo.
 43. *Borago officinalis* Wudrowa Kwjetka, nach Fr. Boragen.
 44. *Primula officinalis* s. *veris*. Pjeterowe Klucze, auch Kaljetne Priniczi.
 45. *Menyanthes trifoliata*. Bitterklee. Gierki Dječel. (M. Kochlik.)
 46. *Lysimachia nummularia*. Pfennigkraut. Penczi. (Prisp.: dyrbi stač: Penezi.)
 47. *Convolvulus sepium*. Frončfowe Kwitki? auch Bonitka. (Prisp. dyrbi stač: Smončfowe ... Povitka.)
 48. *Verbascum Thapsus*. Wollkraut. Womniane (dyrbi stač: Womniane) Wopena. (M. Koczina Lopasch?)
 49. *Hyoscyamus niger*. Bilfenkraut. Blin.
 50. *Solanum nigrum*. Nanaze Selo (W. Nawina, Rojowinna).
 51. *Rhamnus Frangula*. (K. Zahodžina Pšowa?)
 52. *Evonymus europæus*. Kalinki.
 53. *Ribes rubrum*. Johannisbeere. Janowe Zahotky.
 54. *Rib. rubrum*, *baccis rubris*. Kawa.
 55. *Rib. Grossularia*. Kawate Zahotki.
 56. *Hedera Helix*. Prašize (ehemals Bluschje, 2. Maff. 6, 7.)
 57. *Vinca minor*. Berwinkel. F. Wodny Beerwenk.
 58. *Chenopodium Bonus Henricus*. Jatrowe Selo.
 59. *Chen. rubrum*. Loboda.
 60. *Chen. viride*. Selena Polziza (M. Loboda).
 61. *Chen. Polyspermum*. Fr. Zuleb.
 62. *Ulmus campestris*. Jasowy Ehtom. (M. Wiščj.)
 63. *Gentiana Centaurium* (*Chironia Centaurium* Schmidt). Žejjetka. (M. Scjoko.)
 64. *Gent. campestris*. Polny Gierki Koren.
 65. *Gent. Cruciata*. (Fr. Modelgeer.)
 66. *Sanicula europæa*. Hojathe Selo, auch Sanifel.
 67. *Conium maculatum*. Ziedoite Selo. (Fr. Spuhul.)
 68. *Angelica Archangelica*. Zandzilse Selo. (Fr. Pudlessimy Soropenif.)
 69. *Imperatoria Ostruthium*. Meisteramoz. Mischterowy Koren, auch Belan.

70. *Pastinaca sativa*. Pasternak. (Fr. Morfey morcheo. M. byta Merfey.)
 71. *Anethum graveolens*. Dilla, ehemals Koprik.
 72. *Carum Carvi*. Karbe, Karwey. Korweida, Garba, soll auch Kon-
 straufa heißen.
 73. *Pimpinella Saxifraga*. Pomoznik, M. Jabrik. Rebrif.
 74. *Sambucus Ebulus*. Sujertne Selo, auch Bspycji. (Fr. Czivy Bosh.
 M. cjiwe Bosh.)
 75. *Samb. racemosa*. Hirschholder. Zelenjazy Bohs. M. Bosh oder
 Bes.
 76. *Samb. nigra*. Czorny Bohs.
 77. *Alsine media*. Roschentz, auch Muž.
 78. *Linum usitatissimum*. Ljen, ehemals Lan.
 79. *Drosera rotundifolia*, swonezna Roža.

Class. VI. Hexandria.

80. *Galanthus nivalis*. Schneeglöckchen. Schnehowa Roža.
 81. *Leucojum vernalis*. Schneeglöckchen, bjele swonezki.
 82. *Allium Schoenoprasum*. Sarodniški Kobuf.
 83. *Convallaria majalis*. Schauen. Weiblumen. Czauki, auch Czaw-
 cjinfi. Fr. Meiske Kwiecke.
 84. *Acorus Calamus*. Kolmussowy Koren, bei Baugen Brostmon.
 85. *Juncus pilosus*. M. Czawa.
 86. *Berberis vulgaris*. Sauerdorn. Kiffawy Czern, auch Berberitzj.
 87. *Rumex crispus*, swotte Wopena, auch Krumjaza Lopusch.
 88. *Rum. acetosa*. Wocjne Kiffelau, auch Kiffalz, nach Körn. Wodny
 putnik. (M. Sezawina.)
 89. *Rum. Acetosella*. Maty Kiffelau.
 90. *Alisma Plantago*. Fr. Lopa.

Class. VIII. Octandria.

91. *Epilobium hirsutum*. Lin. grandiflorum Hoffm. Stjssnive
 Selo. M. Bjesowe Selo.
 92. *Vaccinium Myrtillus*. Heidelbeere. Solanske Zahodowe Selo.
 93. *Vac. uliginosum*. Serjawe Zahodki. M. Jaronje Zahodki.
 94. *Vac. Vitis idæa*. Brusnizj? (M. Czernene Zahodki.)
 95. *Erica vulgaris*. Bries. M. Riop.
 96. *Daphne Mezereum*. Poperiomy Shtom.
 97. *Polygonum Bistorta*. Ratterwurz. Hadjazy Koren.
 98. *Pol. Persicaria*. Flöhkraut. Kowe Selo.
 99. *Pol. aviculare*. Swinjaza Trawa.
 100. *Pol. Fagopyrum*. Heiduscha.
 101. *Pol. Convolvulus*. Czorny Sobof.
 102. *Paris Quadrifolia*. Einbeere. Jene Zahodowe Selo.

Class. X. Decandria.

103. *Ruta graveolens*. Ruta.
 104. *Monotropa Hypopithys*. Bonigšče? M. Boganz.
 105. *Pyrola rotundifolia*. Šymne Selo, auch Skulojtemi Bopeczčami.
 106. *Chrysosplenium alternifolium*. Milžkraut. Schlesenowe Selo:
 107. *Saxifraga granulata*. Steinbrech. Kamente Selo.
 108. *Scleranthus annuus*. Rowret? (dyrbi stač: Rowret.) M. bielš
 Rolle (ma stač: Rolle).
 109. *Dianthus deltoides*. Wiesennelke. Wučžne Kalfi.
 110. *Stellaria nemorum*. Kaponjazž Remen.
 111. *Sedum Telephium*. Pješčowe Selo.
 112. *Sed. acre*. Maueryeffere. Murjavy Kofškownif. (M. Fr. Huserth.)
 113. *Oxalis acetosella*. Sauerklee. Kiffaly Džecjel, auch Horfi Džecjel.
 114. *Agrostemma Githago*. Kufel.
 115. *Lychnis Flos cuculi*. Guffkufšblume. Kufoliza Roža.
 116. *Lych. viscaria*. Pechnelke. Kolomassne Kalifi. (K. Czertowa
 Kofnafa.)
 117. *Spergula arvensis*. Ackersparf. Rolny Sporežf.

Class. XI. Dodecandria.

118. *Asarum europæum*. Fr. Šmolnif.
 119. *Lythrum Salicaria*. Kraunif.
 120. *Agrimonia eupatoria*. Živanje Selo?
 121. *Euphorbia helioscopia*. Wolfsmilch. Welkeje Mloko (M. Gaf-
 ferowo Jejo).
 122. *Sempervivum tectorum*. Kofškodnif. Kofškownif.

Class. XII. Icosandria.

123. *Prunus Padus*. Traubenfirsche. Czeczikoite Wišchnje.
 124. *Prun. avium*. Bogelfirsche. Ptacze Wišchnje.
 125. *Prun. Spinosa*. Czerny. M. Puzko.
 126. *Cratægus Oxyacantha*. Czertowe Jabloko.
 127. *Sorbus aucuparia*. Jerebina.
 128. *Pyrus communis*. Kruschej. Kruschke.
 129. *Pyr. Malus*. Jablonj Plonž. (Plonška Jablon.)
 130. *Spiræa Ulmaria*. Bohniwo Selo? smetanowe Selo.
 131. *Rosa villosa*. Šhipky. (M. Vibery.)
 132. *Rubus idæus*. Maleny.
 133. *Rub. fruticosus*. Zahodowe Czernio bei K.
 134. *Fragaria vesca*. Truskalže. (M. Potrenižy)
 135. *Potentilla anserina*. Husatža Rutwitža. (M. Wutrobne Selje.)
 136. *Pot. argentea*. Fünfsingerkraut. Pecž Poršowe Selo.
 137. *Tormentilla erecta*. Pumpyr Worschelka? Fr. Gerelig.
 138. *Geum urbanum*. Fr. Sadnif.

Class. XIII. Polyandria.

139. *Chelidonium majus*. Blutkraut. Meiski wulfi. (M. Kraunif.)
 140. *Papaver Rhoeas*. Polne Maß.
 141. *Tilia europæa*. Lipa.
 142. *Delphinium Consolida*. Rosaza Broda? auch Busschintzi, nach Fr. Kaplenki.
 143. *Aquilegia vulgaris*. Klogka. Modre Stonczi, auch Pjecziwne Selo. (M. Mudri Peterowie Klucz.)
 144. *Anemone Hepatica*. Leberkraut. Zatrowe Selo
 145. *Caltha palustris*. M. Lofocziua.

Class. XIV. Didynamia.

146. *Mentha crispa*. Metliczka?
 147. *Men. aquatica*. Bodowa Metliczka.
 148. *Men. Pulegium*. Polei. Dzijwna Metliczka, auch Pkowe Selo, Pulen. Fr. Poly.
 149. *Glecoma hederacea*. Poponz, Popenz.
 150. *Lamium album*. Biele Kopschimo.
 151. *Galeopsis Tetrabit*. M. Sibber.
 152. *Betonica officinalis*. Riesacz Serpina, auch Botenki.
 153. *Marrubium vulgare*. Sczeliny Penneznif.
 154. *Leonurus Cardiacæ*. Wowjate Selo.
 155. *Thymus serpyllum*. Babyduscka. (M. Plonisch.)
 156. *Melissa officinalis*. Medumka (ma stač: Medowka), auch Czotine Selo, Rosonif, nach Fr. Pjoline Selo.
 157. *Scutellaria galericulata*. Fieberkraut. Symne Selo?
 158. *Prunella vulgaris*. Zesonczi, Zysolicz. (M. Brunauka, Serpiß)
 159. *Rhinantus Crista galli*. Benezl. (M. Sezerk.)
 160. *Euphrasia officinalis*. Augentrost. Woczone Troscht, auch Murschety.
 161. *Pedicularis palustris*. Läusekraut. Wschwome Selo.
 162. *Antirrhinum Linaria*. Leinkraut, Marienschlächß Penczl, auch Mariny Lien.

Class. XV. Tetradyndamia.

163. *Thlaspi Bursa pastoris*. M. Hussina Stowpa.
 164. *Cochlearia Armoracia*. Krjen.
 165. *Iberis nudicaulis*. Steinkresse. Kamenta Berchej?
 166. *Sisymbrium Nasturtium*. Berchej. Berchewkres.
 167. *Erysimum cheiranthoides*. Wojnischezo. (M. Hadrif.)
 168. *Hesperis matronalis*. Zonjazy Sczjon.
 169. *Sinapis alba*. Zonop.
 170. *Raphanus Raphanistrum*. Wojnischezo.

Class. XVI. Monadelphina.

171. *Geranium robertianum*. Sidowe Selo, auch Rosbdute Selo?

172. *Althæa officinalis*. Bife Schles.

173. *Alt. sylvestris*. Schles.

Class. XVII. Diadelphia.

174. *Fumaria officinalis*. Feldraute. Dživija Rutećka.

175. *Spartium Scoparium*. Besenkrout. Hofowj? Koschejowo? (M. Buchatzowe Selo.)

176. *Vicia Cracca*. M. Powitka.

177. *Vic. sativa*. Wufa. (M. Wifa.)

178. *Trifolium repens*. Bieły Dзецel.

179. *Trif. arvense*. Habrity.

Class. XVIII. Polyadelphia.

180. *Hypericum perforatum*. Sferećizjowe Selo.

Class. XIX. Syngenesia.

181. *Sonchus arvensis*. Mlocj. (M. Mlotz.)

182. *Leontodon Taraxacum*. Lin. *Taraxacum officinale*, Roth. Wild. Maiblume, Butterblume. Meyße Kwećki oder Kwitki, auch Butrowa Roža

183. *Hieracium Pilosella*. Mausöhrlein. Muchaze Wufchje.

184. *Crepis Dioscoridis*. Fr. Mlacj. M. Mlotz.

185. *Cychorium Intybus*. Sonnenwende, Sonnenwirbel. Modre słonczne Selo. Fr. Schlunczno Selo.

186. *Aretium Lappa*. Djelz. (M. Baduf.)

187. *Carduus marianus*. Mariendistel. Żoniagy Wost, auch Watre Pjetr.

188. *Bidens tripartita*. Smilz.

189. *Tanacetum vulgare*. Żowta woweća Rutećka. (M. Kosdute Selo.)

190. *Artemisia Absinthium*. Poton.

191. *Art. vulgaris*. Beifuß, swaty Żanowy Passl? Bol, Biel. (M. Bybus.)

192. *Graphalium dioicum*. Kaşenpfötchen. Kocjanŭ

193. *Senecio vulgaris*. Kreuzkrout, Kreuzwurz. Kschizowa.

194. *Tussilago Farfara*. Huslattich. Konjaze Kopoto.

195. *Tuss. Petasites*. Reunkraft. Djewerjaze Selo.

196. *Solidago Virgaurea*. Goldruth. Slotowy Prut.

197. *Inula Helenium*. Wohman.

198. *Arnica montana*, hjata Żanowa Roža.

199. *Bellis perennis*. Gänseblümchen. Husjaze Kwietki, auch Balty.

200. *Matricaria Parthenium*. Mettern, Mutterkrout. Matrowe Selo.

201. *Matr. Chamomilla*. Hermelin. Hermanczky. (M. Kamilky.)

202. *Achillea Ptarmica*. Dorant. Ptoranczif?

203. *Ach. Millefolium*. Schafribbe. Woweća Rutećka (M. Rotjiza.)

204. *Centaurea Cyanus*. Kosjanz. (M. Kostrens.)

205. *Viola odorata*. Bivonki. (M. Bławki.)

206. *Viola tricolor*. M. Croćjina Stowya (ma stać: Stopa).

Class. XX. Gynandria.

207. *Orchis bifolia*. Gufgufšblume. Kufawka, auch Kofulinda.

Class. XXI. Monoecia.

208. *Arum maculatum*. Aronowa Broda? Fr. Klep.
 209. *Calla palustris*. Sabjaze (M. Lopa).
 210. *Betula alba*. Brjeza. Brješka.
 211. *Alnus*. Wofšča.
 212. *Urtica urens*. Kofščina. (M. Šahadnigo.)
 213. *Quercus Robur*. Duš.
 214. *Fagus sylvatica*. Bučow.
 215. *Carpinus Betulus*. Bjely Buš.
 216. *Corylus Avellana*. Lešny Boreščnia.
 217. *Pinus sylvestris*. Koina.
 218. *Pin. Abies*. Jedla.

Class. XXII. Dioecia.

219. *Salix viminalis*. Kofocžina. (M. Kofit.)
 220. *Viscum album*. Semlina.
 221. *Humulus Lupulus*. (Dživy) Šmel.
 222. *Populus alba*. Topow.
 223. *Pop. tremula*. Wofša. Wofšča.
 224. *Juniperus Sabina*. Sadebaum. Zandow? nach Fr. Čerine Selo.
 225. *Jun. communis, vulgaris*. Jedilbirna, Jaworež. (M. Jahwolš.)
 226. *Taxus baccata*. Ššmerdzazy Šhtom. (Šhtom fij šmerdzi)

Class. XXIII. Polygamia.

227. *Veratrum album*. Rieswurz. Porškaty Koren? Bože Selo.
 228. *Parietaria officinalis*, Tag und Nacht. Rož a džien, auch Rožne Selo.
 229. *Acer Pseudo-Platanus*. Jawor, Klon.
 230. *Fraxinus excelsior*. Dživy Werabz, auch Šaffzenowe, Fr. Šyrowo.

Prispomnjenje redaktora. W zawodže spomnjeny Dr. Frankowy Hortus Lusatae, po mojim přepokazanju do delnolužiskeje literatury slušacy, ma z cyla 158 rostlinskich mjenow, kotrež je k. K. A. Jenč w tutym Časopisu (lětnik 1860) dospolnje sobudžělil. K wuhudanju mnohich wopak pisanych rostlinskich mjenow tudy podateje mlódšeje Oetteloweje zběrki dosaha k. Jenčowy „Kluč k Frankowej zelowej zahrodže“ (hl. Časopis, lětnik 1860) a k. Rostokowy „Druhi kluč“ atd. (w lětniku 1862). Druhe mjena hodža so z pomocu serbskeho slownika a jeho němskeho pokazarja wuhudać.

Varianty a dodawki ludowych pěsničkow.*)

Podal *Ernst Muka*.

1) Rowa wopytanje.

(Smolerjowe pěsnički, čislo 6.)

Po druhej štučcy přidawa so třeca tajkale:

Džens je runje lěto a džeń,
Zo smy ju tam dowjezli,
Trudlajdu, talala,**)
Do Wujezda na kerchow.

2) Wojowanje wo lubu.

(Sm. p. č. 8.)

Tutón spěw so lokalisiruje a započina so tež: Srjedza mi Hornjeho Wujezda steji linda (lipa) zelena. We Wujezdze steješe (kaž něhdžežkuli druhdže) do njedawna wulka lipa we wsy před korěmu. Powjeda so, zo su so tam wokoło lěta 1820 dla rjaneje korěmarjec holčki zwadžili a zbili, při čimž wěsty Wićaz z Delnjeje Hórki, pozdžišo jeje muž, najwjetše puki dosta.

W 4. štučcy spěwa pak so:

Druhoh' su zrubali přez pjeršćeń,
Přez pjeršćeń slěborny.

Po 6. štučcy přistaja so sedma:

Jako to holčo słyšeše,
So jara nastróža,
A ducy k lubom' běžeše,
Zo by joh' hojila.

Skónčnje přidawa so tole:

Dha njech smoj w jenych njebjesach,
Hdyž chceš ty wumrjeć mi;
Tam hdžež te kury (?) spěwaja,
Čorne kozy (?) rejwaja.***)

*) Tute sym z rukopisneje „Serbskeje Nowiny“ gymnas. towařstwa wupisał a zryadował. Snadž wubudži so z tym wjacym študowacym młodźencow a wučerjow, kotřiž móhli po přikładze mlodeho Wosyčana na wšěch druhich stronach serbskeho kraja za pěsnjemi a variantami slědźić! Redaktor.

***) Město tejule „přismykow“ dawaja so tež druhe: fidewitwabom nadorija atd.

****) Njezrozumjene „kury“ drje su „chory“ (jandželow), kiž rejwaja, a čorne kozy = č. kopy, kiž rjenje spěwaja!

A wuryjée namaj rowaj dwaj
 Při muri cyrkwinej;
 Na jeho row stajće swěťty mječ,
 A na mój ručany pjenk!*)
 A bóle te slónco swěćeše,
 A bóle so mječ blyšćeše,
 A bóle so deščik džěše,
 A bóle ruta rosćeše.

3) Zemjan a młynkowa džowka.

(Sm. p. č. 37.)

Započina so takle:

Tam we tej holi dreždžanskej,**)
 Tam steji murjowany hród,
 Fidalala fidrasasa,
 Tam steji murjowany hród.
 Tam we tym hrodže jedyn knjez,
 Kiž chce so rad woženíć.

Smolerjowa 4. štučka a dališe rěkaja tudy:

Dał je so stajíc na karu,
 Dał je so dowjezc do mlyna.
 Dobry éi wječor, młynkowa,
 Jow wjezu wam kórc ječmjjenja.
 Hdže dha jón dyrbjú stající. ::
 Tam do Hancynej komorki,
 Tam při Hancynym lóžčičku.

Město „změrom wostała“ spěwa so „khwilku mjelčala“ a dospołniše dokónčenje je tajkele:

Hdyž sym ja mištr-młynkowa,
 Dha mam ja khlěba hač do smjerće.
 Wšak mamy tajki wětownik ::
 Štóž chce so swěru prócować,
 Tón móže derje „labować“.
 Hdyž sym ja młoda zemjanka,
 Dha sym snadź naposledk prošefka.

*) Tuta a sěchowaca štučka stej podobnej mjez poslenimi štučkami Smolerjoweho čisla 136 (Knjez a holička).

***) Tale hola je tež we 75. pěsni spomnjena.

4) Šerjenje.

(Sm. p. č. 72.)

Prěnja položca pěsnje je dotal njewočišćana, druha pak ma wjacjy variantow, a k wšemu temu je přecy hišće njedospolna. Spěwa so we Wulkim Wosyku takle:

Běštaj pak běštaj towařšej dwaj,
Kiž wobaj jene holčo lubowaštaj.

Tón jedyn tón khodžeše sobotu wječor,
Tón druhi pak khodžeše njedželu wječor.

Jědnaće běše, hdyž k holičcy džěch,
Dwanaće biješe, hdyž wot njej' dom džěch.

A što dha, mój luby, tak zahe dom džeš,
Haj z nócku sy přišoł a z nócku zas džeš?

„Njewěš, moja luba, zo daloko mam,
Haj daloko daloko, boju so sam.

A hdyž ja wóndanko domoj džěch,
A dha mje tam šerjeńčko šerješe.

To wšak było žane šerjeńčko njej',
Ale to je był mojej' maćefny swar.“ —

Njeswař mi, njeswař, maćef moja,
Haj ja sym tu nócku tak małko spała.

Ja sym sej luboh' dom přewodžala,
Ale słowčka ja njejsym z nim poryčala.

„Njelhaj mi, nelhaj, džowka moja,
Ja sym waj hromadže słyšala:

Kak će wón prošeše wo twoju česć
A wo twój či wěnašk zeleny.““

Zeleny wěnc to je moja česć,
Hdyž móžu ja jón na hłowje njesć.

A na hłowje sej ja jón ponjesu,
Hdyž mje k wěrowanju powjezu.

5) Knjez a holička.

(Sm. p. č. 136.)

Tutón spěw bywa pola Njehornja krótsi, ze Smolerjowym rjadkom 41. započínacy a město Wunsporka znaty Wóspork wopominacy:

Stawaj mi horje, pohončo,
Sedluj mi*) te konje.

Pohonč horje stawaše,
Konje wón sedłowaše.

Do Wósporka (knjez) jědžeše,
Hač wšitko frinkotaše.

Do Wósporka wón přijědže,
Dha zwony zwonić počachu.**)

Jeho lubku k rowu njesechu
Tam štyrjo čorni nošerjo.

Ach stajće mi ju dele,
Ja chcu na nju pohladać,

Na jeje ličko čerwjene,
Na jeje pjeršćen slěborny.

„Wona je wumrjeła moje dla,
Ja chcu nětk wumrjeć jeje dla.

Dajće naju pohrjebać,
Na te mi puće rozpuće.

Hdžež ěi młodži hólcy
Z piwa domoj khodža;

Ći budža na naj spominać,
Na naju rjane rjanosće,

Ći budža na naj spominać,
Na naju swěrne lubosće.“

6) Ratarjowska kruwařka a dobre wunoški.

(Sm. p. č. 213 a 214.)

Město „pachmanka (najeńkowa)“ praji so „burowka“. Duž rěka tudy 3. štučka a sěchowace dospołnišo takle:

*) Špatnje serbski praji so tež: fitruj mi! = dawaj konjom!

**) Rjadk ze Smolerjoweho texta, kotryž so zda pobrachowac.

Burowka je ju widžala,
 Hdyž je po rěbjelku šla.
 Čoŕko so jej blyšćeše,
 Šórcušk so jej módrješe.
 Runje je čeledž snědała,
 Dha burowka je ju přinjesta.
 Kóždoh' so wosebje prašala atd.
 Njerocej so kruwarka,
 Ja sym tebje widžala.
 Ja sym tebje widžala,
 Hdyž sy po rěbjelku šla.
 Čoŕko so í blyšćeše,
 Šórcušk so í módrješe.
 Sym-li ja to kranyła,
 Čeu ja k mojom' naney hić.
 Tón ma doma kruwu, kozu,
 Wobej derje dejitej.
 Mloka so ja napiju,
 Smjetany sej nadrjebju.
 Holca ty sy kaž ta polca,
 Ty sy kurwa Limborska.
 W léće lěhaš pod płotami,
 W zymje pak we hembjerkach.

7) Hoľbjerjowe wjesele.

(Sm. p. č. 224.)

Po štyrjoch Smolerjowych štučkach spēwa so dale:

Ja pak wšitke začinju,
 Wšě přez jene do šlaga,*
 Zo tam wšitke zamóža
 Swoju nócku z měrom spać.

A hdyž ja ranko domoj du,
 Dha wone na mnje kurča,
 (A wšitke so mje prašaja):
 Hdže sy ty był tak doľho?

*) Abo lěpje: Haj wšitke do kukačow.

Haj ja sym džens p'la drugej' był,
 A tam sym sej zaležał.
 Nócka jara krótka je,
 Lubosće pak dolhe su.*)

8) Wospjetne prošenje.

(Sm. p. č. 278.)

Po Smolerjowych štučkach přidawa so hišće tale:

Zeskhadžala łoboda. ∴:
 „Žeř, mój mužo, łobodu,
 Ta je dobra k wobjedu.“

9) Derje je widžeć na tebi.

(Přirunaj Sm. p. z woprědka č. 163 a z kónca č. 29.)

Derje je widžeć na tebi,
 Zo maš ty starosć na sebi;
 Čerwjenej ličcy stej zblědnytoj,
 Čerwjenu barbu stej zhubiloj.

Što dyrbju ja lejdr**) započěć,
 Zo b'džetej ličcy zas čerwjenjeć?
 Kup mi, mój luby, khanu piwa,
 Zo b'džetej ličcy zas čerwjenjeć.

Khanu toh' piwa sym wupila,
 A ličcy tej přecy bóle blědnjetej;
 Kup mi, mój luby khanu wina,
 Zo b'džetej ličcy čerwjenjeć.

Khanu toh' wina sym wupila,
 A ličcy te přecy bóle blědnjetej.
 Što dyrbju ja lejdr započěć,
 Zo b'džetej tej ličcy zas čerwjenej?

Kup mi, mój luby, štož ty chceš;
 Wěnc abo bortu mi njekupuj.
 Kup namaj radšo kolebku,
 Zo b'džemoj mój tujeć móc.***)

*) Město poslenjeju rjadkow spěwa so tež: To so domoj njeńdže, — To so swěru lubuje.

**) Město: ja lejdr = bohužel.

***) Tutón posledni dar abo tale kup spomina so tež we čisle 152 a we č. 167.

Nětk přidawa so njetřebnje, štož Smolef pod č. 296 podawa, wo dwaj rjadkaj rozmnožene, takle:

Hujkaj, hujkaj, synko mój,
Zo ty wulki narosćeš.

Kralam a fěrštam počehuješ,
A na posledku khěžorej.

Tam b'džeš wuknyć pić a hrać,
A na posledku swinje pasć.

10) Reminiscency.

(Z Njehornja; přirun. spěw: Cyła wjes so skhadźuje.)

Haj džens ja domoj njepóndu,
Haj džens ja k mojej lubcy du;
A dyrbjał runje wonka stać,
Dha tola du k njej pohladać.

Haj dolho njej', dha lečach k njej
Tam po tej lučcy zelenej,
A wona mi mój kłobučk wza
A z bančíkom jón wobwjaza.

Hdžež prjedy mějach zeleny bant,
Tam ja nětk změju čornu;
Haj nětk ja dyrbju žarować,
Haj žarować, nic rejwać.

Mój Božo, što by myslil sej,
Zo wona hižom džens tam njej'.
Štóž je ju znał, tón prajić wě,
Kak rjane wona běše.

Haj wona bě kaž mloko, krej,
A kaž dvě róži čerwjenej;
Jej ličcy kaž dvě jablučcy,
Jej wóčcy kaž dvě swěčičcy.

11) Reje, wudospoľnjene a njewoćišćane.

(Serbska.) Korčmarjej je wowca slakla,
Z tajkej dołhej wopušu.
Komu ma so wowca daći?
Korčmarjowej (?) dzowcy.
Korčmarjej je dzowka ćekla,
Z tajkim wulkim brěmjennom.

- (Serbska.) Wšitke naše kokoški
Maja žolte wopuški,
Hač ta jena kulirić,
Ta nam njecha domoj hić.
-
- (Serbska.) Wot Cympla hač do Košle
Daloko njej';
Ja mam tam lubčičku,
Ty ma tam tež.
Mój chcemoj w hromadže
Doběžeć k njej'.
-
- (Němska.) Tón čěski muž je w kholowach,
Zady a prjedy w knefelach,
Tón čěski muž.
-
- (Mazurska.) Kak je mi tak styskniwe,
Zo Jank mje njecha měj.
Zańdženu tu njedželku,
W korčmje hercy piskachu.
-
- (Tyrolska.) Husčanska ćedlca
Pičołka palenca.

12) Žortny recept přećiwo hikawcy.

Hikawka sedži na płočiku
We čerwjonym kabačiku

(Wospjetuje so, doniž hikawka njepřestanje.)

Dwě poslednej rjadowni zwěrjatow.

Wot *Michala Rostoka*.

XIII. Łahejniki (Coelanterata, Schlauchthiere).

Łahejniki su sližnate zwěrjata promjenjojteho twaru, kiž maja jednoru abo promjenjojće rozdžělenu brjušnu próznicu bjez wosebiteho žołdka a wokoło wotwjery, k tutej próznicy wjedžace, hibite a won čahomne łojawki. Jich koža nima ani wapnite bloty abo kołaki (Stacheln), ale wjele z nich móža z njeje pak nutř, pak won twjerde maćizny wotdžělować, a wone su zwjetša hro-

madže we jenym přebytku. Rozpaduja na žahalcy (slinuše) a wurostliwcy.

1. Žahalcy abo slinuše (Medusae, Quallen).

Žahalcy su zwěrjata sližnate abo sylzycójte, bjez hlōwy, kiž ani zwonka ani znutřka čěla twjerde wapnite džěle nimaja. Jich twórba je zwónčkojta abo blotojta. Z druhimi podobnymi mjehkimi zwěrjatami tworja wosebitu kupku mórskich zwěrjatow, kotrež dla sližnateho powjercha svojeho čěla slinuše (Acalepha, Quallen) rěkaja a tute su pak zwónčkójte, pucherjojte, paskojte atd.

1) Kłobuk mórski (Medusa [Aurelia] aurita, Dhrenqualle) ma podobu hriboweje hłojěki (klobuka). Wón je načerwjen z bělymi dypkami a tak přewidny, zo su přez njón fijałkowe znutřkownosće widžeć. Huba namaka so na spodnym boku wosrjedža a wokoło njeje su 4 dolhe łojawki (ramjenja). Cyłe čělo, kiž je 6 palcow šěroke, je pjelzke a tak něžne, zo skoro rozplunje, hdyž so zwěrjo z mórskeje wody won wozmje. Wosebity žoldk nima. Na kromje klobuka nadeńdu so wjele wisatych, krótkich nitkow abo wožahatych strojow, kotrež na čěle palenje načinja kaž wot wožahateje kopřivy.

Nadeńdze so wšudžom bohaće we morjach wokoło Europy, wosebje we sewjernym a baltiskim. Je kedžby hódny nic jeno dla swojeje něžnosće a spodžiwneje twórby, ale tež dla swojeho přeměňowanja, kotremuž je podčisnjeny. Z jejkow nje-lahnu so hnydom žahalcy, ale najprjedy njehibite wurostliwcy, z kotrychž čěla po někotrym času pupki wurostu, kiž so pozdžišo wot maćerje wottorhnu a nětko hakle jako mórske klobuki we wodže wokoło pluwaja.

We morju namakaja so hišće wjele druhich podobnych twórbow, kiž maja zwónčkójte podobne čělo pjelzke a přewidne. Tak pokrywa swěćawa nocoswěćata (Pelagia noctiluca, leuchtende Seequalle) a žahalca korjenjojta (Rhizostoma Cuvieri, blaue Meerlunge) w léce mórsku hladžinu wjacj mil daloko a šěroko a zabawja łódžnikow wodnjo z najrjenišimi barbami a w nocy z jasnym swěćenjom. Skoro kóžda ma stroje k wožahanju. Škoda, zo so tute zajimne a rjane zwěrjata njehodža zakhować; z wody wučehnjene rozplunu za krótki čas a we wininje tak zmoršća, zo njejsu wjacj k spóznaću. Žahalca korjenjojta waži z wody wučehnjena 20 puntow, wuskhnjena lědma někotre luty.

2. Wurostliwcy (Polypi, Polypen).

Wurostliwcy maja mjehke, kožancojte a kulešojte a dute čělo a wokoło huby won a nutř sčahomne ramjenja abo łojawki we postajenej abo njepostajenej ličbje. Tute we kruhu stejace łojawki činja je rozwitym abo wukčětym kwětkam podobne, čehož dla tež kwětkojte wurostliwcy abo kwětojcy (Anthozoa, Blumenthiere) rěkaja; hač do zaúždženeho lětstotetka su je ludžo tež wo prawdže za mórske kwětki měli a jich wapnojte wutwory za wosebite njerosty. — Jeno někotre su nahe a móža so kóžde samo za so swobodnje dale pohibowac; wjetši džěl tych samych pak su zwěrjata bromadne, ze zadnym kóncom swojeho čěla k druhim wěcam přirosćene, z kotrychž prječ njemóža. Žiwja so z drobnej zwěrinu a štož jene zwěrjo wužiwa, to je tež sobu za druge. Su tež njenahladne, wukonjeja tola wulke džěla, wotdžělowajo ze swojeho čěla twjerde wapnite mačizny, pak z nutřka, pak z wonka. Na přěniše wašnje twori so twjerdy stołp abo pjeńk, kotrehož powjerch je ze sližnatej zwěrjećowej mačiznu počehnjeny; na druge wašnje nastanje pak kamjeńtna hruzla (žwak) z mnohimi jamkami abo blónkami na powjerchu a z nutřka z rołkojtej a zwěrjacej mačiznu wupjelnjena. Twórba pjeńkow a wotrezow je jara rozdžělna, štomojće abo pěrkojće wotnohata, hwězdojta a machadłojta. Rozmnožuja so z pupkami, kotrež z čěla starych zwěrjatow wuroščuja a podobaju so na tajke wašnje jara rostlinam.

a) Wurostliwcy slódkowodowe (Hydrae, Armopolypen).

2) Njedomor zeleny (Hydra viridis, grüner Armopolyp) ma mjehke, kožancojte čělo we podobje wuzkeje, kulešojteje cywki, kiž ma na přědknim kóncu wotwjeru (hubu). Koło wokoło tuteje wotwjery steja 4—10 łojawkow abo ramjenjow z wjele žahawymi strojemi, z kotrymiž zwěrjo maće wódne zwěrjatka, poliwniki a t. d. łoji a do huby nosy. Swoje čělo a łojawki móže njedomor po swojej woli podlěšić a skrótčić a hdyž ma čělo rozčehnjene, njeje tola dlěši dyžli 4—12 čarkow, łojawki pak su přeco něšto dlěše.

Njedomory žiwja so we slódkich wodach a nasadźuja so najradšo na wódne rostliny, wosebje na krěk a łakaja z rozčehnjenymi a hadojće tam a sem so pohibowacymi łojawkami na poliwniki a maće skorušy. Rozmnožuja so z jejkami, kotrež přez zymu we wodže wutraja a potom z pupkow, kotrež po boku jich čěla won wubiwaja, tak zo w léce na jenym čěle wjacjy zwěrjatkow so nadeńdže, kiž su po tajkim k maćeri při-

rosćene. Wone maja tak twjerde žiwjenje, zo rana bórzy zaso zažije abo z cyła nič nješkodzi a zo z kóždeho kusa jich čěła nowy wurostliwc wurośće, tak zo skoro k morjenju njejsu. Při wšěm tym su pak jara nažrane a rubježne a přesčěhaja a morduja poliwniki, wodobkhi a drobne dodudki překasancow.

b) Wurostliwcy m ó r s k e abo kwětojcy (Anthozoa, Blumenthiere).

aa) Nahe a mjasne.

3) P r o m j e n j a w k a b r u n a (*Actinia mesembryanthemum*, *Seeanemone*) ma mjehke a kulešojte čěło z jenej wotwjeru, wokoło kotrejež so nadeńdu dute a won a nutř sčahomne łojawki we někotrych rjadach. Spódna časć čěła podoba so mjasnej tarči, z kotrejež móže so promjenjawa po swojej woli k wšelakim wěcam we morju přicycać a wot jeneho města k druhemu so pohibować. Wona je 3 palcy dołha a z rozprěstrjenymi łojawkami 3—4 palcy šěroka, ma brunočerwjenu barbu z bělymi smužkami a hdyž ma łojawki rozprěstrjene, podoba so někajkej kwětcy z mnohoplátkatym wěncem.

Žiwi so dosć husto we europiskich morjach a tu a tam su cyłe skały z nimi přikryte. Nimo tuteje žiwja so w morju hišće wjele druhich družinow, kiž so wšě z jara žiwymi a rjanymi barbami wuznamjenja. Su twjerdeho žiwjenja a wjele z nich maja za brón žahawe stroje kaž žahalcy a njedomory a rěkaja teho dla tež mórske kopřivy. Žiwja so jeno z małymi zwěrjatkami.

bb) Skórniki (*Rindensforallen*) t. r. kiž maja znutřka čěła twjerdy stołp.

4) T r o s k o w k a m ó r s k a (*Veretillum cynomorium*, *Meer-
spule*) podoba so wrjecenu abo kulešojtemu stołpej něhdze 4 palcy dołhemu, na kotrehož hornišej položcy we blódkach mjehkeje skory mnoho małych wurostliwcow žiwi, kiž su k skorje a zwjefchnej woršće přirosćene; kóždy ma wokoło huby 8 łojawkow.

Troskowka njeje k mórske mu dne j přirosćena, ale tči swobodnje ze spódnym džělom rohojtego stołpa we pěsku. Troskowcy podobna ale hišće rjeniša je pjerowka čerwjena (*Pennatula rubes*, *Seefeder*); tež tudy pokrywaja mnohe wurostliwcy powjefch hornišeho džěla stołpa, kiž ma podobu pjeroweje khorojčki.

5) Hribowka ražojta (*Fungia agariciformis*, *Řilzforalle*) ma podobu kulojteje wapnoweje tarče, kiž je zwjercha pruhojće brózdowana a spody njerunje splečita. Doniž je zwěrjo žiwe, je tuta tarč ze sližnatej kóžku počehnjena a z čělom, z kotrehož je nastalo. Wurostliwc sam ma rónnostejace łojawki a khowa so při strachu mjez kharbitate zazhibki.

Hribowka je 1—3 palcy šěroka a žiwi so we čěrwjenym a indiskim morju. Druhe podobne kórarje měrja druhdy stopu we přeměru a su najwjetše wurostliwcy. Jich twjerdy krótki znutřny stołp abo pjeńk podoba so trochu kłobukej wšelakich hribow, n. př. ryzkow a teho dla su mjeno hribowych kórarjow dostałe.

6) Kórař čěrwjeny (*Corallium rubrum*, rothe *Edeľforalle*) twori na stopu wysoke, štomikam podobne, wotnohate pjeńki, kiž su znutřka twjerde, huste a čěrwjene a na powjerchu ze sližnatej a mjasnej kóžku počehnjene. Tuta kóžka je z mnohimi dutymi brodawkami pokryta, a we kóždej tajkej brodawcy přebywa běly, mały wurostliwc, ke kotrejž je přirosčeny. Wokoło huby ma 8 łopjenojtych a drobno zubčkowanych ramjenjow a podoba so, hdyž je ramjenja rozpřestrjel, něžnej bělej kwětcy. Tež zwonkna woršta sližnata a znutřkny twjerdy čěrwjeny pjeńk je z tajkimi małymi zwěrjatkami wobsadžany, kotrež so z pomocu pupkow rozmnožuja. Z morja wučehnjene kórarje bórzy kónc bjeru a dadža so lohcy wulupać. Kórař čěrwjeny žiwi so we srjedzikrajnym morju wokoło Siciliskeje a při brjohach afriskich, přeco k skałam přirosčeny, z wotnohami dele. Łoji so husto ze syćemi a přeplećenymi podwjazami, kotrež wještárjo we małych čolmikach sedžicy, po móřskim dnje wleku a hdyž so syć wo pjeńk haćí, wotlamuja kórařnicy kórarje ze žerdkami a sčahnu je won do čolma. Tajke džěło je pak jara wobćežne a wunošk njewěsty. Z čěrwjeného kórarjoweho pjeńka džělaja so wšelake wěcy k debiznje.

cc) Rołowki (*Röhrenforallen*) t. r. kiž wotdžěluja zwonka čěla wapnite maćizny a w twjerdych błónkach bywaja.

7) Pišćelnica čěrwjena (*Tubipora musica*, rothe *Orgelforalle*) wobsteji z mnohich skoro runoběžnych runych trubkow čěrwjeneje barby, kiž su z wjele přěčnymi scěnamy zjenoćene.

We kóžděj trubcy je wurostliwc, kiž ma wokoło huby 8 to-pjenojtych ramjenjow.

Słuša do najrjeńšich wurostliwcow a nadeńdze so husto we čerwjnym a indiskim morju.

8) K wětowc što mojtj (Madrepora [Heteropora] proli-fera, sprossende Korallenforalle) ma sylny, štomej podobny wot-nohaty pjeńk a na wotnohach kulojte rołki z trochu won ste-jacej kromu; we tutyh rołkach žiwja so wosebite wurostliwcy, kotrež ze swojeho čěła wapnitu maćiznu won wotdžěluja, tak zo je cyły pjeńk znutřka poľny džěrkow.

Nadeńdze so we indiskim a čichim morju hišće z druhimi podobnymi družinami, z kotrychž někotre na 18 stopow wysoke kórařniki (Korallenstöcke) twarja. — Druhe roľowki twarja sebi swoje wapnojte bydlišća bóle do šěrokosće, pokrywaja z nimi skały abo tworja wulke njeprawidłowne žwaki, kaž n. př. hwěz-dźica koľojta (Astraea rotulosa, Sternforalle).

Přez njewustawace rosćenje kórarjow nastanu po času na morjowym dnje kórarjowe skaliny (Stiffe) abo kórarjšća.

Tajke kórarjšća tworja so přez skutkowanje jara rozdžěl-nych wurostliwcow, kotrež su so na niłkich městach při brjo-hach zasydliłe. Najwjetše kórarjšćo je te, kotrež so wjele mil dele čehnje při narańšim brjohu Australije. Tola nic jeno blizko brjohow, ale tež na wysokim morju nadeńdu so tajke kóra-rišća, kiž potom nizke, kulojte kupy tworja, kaž jich wjele we čichim morju nadeńdzemy; wosrjedza maja tajke kupy čichi a wjele nišši jězor, dyžli morjo koło wokoło brjohow, kiž je často njesměrnje hluboke. Dokelž pak kórarje jenož we wěstych z cyła małych hlubinach swoje přebytki počinaja twarić, dha njeda so wutworjenje kórarjowych kupow hinak wujasnić, hač tak, zo su tam, hdžež žana druha twjerda póda njeje, něhdy małe kupy byłe abo wjeřski mórskich horow, wokoło kotrychž su so kórarje nasadźowale a zo su so tute hory po času do morja ponuriłe, tak zo su kórarje horje twariłe, hač su morjowu hladžinu dosahnyłe. Dališe rozšěrjowanje kórarjoweje kupy stawa so z přinošowanja morjoweho. — Wurostliwcy, kiž tajke kórarjšća tworja, su małe zwěrjatka, maja pak jara žiwe a pisane barby, módre, čerwjene, žolte a fijałkowe a podobaja

so po swojim twaru něžnym kwětkam. Ludžo, kiž su tajke zwěrjatka we morju widžili, kak wone ze swojimi barbjenymi łojawkami svoje přebytki pokrywaja, přirunuja tajki pohlad pohladej pisaneje kwětkojteje łuki a tuta podobnosć so hišće powyši, hdyž na kórarjowych skałach so tež druge zwěrjatka pohibuja, kaž mjetle na kwětkojtym zahonu. Najwjetšu množinu skałotworjacych wurostliwcow poskičuje čiche morjo.

XIV. Prazwěrjatka (Protozoa, Urthiere).

Prazwěrjatka mjenujemy te zwjetša předrobne zwěrjata, na kotrychž čěle žane wosebite stroje njepytujemy a kotřež tež žanu postajenu twórbu nimaja; wšelake z nich přeměnjeja swoju twórbu stajnje. Sem słušeja wosebje mórske huby (hubicy) a naliwniki.

1. Huby mórske (Spongiae, Schwämme).

9) Huba mórska (Spongia officinalis, Badeschwamm) ma kulojty twar, je jara džěrkata a wobsteji z rohojtych, jenak tołstych, brunych włoknow (nićow), z kotrymiž wodu do so srěba. Na jenym bóle wjelbowanym boku ma huba nimo wjele małych džěrkow hišće wjetše wotwjery a tutón bok je zwjěrchny bok; spódny bok je bóle płony a z nim je huba k móorskemu dneji přirosćena.

Tajki napohlad ma huba, hdyž je wuklepana a sucha a je tehdy wosebje jeno zwěrjacy kósnik. Žiwa huba we morju ma wšitke rohojte włokna z wonka a je z nutřka z jara slišnatej maćizny pokryta, kotraž so bjez přestaća přeměňuje; tu spluwa hromadže, druhdy so torha a hnydom zaso z nowa so zjenočuje. Z mikotanjom mnohich mikawčkow načini zwěrjo njewustajne prudženje wody, kotraž z małymi džěrkami do huby nutř a z wjetšimi wotwjerami zaso won běži; na tute wašnje dostawa huba swoju potřebnu žiwnosć. Rozmnožowanje stawa so z pomocu hibitych a z koskami porosćenych zornow. — Huba mórska abo myjaca nadeńdže so we čěrwjenym a srjedzíkrajnym morju blisko asiskich brjohow; wona je přeco k skałam přirosćena a zběra so wot wosebje k temu postajenych nurjakow. Mórskich hubow je jara wjele družinow; wjetši džěl tych samych ma nimo rohojtych włoknow tež kóncojte, wapnowe abo křemjenjowe jehlički a hwězdzičku we

swojim plećwu, kotrež lohcy do kože so zaštapja a bolozne swjerbjenje načinja. Tajke huby so z cyła k myću njehodža. Někotre huby su tež točate a zažeruja so do škorpawow škorpiznakow a do wapjencowych skałow. Tež we slódkich wodach, n. př. we Łobju, we Šprewi a tež we hatach, bywaja někotre huby (bjadła); tute su, hdyž su suche, jara krjehke

2. Naliwniki (Infusoria, Infusionsthierchen).

Naliwniki su jara małe, jednore, prostemu woku zwjetša njewidomne zwěrjatka, kiž we wodze žiwuja a so pak z pomocu mikawčkow, pak z pomocu dlěšich nitkow, tak mjenowanych wusow, pohibuja. Swoje mjeno su naliwniki teho dla dostałe, dokelž so wšudžom nadeńdu, hdžež so na rostlinjace a zwěrjace džěle woda linje a stejo wostaji, hač tamne maćizny hnié počnu; po krótkim času so z nimi wšo hiboli. Tola tež wonkach we přirodže nadeńdzemy naliwniki we tymješćowych a we tajkich wodach, kotrež su z hnjacymi rostlinami zanjećiscene. We čistej studnjacej wodze a we druhich zymnych žórłach njejsu. Wone so k spodźiwanju ruče rozmnožuja a zwjetša na to wašnje, zo so zwěrjo do dweju počow džěli. Hakle wot teho časa sem, hdyž su drobnowidy wunamakane, znajemy tute twórby bliže, a při wšem tym su so hač před krótkim časom do naliwnikow wšelake wěcy ličile, kiž su po najnowišich přepytowanjach so wopokazałe pak jako rostliny, pak zwěrjata druhich rjadownjow. Jich hlowny znamk wobsteji we tym, zo maja jednore čělo z małym jadrom nutřka a mikawčki zwonka.

10) Škowrik mhlowojty (*Vorticella nebulifera*, nebelartigeš Glockenthierchen) je jeno $\frac{1}{4}$ čarki wulki a žiwi so we towarstwje. Prostemu woku pokaže so kaž njejasny bělawy blak na wódnych rostlinach, z jara powjetšowacym drobnowidom pak widzimy, zo su jenotliwe zwěrjatka zwónčkoyte a wokoło huby mikawčkate a zo wisaja na nitkojtej stopcy, kotruž móže škowrik lohcy zawitkojće skrućić abo zeškowrić a zaso daloko rozcahnýc. Z tutej stopku je k rostlinam přilěpjeny.

Tute šikowane a zwónčkej na dołhej šišcy podobne zwěrjatko bywa husto we stejacych wodach a nadeńdze so na hnjacych rostlinach, na wódnych šlinkach, morwych překasancach a t. d.

11) Mjeř wjeńka zelena (*Euglena viridis*, grűneš Augenthierchen) je jenotliwa za naše woko njewidomna, nadeńdze so

pak druhdy we stejacych wodach we tajkej mnohoće, zo je woda zelena. Z drobnowidom powjetšena je podoňojta, ma mały rypačk a jedyn čerwjeny dypk. Spodźiwnje je to, zo kóžde wokomiknjenje swoju twórbu přeměni, so hromadže sčehnje a so rozčehnje.

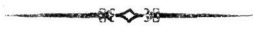
Jena druha družina čini druhdy wodu čerwjenu.

12) Hužowka powšěchna (Trachelius anas, entenartiges Galsthierchen) je $\frac{1}{10}$ čarki dołha a po cyłym čěle z jenak dołhimi kosmikami pokryta. Jedyn kónc čěla je kaž hordlo trochu rozčehnjeny a w nim nadeńdže so huba.

Je husto we tonidlach a nadeńdže so z druhimi družinami tež we poliwach.

13) Jenotka dypkowa (Monas Termo, fleinstes Bunsthierchen oder Schlußmonade) pokaže so z najsylńišim powjetšowanjom kaž přeswitowaty kulojty pucherčk, kiž so khětre tam a sem pohibuje. Je tak mała, zo móža jich we jenej kapcy wody 500 millionow być.

Tute najmjeńše wšěch zwěrjatkow, kiž, kaž móhli rjec, na mjezy cyłeho zwěrinstwa steji, nadeńdže so husto we wšěch stejacych wodach, hdžež rostliny hnija, kaž tež we kóždym naliwu.

B a s n j e.

Wot Žarina.

1) Hlucha rada.

Wulka knjeni wosebna
 Zastupi do přednjejba.
 Swjaty Pětr z durjemi
 Kuknje a so pokhmuri.
 „Džens tu jara nuzno je,
 Na šiju nam njełažće!
 Syń so khwilu na lawu;
 Zabawca či posćelu.“ —
 Swjaty Liměr přińdže k njej,
 Rjeńko čini, ryči z njej,
 Zo ji žana wostuda
 Njezbywa a wobuza.

Knjeni z nosom sčahuje:
 „Što to tajke smjerdjenje,
 Kaž by brudne kožuchi
 W starym łaju pražili?“

„„Čestna knjeni, to wšak je
 Mjerzace wam činjenje;
 Murja k heli tamle ta
 Hlejące njemdru šmaru ma.““

„„Hlejące, wóndy retomas
 Mukarjow je dostał djas;
 Duž je pyrił móčnišo,
 Zo je murja pukła so.““

„„Kadži so hač samo k nam,
 Djaboł wošćerja so nam,
 Njezatwari kwěkancu
 Klubu nam a k hněwanju.““

Zrozšepjeri knjeni so:
 „Kajke kusy su mi to?
 Advokatow najimće;
 Djas tón proces přěhraje!“

Liměr ramjo zčahnuši
 Na poł zrudny wotmłowi:
 „„Či wšak wšitcy w heli su,
 A duž čertej pomhaju!““

2) W umoženje z čisća.

We čisću khuda dušinka
 Do čwilow běše zawrjena,
 A huhotaše skoržicy,
 Hač drubim duškam styskno by.

„Kak radozna běch njewjesta!
 Bych lubom' z rukow torhnjena.
 Wón blědy syda na rowi,
 Jón mača mi ze sylzami!“

„Ach mohła k njemu na khwilku,
 Jom' stužić tyšnu wutrobu!
 Nož połku wokomiknjenja
 Mi k njemu dajće bože dla!“

„„Tak khrobolečka nježałosć!
 Njej' hišće tebi čwilow dosć?
 Chceš pušćena być khwilčičku,
 B'džeš wěki dlěje škrjena tu!““

„O za to chcu smjere rady ja
Być wěki dlěje palena!
Njeh jenož jemu spokoju
Tu roztyšenu wutrobu!“

A duž ji wotewrichu čisć,
A wona wuleći kaž lisć.
Juž wječor na swět doleći:
„Mój wobhi luby, hdže sy mi?“

Na rowje njebě płačity,
Ani we sparnej komorcy,
Nic pola starej maćerje,
Kiž sama spěwa paćerje.

Wón w korčmje spěwa, haleka,
A zlěhanku na klinje ma,
So šćěka, směje, pryzoli,
So hubkuje ze plawcami.

So hroznje stróži dušinka —
„Mi běda! běda!“ zakřiča,
A z hórkim hłosom zawrěšćo
Do čisća ržicy wróci so.

Ju jandžel wza, ji prajicy:
„Či dale čisć je spušćeny!
Štož w swěće sy džens wutrała,
Tak žana hela nježaha!“

3) Jan wječel.

Žid ma mječik, Jan ma mječik —
Měrna doryč njeje žana —
Čejiž mječik bóle ruba,
Teho budže pani rjana.

Jan na běłym konju sedži,
A tón žid ma čornoh' konja. —
Z khrjapow kur a dym so wala —
Škrě ze podkowow so honja.

Jana mječ, to njemdre płomjo,
Za židowej hłowu blyska —
Žid ze trašnym worclom ruba,
Surowcej do mječa pryska.

Z běloh' hroda běla ručka
 Kiwa z běłym rubjom dele.
 Bědžerjomaj pót so lije,
 Krwě z tych ranow běži wjele.

Jana kón so horje zruna —
 Jana mječ kaž zabłysek zleći —
 Žida hłowa k zemi prysnje, —
 Žiwot leži na khribjeći.

Z hroda stupi šwarna pani:
 „Witaj, kruty žeńcho*) lubcy!
 Čerwjene éi rany zhoju,
 Wobnowju te stare sluby!“ —

„„Hadźica! Éi pan sym khudy!
 Žida wabiła sy k sebi!
 Tón éi slubi złote hrody,
 Te njech nětko zdawa tebi!““

4) Wusranc a droganc.

Kajki hołk na ptačim kwasu,
 Fizdy, juski, bachtańca!
 W rejach wjerća so te młode,
 Stare sedžo hladaja.

Młody baéon wokoł wjeréi
 Drobnu pilku klěšniwu;
 Jeje starey hordo rosće,
 Praša staru baéonku.

„Kiž tam z našej pilku rejwa,
 Što to je do wusranca?“ —
 „„Kmotra, to wšak je naš Ganus!““
 Baéonka ji sklepota.

„Kwakwakwa“, ta kačka skwaka,
 „Četka, štódha rjekł to by?
 Hlejćele, zo je waš Ganus
 Tajki droganc nadobny?“

*) Ženich, žeńch bě w staroserbskim = nawoženja. Jako swójbne mjeno bywa často a rěka w němskej formje: Schönich, Schöne. Red.

5) Swjaty a njeswjaty drast.

W keřčku pyšna šćiblica
 Zlětowaše wjesela,
 Zawidne te lastojčki
 Swarjachu na pychu ji.

„Hlejće hrěšnu hordzicu!
 Na swětne ji mysle du,
 My smy swjate pobožne,
 Běle čorne zdrascene!“

Stary bacon přileći:
 „Z mjelčom, falšne ludarcki!
 Wona žiwi pěkną so,
 Pyta sebi zornješko.“

„Wy pak muški žerjeće,
 Pyski maće mordaarske.
 Drasta swjatosć nječini;
 Błazni sudža po drasći.“

6) Hoła pycha.

Čicho žitne klóski ktu,
 Kéenička jich snadne su.
 Pyšna kukel mjez nimi
 Čerwjena so zahordži.

„Žatka tajke hewajke,
 Na was nichtó njehladnje;
 Mi na pychu wosebnu
 Wšitke woči hladaju.“

Přindžo k polu hospodař
 Zastyši tón hordy swař,
 Kukel z pjeňkom wutorhnje:
 „Zhub' so, pyšny njerjedže!“

Čisnje pyšnu do puća.
 Skót njech tam ju roztepta.
 Hoła pycha hidna jo,
 Njezapomń to, holičo!

Napismo najstaršich serbskich čiščanych knihow.

Podal K. A. Jenč.

Znate je ze serbskich bibliografijow, zo běchu přenje serbske knihi, kiž su přez čišč na swětlo wuše, delnojužiske spěwařske z Lutherowym katechismom a z małej agendu, kotrež je w léce 1574 farař Mag. Albin Moller, tehdom duchowny w Třupcu w Błotach, pola knihičišćerja Michała Wolraba w Budyšinje čišćeć dał. My smy tutu přěničku serbskeje literatury po jejnym wopřijeću a zwonkownym wuhotowanju hižom w II. zešiwku našeho Časopisa wot léta 1858 na stronje 70 a scěhowacych wopisali, njemóžachmy pak tehdom hišće hłowny titul abo napismo tutech za našu literaturu tak wažnych knihow podać, dokelž tajke napismo temu exemplarej pobrachuje, kiž nam k našemu přepytanju předležeše a kiž so w Ponichowej knihowni (zakhowanej w serbskej michałskej cyrkwi w Budyšinje) namaka. W nowišim času je pak hišće jedyn druh, lěpje zdžeržany exemplar naspomnjenych knihow na swětlo přišoł, kiž bě w swojim času w wobsedzenstwje njeboh k. duchowneho Petzolda w Slopicach (Schleipzig) pola Lubnjowa, nětko pak sobustawej našeje Maćicy, k. duchownemu Tášnarjej w Niedze pola Seidenberga přišluša. Po tutym exemplarje dowolimy sebi nětko naš prjedy wozjewjeny nastawk wo najstaršej serbskej čiščanej knizy wudosponić a porjedzić. Hłowne napismo cyłeje knihi je po tutym Tášnarjowym exemplarje scěhowace:

Ein Ewig we-
render Kirchen-Calender,
 wie man den Sonntags Buchsta-
 ben, die zeit zwischen dem Christage
 vnd Fastnacht gründtlichen
 erfunden möge.
Auch ein Wendisches Ge-
sangbuch, darinnen auff die hohe Fest, die
 Introitus, Kyrie et präfationes in Lateinischer
 vnd Wendischer Sprache, vnd die Geistliche
 Lieder, auch etliche Psalmen Reimweise
 begriffen, neben den Gebetlein.

Auch der kleine Catechismus,
mit dem Tauff und Träwbüchlein,
 Wendisch vertiret. Alles zu Gemeinem Christlichem
 Gebrauch und Nuß zusammen gebracht
 geordnet, und propriis expensis
 publiciret, durch
 Magistrum Albidum Mollerum Straupicensem,
 Lusatiae inferioris, Astronomiae Cultorem
 & Ecclesiae Christi Pastorem.

Anno

M. D. LXXIII.

Wšo, štož je w tutym napismje z tučnymi pismikami abo rozkročene, je w originalu čerwjene čišćane. Wobročimy nětko w originalu łopjeno, na kotrymž napismo steji, dha namakamy na wobročenej stronje laćanske disticha z napismom: „Summa de Articulo Justificationis.“ Na to scěhuje prjedyryč, kotrejež wopřijeće smy hižom w II. zešiwku Časopisa 1858 podali. Wot Molleroweje protyki, kotraž dyrbjala po hłownym napismje Tášnarjoweho exemplara scěhować, njenamaka so pak tež tudy žadyn slěd, wjele bóle čitamy w nim nětko specialny titul spěwařskich, kiž ma so tak:

Das Wendisch
Gesangbuch, darinnen
 auff die hohen Fest die Introitus,
 Kyrie, und Präfation in Lateinischer und
 Wendischer Sprache, und die Geistliche
 und gebrauchliche Lieder, auch etliche Psalmen
 Reimweise begriffen, und die Gebete
 klein, zusammengebracht, auch
 durch obgedachten
 Autorem

M. D. LXXIII.

Wobročimy tuto łopjeno, dha namakamy na jeho druhej stronje němske powučenje pod napismom: Regel des Lebens, den Predigern nöthig, den Küstern. Na to započnjeja so khěrluš z notami a dale scěhuje, kaž w exemplarje z Ponichoweje

knihownje, Lutherowy katechismus, serbska křćeńca a „der Proceß Benedictů zu Trewen“, kaž smy to wšitko hižom w našim prjedawšim nastawku wo Molleru podali. Na 30. stronje katechisma skónči so naposledku Tášnarjowy exemplar z požohnowanjom (benedictio). Tola zda so, zo je tež w nim poslenja strona wottorhnjena.

Přirunamy nětko tutón najdospołniši exemplar Mollerowych spěwařskich a t. d. z dotalnymi datami w serbskich bibliografijach, dha sčěhuje z tajkeho přirunanja jako wěstosć, zo Moller njeje wjacj serbskich knihow wudał, hač jene jeničke, w kotrychž su tak derje jeho (drje jenož němska) protyka, kaž tež jeho serbske spěwařske, katechismus a agenda zjenoćene byle.

Žadosć M. S. wo prawa juristickeje wosoby.

Po wjacjkrócnym trěbnym předželanju statutow a próstwy M. S. bu skónčnje pismo na kralowski překupski sud we wokrjesnym sudže podate, kotrež z němčiny přeložene takle rěka:

„Češenemu kralowskemu překupskemu sudej we wokrjesnym sudže w Budyšinje dowolam sebi připódlu wustawki, we hłownej zhromadźiznje 3. hapyryla 1872 wot nětčišich sobustawow towařstwa Maćicy Serbskeje wuradžene a přijate, potom tež podpisane, kaž tež němski přeložk protokolla wo wobzamknjenjach spomnjeneje hłownej zhromadźizny z najpodwolnišej próstwu přepodać:

zo by česćeny kralowski překupski sud we wokrjesnym sudže tudy tamne towařstwo do zapisa towařšnistwow najpřikhilnišo zapisał.

Tež dowolam sebi nastupace akty, w kotrychž na łopjenje 66 přitomnostny protokoll wšěch we hłownej zhromadźiznje přitomnych sobustawow, kaž łopj. 64^b zapisk wo wobzamknjenjach a łopj. 67 jeho wěrný přeložk do němskeho so namaka, připołožić a najpodwolnišo přispomnić, zo su nětčiše wubjer-

kowe sobustawy towarstwa łopj. 65 we serbskej a łopj. 68 w němskej ryči zapisane.

Z najwjetšim počesćowanjom so podpisujo
Budyšin, 26. junija 1872.

ryčnik *Ernst Rychtar*,
t. č. předsyda towarstwa.“

Wokrjesny sud je horjeka wocišćane pismo z aktami a wustawkami M. S. přez krajsku direkciu na ministerstwo posłał a na to je skónčnje tuto wotmołwjenje dóšlo, kotrež w originalu podawamy:

Das Königliche Ministerium des Innern, welchem die mittels Berichts des Gerichtsamts im Bezirksgerichte allhier vom 15. vorigen Monats Anher überreichten Statuten des Vereins Mačica Serbska nebst einem Fascikel No. 5 H. I. zur weitem Entschliessung überreicht worden sind, hat kein Bedenken getragen, die Eintragung des genannten Vereins in das Genossenschaftsregister zu genehmigen, was dem genannten Gerichtsamte im Bezirksgericht bei Rückgabe der Berichtsbeilagen zur weiteren Verfügung andurch eröffnet wird.

Bautzen, den 1. Oktober 1872.

Königl. Kreisdirection.
von Beust.

Wučahi z protokollow M. S.

Wurjadna hłowna zhromadźizna, 18. decembra 1872. Na tajku běše w Serbskich Nowinach a we „Bautzener Nachrichten“ přeprašene było, a zeńdžechu so w salu hosćenca k winowej kići dzewjećo sobustawy. Městopředsyda k. Smolef wotewri zhromadźiznu a wozjewi jako džeński porjad, zo ma so město njeboh k. ryčnika Rychtarja nowy předsyda M. S. wuzwolić. Při wothłosowanju dosta k. Smolef wósom hłosow a k ryčnik Mosig Kłospólski z Lubiju jedyn. Tak by k. Smolef jako předsyda wozjewjeny a wza tule wólbu a čestne město na so.

NB. Tuta wólba bu wyšnosći wozjewjena. Dokelž pak njeběchmy nikoho za městopředsydu, štož je k. Smolef dotal był,

wuzwolili, bu zapisanje Maćicy Serbskeje do zapisa towařnistwow hač po wudospołnjenju wubjerka na hłownej jutrownej zhromadźiznje 1873 wotstorčene.

Zapis sobustawow M. S.

A. Čestnaj sobustawaj.

Smolef Jan Ernst, knibikupc a redaktor w Budyšinje.
Pful Kř. B., Dr. professor na gymnasiu w Draždžanach.

B. Sobustawy.

Bartko Jan, kantor w Nosaćicach.
Bayer Józef, direktor čišćeńnje w Pardubicach.
Bergan Bjedrich, farań we Wulkich Zdžarach.
Błažik Michał, lékař w Rakecach.
Branžovsk ý Wjacław, farań a tachant w Chotusicach.
Brósk Moric Jurij, farań w Křišowje.
Budeč, wučerske towařstwo na Smichowje w Prazy.
Buhl Jurij, kubler we Wulkich Zdžarach.
Buk Jakub, progymnasialny direktor w Draždžanach.
Ceumern N. N., senator z Petersburga.
Cyž Jurij z Nowoslic, stud. duch. w Münsteru.
Daněk Józef, piwarc w Chlumcu w Čechach.
Dobroćeřske słowj. towařstwo w Petersburgu.
Dučman Handrij, kapłan w Radworju.
Dučman Pětr, Dr. med. w Budyšinje.
Ebert Moric Albert, farań w Hrodžišću.
Faster Kašpor, piwarc při s. Markeće pola Prahi.
Fischer Franc, katechet w Plzni w Čechach.
Fiedler K. Aug., seminarski wučer w Budyšinje.
Gagarin wjeřch Anatol z Odessy.
Garbař, kantor w Minakale.
Góslaw Wylem, farań w Malinje w Delnej Łužicy.
Hatnik Jan Ernst, kantor a wučer w Bukcach.
Hejzlar Fr., kapłan w Pardubicach.
Herrmann J., farań we Wotrowje.
Heš Gustav, professor na realcy w Pardubicach.
Hicka Mikławš, wučer w Rabicach.
Hořovická Záložna.
Horovice, město w Čechach.
Hórnich Michał, překupc w Khróśćicach.

- Hórník Michał, faraś w Budyšinje.
 Imiš B. Hendrich, faraś w Hodźiju.
 Imiš Robert, gymnasiałny wučer w Žitawje.
 Jablonský Rudolf Dr., měsćanosta w Časlawje.
 Jakub Wylem, překupc w Budyšinje.
 Jakob E. J. Jurij, duchowny w Kamjencu.
 Jednota učitel'ská v Podbrdsku.
 Jenč K. August, faraś w Palowje.
 Jonák Karl JUDr., notaś w Pardubicach.
 Jordan H., wučer w Popojcach.
 Jurk Handrij, kantor w Łazu.
 Kalich K. August, Dr. phil. a faraś we Wujezdze.
 Kanig N., faraś w Jabłońcu.
 Karas Kř. Wylem, superintendent we Wojerecach.
 Keřk Handrij, kubler a sejmski zapóstańc w Rodecach.
 Kocor K. August, kantor w Ketlicach.
 Kolář Józef, professor w Prazy.
 Kordina Józef Prawosław, faraś w Minakale.
 Kouba Józef, direktor w Prazy.
 Kral Handrij, kantor w Klukšu.
 Kral Michał August, wučer na Sokolcy.
 Kral Jakub, wučer w Radworju.
 Kral Jakub, wučer w Čornecach.
 Kral Jan z Čemjerc.
 Kubaš, kapłan we Königshainje.
 Kučera Jarosław, póstski zastojník w Pardubicach.
 Kućank Jakub, can. cap. kantor w Budyšinje.
 Kulman Jan, wučer we Wojerecach.
 Łusćanski Jurij, kapłan w Budyšinje.
 Laras Jan z Lejna, kand. phil. w Prazy.
 Lernet Józef, lékařnik w Pardubicach.
 Leidler Józef, stud. jur. w Lipsku.
 Libša Handrij, póstski sekretar w Draždźanach.
 Lipič Pětr, kapłan w Kulowje.
 Lorenc, překupc w Pomorecach.
 Lotze Herman, Dr. phil. w Lipsku.
 Machalický Ludwik, šosaś w Třebešicach.
 Mašek Jan L., redaktor w Prazy.
 Matijca Matej, kubler w Lubušu.
 Měrcink Franc z Bělčec, gymn. w Prazy.
 Michałk Jan Bohuwěr, kantor w Kotecach.
 Młynk Jan, tyšeřski mištr w Zarěču.
 Mosig z Aehrenfelda August, ryčnik w Lubiju.
 Möhn Michał, faraś emer. w Draždźanach.

- Mučink Bohuwěr, wučer w Zemicach.
 Mühlstein N. N., duchowny w Prazy.
 Nächster Křesčan Moric, kand. duch. w Draždžanach.
 Náprstek Wojčech, měščan w Prazy.
 Nowak Jakub, farař w Radworju.
 Nowak Jan, přeni kaplan w Khrósćicach.
 Patera Adolf, assistent knihownje w Prazy.
 Pečenka Jan, farař a tachant w Časlawje.
 Pelišek Wjacslaw, wučer w Třeboradicach.
 Pětrka Jan, řezbař w Budyšinje.
 Picka Fr. V., wučer w Strašicach.
 Pjech Jan K. Bohuwěr, knibikupe w Lipsku.
 Pohonč Jan August, wučer w Reichenbergu.
 Procházka Józef, wučer w Chyni.
 Rabowski Jan, polleńk w Pomorecach.
 Rāda K. Robert Hermann, farař w Barće.
 Rāda K. Aug. Sigmund, serbski předař w Mužakowje.
 Rein Hendrich, kaplan we Wolšanach.
 Ronek Domaš, wučer w Libni.
 Róla Michał, kaplan w Rablicach.
 Rostok Michał, wučer w Drječinje.
 Rychtař Hermann, kantor w Krjebi.
 Rychtař Jan R., farař w Kotecach.
 Sedláček Franc, wučer w Kněževsí.
 Serbska měšćanska čitařnja w Serbskim Bečeju.
 Serbska čitařnja w Serbskim Bečeju.
 Serbski seminar w Prazy.
 Skala Jakub, stud. theol. w Prazy.
 Skop N. N., kubler w Křiwej Boršći.
 Slavia, ryčniske towarstwo w Prazy.
 Smola Mikławš, farař w Njebjelčicach.
 Swoboda Anton, wučer w Prazy.
 Šlögl, farař w Bohdanču.
 Šolta Jakub, druhi kaplan w Khrósćicach.
 Šolta Pětr, direktor tachantskeje šule w Budyšinje.
 Štastny Ferd., radžičel w Časlawje.
 Tešnař Bjedrich, farař w Niedže.
 Tolstoj Aleksij, hrabja z Ruskeje.
 Umělecká beseda w Prazy.
 Urban Heinrich Adolf, diakon w Klukšu.
 Urbánek Fr. A., knibikupe w Prazy.
 Vašák Matij, wjedzičel piwařnje w Hořovicach.
 Volf Jan, farař w Žlebach.
 Wagner Jan Bohuwěr, wučer w Bukecach.

Wanak Jurij Ernst, faraŕ w Wóslinku.
 Waŕko K. Hendrich, wučer w Mušecach.
 Wawrik-Jězórka Mikławš, póstski direkt. w Krimmitschawje.
 Wels Jakub, faraŕ emer. we Wotrowje.
 Wendler Pětr, murjeŕski mištr w Budyšinje.
 Wjela Herm. Ferd., assessor w Budyšinje.
 Wjelan Julius Eduard, faraŕ w Slepom.
 Wjeńka Pětr, najeńk w Zdzeri.
 Wornaŕ Jakub, farski administrator w Kamjencu.
 Želina Leopold, sekretar w Časlawje.
 Žur Jakub, faraŕ w Šěrachowje.

Přinoški mačičnych sobustawow.

W běhu lěta 1872 zapłaćichu tute sobustawy swój přinošk:

Na l. 1873: k. faraŕ Rychtaŕ z Kotec; k. wučer Nyčka z Essena; k. knihikupc Pjeh z Lipska; k. kand. prof. Laras z Prahi.

Na l. 1872: k. faraŕ Rychtaŕ z Kotec; k. wučer Jórdan z Popoje; k. stud. Skala z Prahi; k. Hórník z Budyšina; k. překupc Hórnich z Khróseic; k. wučer Kral z Čornec; k. faraŕ Ráda z Mužakowa; k. wučer Kral ze Sokolcy; k. gymn. Měrcink z Prahi; k. wučer Měrcink ze Zemic; k. faraŕ Nowak z Radworja; k. assistent Patera z Prahi; k. Rabowski z Pomorc; k. direktor Buk z Draždžan; k. kapłan Dučmań z Radworja; k. Fiedler z Budyšina; k. Imiš z Hodžija; k. překupc Jakub z Budyšina; k. Jenč z Palowa; k. stud. Leidler z Lipska; k. kapłan Róla z Ralbic; k. Jan Kral z Čemjerc; k. direktor Šolta z Budyšina; k. wučer Waŕko z Mušec; k. Wendler z Budyšina; k. Wjeńka ze Zdzerje; k. faraŕ Wjelan ze Slepoho; Umělecká Beseda w Prazy; k. Urbánek w Prazy; k. tachant Pečenka z Časlawy; k. Dr. Jablonský z Časlawy; k. tachant Branžovský w Chotusicach; k. Želina z Časlawy; k. faraŕ Wolf w Žlebach; k. Šťastny z Časlawy; k. Machalický z Třebešic; k. professor Heš z Pardubic; k. Dr. Jonák z Pardubic; k. kapłan Hejzlar z Pardubic; k. Bayer z Pardubic; k. kapłan Rein z Wólšan; k. wučer Ronek w Libni; Hořovice, měto w Čechach; Hořovická záložna; k. wučer Pelíšek z Třeboradic;

k. Vašák z Hořovic; k. wučer Sedláček z Kněževsi; k. wučer Picka ze Strašic; k. wučer Svoboda z Prahi; k. wučer Procházka z Chyni; Jednota učitelská w Podbrdsku; k. Laras z Prahi.

Na l. 1871: k. farař Kordina z Minakaľa; k. farař Rāda z Mužakowa; k. Mlynk ze Zarěča; k. Patera z Prahi; k. Buk z Draždžan; k. kapłan Łuscanski z Budyšina; k. Dučman z Radworja; k. Dr. med. Dučman z Budyšina; k. farař emer. Wels z Wotrowa; k. farař Herrmann z Wotrowa; k. diakonus Jakub z Kamjenca; k. direktor Kouba z Prahi; k. kapłan Rōla z Ralbic; k. direktor Šořta z Budyšina; k. diakonus Urban z Klukša; k. Wařko z Mušec; k. Wjela z Budyšina; k. Wjelan ze Slepeho; k. Skala z Prahi.

Na l. 1870: k. Kordina; k. Rāda z Mužakowa; k. Mlynk; k. Buk; k. Łuscanski; k. Dr. Dučman; k. Wels; k. Herrmann; k. diakonus Jakub; k. farař Dr. Kalich z Wujezda; k. Kouba z Prahi; k. Rōla; k. diakonus Urban.

Na l. 1869: k. Rāda; k. Dr. Kalich.

Na l. 1868: k. Rāda; k. Dr. Kalich.

Na l. 1867 a 1866: k. Rāda.

Zličbowanje Maćicy Serbskeje w 26. léce,

ſwot 1. januara 1872 do 31. decembra 1872.

A. Dokhody.

<p>I. Zbytk pokładnicy. Z 25. léta pola pokładnika 111. 5. 5.</p>	<p>IV. Přinoški sobustawow. Wot 53 sobustawow . . . 70. 20. —</p>
<p>II. Domwzate kapitale. Vacat.</p>	<p>V. Předzapłaćenje sobustawow. Z cyla (hl. Přinoški) . . . 15. 10. —</p>
<p>III. Daň wupožčenych kapitalow. W budyskej nalutowarňi . . . 5. 7. 3. W krajnostawskej 2. 9. 6. Wot 6 akciow 1. 15. —</p>	<p>VI. Zapłaćenje zastatych přinoškow. Z cyla 51. — —</p>
<p>9. 1. 9.</p>	

VII.		Rekapitulacia.	
Dobrowólne dary.		Staw I.	111. 5. 5.
Vacat.		" III.	9. 1. 9.
		" IV.	70. 20. —
VIII.		" V.	15. 10. —
Z předawanja knihow.		" VI.	51. — —
		" VIII.	336. 9. 4.
Z cyla	336. 9. 4.	Do hromady 593. 16. 8.	

B. Wudawki.

I.		V.	
Wupožcne pjenjezy.		Honorar.	
W budyskej nalutowarni	10. 21. —	Vacat.	
W krajnostawskej	8. 28. —		
	19. 19. —	VI.	
II.		Za wšelčizny.	
Za čišćenje knihow.		Polica zawěšćenja	2. 5. —
Časopis č. 43	41. 26. —	Papjera za wobalki spěwow	7. 21. —
Časopis č. 44	38. 15. —	Palma k. Rychtarjej	3. 20. —
Za 5000 protykwow	99. — —	Palma k. Seilerjej	3. 20. —
Za 5500 „Spěwy I.“	141. 5. —	Pola krajskeho suda	3. 28. 2.
	320. 16. —	Nawěstki pola k. Monse	1. 20. —
		Jězda do Łaza	4. — —
		Wšelake porto atd.	15. 26. 8.
			42. 21. —
III.		Rekapitulacia.	
Wudawki za protyku.		Staw I.	19. 19. —
Papjera	86. — —	" II.	320. 16. —
Dawk	1. 1. —	" III.	179. 1. —
Štempl	92. — —	" IV.	29. 10. —
	179. 1. —	" VI.	42. 21. —
IV.		Do hromady 591. 7. —	
Za wjazanje knihow		Přirunanje.	
Časopis (43, 44, 45)	9. 10. —	Wšitke dokhody	593. 16. 8.
Protyka	20. — —	Wšitke wudawki	591. 7. —
	29. 10. —	Potajkim zbytk 2. 9. 8.	

Zamoženje Mačicy Serbskeje.

W krajnostawskej nalutowarni na knižki č. 36	70. — —
W budyskej na knižki č. 19,307	160. — —
Šěsć akciwow na Serbske Nowiny	30. — —
Zbytk z lěta 1872 w pokladnicy	2. 9. 8.
	262. 9. 8.

W Budyšinje, 31. decembra 1872.

Wylem Jakob, pokladnik.

Mjena spisowarjow,

kotřiž su do V. zwjazka Časopisa (1868—1872) nastawki podawali.

Brósk Jurij, faraň w Křišowje:

Dodawki za słownik. XXIII, 79.

Čěsla Jan, Dr. med. w Neweklowje:

Kral Přibysław, lyrisko-episka baseň. XXI, 8.

Dučman Handrij, kapłan w Radworju:

Sudnja. XXI, 86.

Serbske rukopisne drobnostki. XXI, 90.

Varianty serbskich pěsničkow. XXII, 93.

Koklowy rukopis khěrlušow. XXIII, 96.

Rukopisny słowničk. XXIV, 17.

Dodawki k serbskemu słownikej. XXIV, 19.

Zběrka rostlinskih mjenow. XXV, 87.

Hórnik Michał, faraň w Budyšinje:

Prawopis a ryč w katechismje z l. 1597. XXI, 56.

Pokhěrluškej, dotal njewočišćanaj. XXI, 73.

Serbska reja. XXI, 89.

Wudospołnjenje narodnych pěsničkow. XXI, 114.

Delnjołužiska pokazka w nětčišim prawopisu. XXI, 117.

Kwasnaj khěrlušej z luda. XXII, 6.

Marija a Hilžbjeta. XXII, 8.

Wudospołnjenje delnjołužiskeho prawopisa. XXII, 42.

Rukopisna agenda z l. 1667. XXII, 45.

Wudospołnjene narodne pěsnički. XXII, 104.

S. Marijne čeknjenje. XXII, 106.

W kotrej podryči pisaše Tharæus w l. 1610? XXII, 108.

Přikład mužakowskeje podryče. XXII, 119.

Nekrolog wo baronje ze Schönberg-Bibran. XXIII, 50.

Knižka we Žarowskej podryči. XXIII, 52.

Ryč a prawopis M. Frencela před runje 200 lětami. XXIII, 55.

Nekrologaj wo M. Kokli a J. Pjechu. XXIII, 112.

Martiniowe psalmy z l. 1627. XXIV, 3.

Kurrenda wo nowych biblijskich stawiznach. XXIV, 15.

Serbowka w Prazy wot l. 1846—1871. XXV, 29.

Nekrolog wo E. Rychtarju. XXV, 50.

Rozprawa při 25-lětnym założeńskim jubileju M. S. XXV, 81.

Jenč Karl August, faraň w Palowje:

Kwasny spěw z l. 1799. XXI, 83.

Přibóh Flic. XXII, 9.

Pohrjebne předowanje wot R. Möhna. XXII, 100.

- Přehlad serbskeho pismowstwa wot l. 1866—1870. XXIII, 35.
 Starožitnostne zběrki M. S. XXIV, 58.
 Mich. Frencl a jeho zaslůžby wo s. pismowstwo. XXIV, 73.
 Nekrolog wo J. Lahodže. XXIV, 127.
 Napismo najstaršich serbskich čiščanych knihow. XXV, 116.
- Jordan H...., wučer w Popojcach:
 Lijeńca. XXV, 6.
- Kalich Dr. K. A., farař we Wujezdze:
 Ryč při 25-lětnym založeniskim jubileju M. S. XXV, 57.
- Laras Jan, kandidat professury w Praze:
 Serbske pluralia tantum. XXIII, 66.
 Pokazka z noweho přeložka psalmow. XXIII, 83.
- Muka Ernst, gymnasiast w Budyšinje:
 Varianty ludowych pěsničkow. XXV, 22.
 Tři pěsnje z luda. XXV, 54.
 Varianty a dodawki ludowych pěsničkow. XXV, 98.
- Nyčka J. B., wučer w Essenje:
 Dodawki a porjedženki za słownik. XXIII, 27.
- Róla Michał, kaplan w Ralbicach:
 Dorunanki ludowych pěsničkow. XXIII, 77.
- Rostok Michał, wučer w Drječinje:
 Krystalowe zestawy. XXI, 75.
 Pokazka z přirodopisa. XXIV, 102.
 Bruki. XXV, 7.
 Dvě poslednej rjadowni zwěrjatow. XXV, 103.
- Seileř Handrij, farař we Łazu:
 Tři spěwy. XXI, 3.
 Spěwaj. XXII, 107.
 Jakub a Khata. XXIII, 3.
 Powjesće ze serbskeho kraja a luda. XXIII, 24.
 Wěrowanski khěrluš. XXIV, 14.
 Mój přewod. XXV, 53.
 Serbski kwas. XXV, 65.
- Wehla Jan Radyserb, wyšši wučer na Židowje:
 Basnje. XXII, 3.
 Seiler — Zeleř. XXIII, 20.
 Złota dula. XXIII, 65.
 Tři legendy. XXIV, 92.
 Wósom bajkow. XXIV, 97.
 Malinki za małke. XXV, 3.
- Wjelan Julius Eduard, farař w Slepom:
 Namjezno-Mužakowska wotnožka serbšćiny. XXII, 157.
- Žarin (pseudonym): Basnje. XXV, 111.

Dodawk k pjatemu zwjazkej Časopisa,
kotryž dalše pjeć lětnikow (1868—1872) woprija.

Pokazowar,

po woprijeću nastawkow zestajany.

A. Pěsnjeŕske džěla.

a) Wumjejske.

- Tři spěwy. Wot Handrija Seilerja. (1. Serbska lipa. 2. Psalmske wotzynki. 3. Pola Skalicy.) XXI, 3—8.
- Kral Přibysław. Lyrisko-episka baseń we třoch džělach. Zło-
žił Jan Čěsla. XXI, 8—56.
- Basnje. Wot Radyserba. (1. Tři róže. 2. Čeknjena pani. 3.
Holo a brěza. 4. Zakazana pastwa. 5. Liškam njewěf!
6. Zaječki a třěleŕ.) XXII, 3—5.
- Spěwaj. Wot H. Seilerja. (1. Tón wjele krasniši Bóh. 2.
Wuznaće.) XXII, 107—108.
- Jakub a Khata. Wot H. Seilerja. XXIII, 3—19.
- Seileŕ — Zeleŕ. Basnjeŕscy wułožił Radyserb. XXIII, 20—24.
- Powjesće ze serbskeho kraja a luda. IV. Wot H. Seilerja.
XXIII, 24—27.
- Złota dula. Pěsnił Radyserb. XXIII, 65—66.
- Pokazka z noweho přeložka psalmow. Wot Jana Larasa. XXIII,
88—96.
- Wěrowanski khěrluš. Wot H. Seilerja. XXIV, 14.
- Tři legendy. Wot Jana Radyserba Wehle. XXIV, 92—97.
- Wósom bajkow. Wot J. R. Wehle. XXIV, 97—102.
- Malinki za małke. Wot J. R. Wehle. XXV, 3—6.
- Lijeńca. Wot H. Jordana. XXV, 6—7.
- Mój přewod. Wot H. Seilerja. XXV, 53—54.
- Serbski kwas. Wot H. Seilerja. XXV, 65—81.
- Basnje. Wot Žarina. XXV, 111—115.

b) Ludowe.

- Pokhěrluškej, dotal njewoćišćanj. Zdžělił M. Hórník. XXI,
73—75.
- Sudnja. Zdžělił H. Dučman. XXI, 86—89.
- Serbska reja. Zdžěluje M. Hórník. XXI, 89.
- Wudospołnjenje narodnych pěsničkow. Wot M. Hórnika. XXI,
114—117.
- Kwasnaj khěrlušej z luda. Podawa M. Hórník. XXII, 6—8.
- Marija a Hilžbjeta. Podał M. Hórník. XXII, 8—10.

- Varianty serbskich pěsničkow. Zezběrať H. Dučman. XXII, 93—99.
- Wudospołnjene narodne pěsnički. Podawa M. Hórnik. XXII, 104—106.
- S. Marijne čeknjenje. Wot M. Hórnika. XXII, 106—107.
- Dorunanki ludowych pěsničkow. Wot Michała Róle. XXIII, 77—79.
- Varianty ludowych pěsničkow. Zhrōmadźił Ernst Muka. XXV, 22—29.
- Tři pěsnje z luda. Podať E. Muka. XXV, 54—57.
- Varianty a dodawki ludowych pěsničkow. Podať Ernst Muka. XXV, 96—103.

B. Ryčespytnje džěta.

- Prawopis a ryč w katechismje z l. 1597. Podawa M. Hórnik. XXI, 56—62.
- Serbske rukopisne drobnostki. Zezběrať H. Dučman. XXI, 90—114.
- Wudospołnjenje delnjołužiskeho prawopisa. Wot M. Hórnika. XXII, 42—44.
- Namjezno-Mužakowska wotnožka serbšćiny. Wobjasniť Jul. E. Wjelan. XXII, 57—93.
- W kotrej podryči pisaše Tharæus w l. 1610? Rozestajiť M. Hórnik. XXII, 108—119.
- Dodawki a porjedženki za „słownik“. Wot J. B. Nyčki. XXIII, 27—34.
- Knižka w Žarowskej podryči. Rozestajiť M. Hórnik. XXIII, 52—54.
- Ryč a prawopis M. Frencela před runje 200 lětami. Podawa M. Hórnik. XXIII, 55—61.
- Serbske pluralia tantum. Wot Jana Larasa. XXIII, 66—77.
- Dodawki za „słownik“. Wot Jurija Bróska. XXIII, 79—82.
- Koklowy rukopis khěrlušow. Podať H. Dučman. XXIII, 96—112.
- Martiniowe pokutne psalmy z l. 1627. Podawa M. Hórnik. XXIV, 3—14.
- Dodawki k serbskemu słownikej. Nazběrať H. Dučman. XXIV, 19—58.

C. Stawiznařske džěta.

- Přibóh Flinec. Stawizniska študija wot K. A. Jenča. XXII, 9—41.
- Přehlad serbskeho pismowstwa wot l. 1866—70. Zestajiť K. A. Jenč. XXIII, 35—49.
- Michał Frencel a jeho zaslužby wo serbske pismowstwo. Spisať K. A. Jenč. XXIV, 73—92.
- Serbowka w Prazy wot l. 1846—1871. Wopisať M. Hórnik. XXV, 29—50.

Rozprawa při 25-lětnym založenskim jubileju Mačicy Serbskeje.
Zestajana wot M. Hórnik. XXV, 81—87.

D. Přírodopisne dzěła.

Krystalowe zestawy. Wot Michała Rostoka. XXI, 75—83.
Pokazka z přírodopisa. Wot M. Rostoka. XXIV, 102—127.
Bruki. Wot M. Rostoka. XXV, 7—22.
Dwě poslednej rjadowni zwěrjatow. Wot M. Rostoka. XXV,
103—111.

E. Nekrologi.

(XI.) C. H. G. baron Schönberg-Bibran. Wot M. Hórnik. XXIII, 50—52.
(XII.) Michał Kokla. Wot M. Hórnik. XXIII, 112.
(XIII.) Jakub Pjech. Wot M. Hórnik. XXIII, 113.
(XIV.) Jan Lahoda. Wot K. A. Jenča. XXIV, 127—128.
(XV.) Ernst Rychtař. Wot M. Hórnik. XXV, 50—53.

F. Wšelězny a drobnostki.

Kwasny spěw z l. 1779, sobudžěleny wot K. A. Jenča. XXI, 83—86.
Delnołužiska pokazka w něčišim porjedzenym prawopisu. Po-
dał M. Hórnik. XXI, 117—121.
Rukopisna agenda z l. 1667. Wot M. Hórnik. XXII, 45—48.
Pohrjebne předowanje wot R. Möhna. Zdžěluje K. A. Jenč.
XXII, 100—103.
Příklad mužakowskeje podryče. Wučahnył M. Hórnik. XXII,
119—121.
Kurrenda wo nowych biblijskich stawiznach. Podał M. Hórnik.
XXIV, 15—16.
Rukopisny słowničk. Podał H. Dučman. XXIV, 17—19.
Zběrka rostlinskih mjenow. Podał H. Dučman, XXV, 87—95.
Napismo najstaršich čiščanych knihow. Wot K. A. Jenča. XXV,
116—118.

G. Mačićne rozprawy.

Wučahi z protokollow, zličbowanje a přinoški mačićnych sobu-
stawow (w kóždym lětniku). — Zapis sobustawow (wjacy-
króc). — Dary do knihownje. — Próstwa na Serbow a
jich přečelow (wjacykróc). — Zličbowanje darow za dom
M. S. — Starožitnostne zběrki M. S.

Wobsah V. zwjazka.

XXI. létnik. 1868.

Zešiwk I. Tři spěwy. Wot H. Seilerja. — Kral Přibyslaw. Lyrisko-episka baseń w třoch džělach. Zložil Jan Čěsla. — Prawopis a ryč w katechismje z l. 1598. Podawa M. Hórnik. — Maćične rozprawy.

Zešiwk II. Pokhěrluškej, dotal njewoćišćanaj. Zdzělil M. Hórnik. — Krystalowe zestawy. Wot M. Rostoka. — Kwasny spěw z lěta 1779. Sobudželeny wot K. A. Jenča. — Sudnja. Z luda dzdělil H. Dučman. — Serbska reja. Zdzěluje M. Hórnik. — Serbske rukopisne drobnostki. Zezběrał H. Dučman. — Wudospołnjenje narodnych pěśničkow. Wot M. Hórnik. — Delnjołužiska pokazka w nětčišim porjedženym prawopisu. Podał M. Hórnik. — Maćične rozprawy.

XXII. létnik. 1869.

Zešiwk I. Basnje. Wot Radysërba. — Kwasnaj khěrlušej z luda. Podawa M. Hórnik. — Marija a Hilžbjeta. Podał M. Hórnik. — Přibóh Fline. Stawizniska študija wot K. A. Jenča. — Wudospołnjenje delnjołužiskeho prawopisa. Wot M. Hórnik. — Rukopisna agenda. Wot M. Hórnik. — Maćične rozprawy.

Zešiwk II. Namjezno-Mužakowska wotnožka serbsčiny. Wobjasnił Jul. E. Wjelan. — Varianty serbskich pěśničkow. Zezběrał H. Dučman. — Pohrjebne předowanje wot R. Mõhnja. Zdzěluje Jenč. — Wudospołnjene narodne pěśnički. Podawa M. Hórnik. — S. Marijne čeknjenje. Wot M. Hórnik. — Spěwaj. Wot H. Seilerja. — W kotrej podryči pisaše Tharæus w l. 1610? Rozestajil M. Hórnik. — Příklad mužakowskeje podryče. — Maćične rozprawy.

XXIII. létnik. 1870.

Zešiwk I. Jakub a Khata. Wot H. Seilerja. — Seilef - Zelef. Wuložil Radysërb. — Powjesće ze serbskeho kraja a luda. IV. Wot H. Seilerja. — Dodawki a porjedženki za „słownik“. Wot J. B. Nyčki. — Přehlad serbskeho pismowstwa wot l. 1866—1870. Zestajał K. A. Jenč. — Nekrolog XI. E. H. G. baron Schönberg-

Bibran. Wot M. Hórnik. — Knižka we Žarowskej podryči. Wot M. Hórnik. — Ryč a prawopis M. Frencela před runje 200 lětami. Wot M. Hórnik. — Maćične rozprawy.

Zešiwk II. Złota dula. Pěsnił Radyserb. — Serbske „pluralia tantum“. Wot J. Larasa. — Dorunanki ludowych pěsničkow. Wot M. Róle. — Dodawki za „słownik“. Wot J. Bróska. — Pokazka z noweho přeložka psalmow. Wot J. Larasa. — Koklowy rukopis khěrlušow. Podał H. Dučman. — Nekrologaj. XII, a XIII. M. Kokla a J. Pjeh. Wot M. Hórnik. — Maćične rozprawy.

XXIV. lětnik. 1871.

Zešiwk I. Martiniowe pokutne psalmy z l. 1627. Podawa M. Hórnik. — Wěrowanski khěrluš. Wot H. Seilerja. — Kurrenda wo nowych biblijskich stawiznach. — Rukopisny słowničk. Podał H. Dučman. — Dodawki k serbskemu Słownikej. Nazběrał H. Dučman. — Starožitnostně zběrki Maćicy Serbskeje. Zestajał Jenč. — Maćične rozprawy.

Zešiwk II. Michał Frencel a jeho zaslužby wo serbske pisowstwo. Spisał K. A. Jenč. — Tři legendy. Wot Jana Radyserba Wehle. Wósom bajkow. Wot teho sameho. — Pokazka z přirodopisa. Wot M. Rostoka. — Nekrolog. XIV. Jan Łahoda. Wot K. A. Jenča.

XXV. lětnik. 1872.

Zešiwk I. Malinki za malke. Wot Jana R. Wehle. — Lijeńca. Wot H. Jordana. — Bruki. Wot M. Rostoka. — Varianty ludowych pěsničkow. Wot E. Muki. — Serbowka w Praze wot M. Hórnik. — Nekrolog XV. Ernst Rychtaf. Wot M. Hórnik. — Mój přewod. Wot H. Seilerja. — Tři pěsnje z luda. Wot E. Muki. — Maćične rozprawy.

Zešiwk II. Serbski kwas. Wot H. Seilerja. Rozprawa při 25-lětnym załožeńskim jubileju Maćicy Serbskeje. Zestajana wot M. Hórnik. — Zběrka rostlinskih mjenow. Podał H. Dučman. — Varianty a dodawki ludowych pěsničkow. Podał Ernst Muka. — Dwě poslednej rjadowni zwěrjatkow. Wot M. Rostoka. — Basnje. Wot Žarina. — Napismo najstaršich serbskich čišćanych knihow. Podał K. A. Jenč. — Žadosć wo prawa juristiskeje wosoby. — Maćične rozprawy.

